

METODIKA HODNOCENÍ KRAJINNÉHO RÁZU

ROMAN BUKÁČEK
SIMONA VONDRÁČKOVÁ
IVAN VOREL

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
Kaplanova 1931, Praha 4

Obsah

A Úvodní část

A.1	CÍLE, ZAMĚŘENÍ A ČLENĚNÍ METODIKY	3
A.2	LEGISLATIVNÍ RÁMEC	4
A.3	VÝCHODISKA HODNOCENÍ	8
A.4	TERMINOLOGIE	13
A.5	ZPŮSOBY HODNOCENÍ	20
A.6	VYUŽITÍ METODIKY	22

B HODNOCENÍ ÚZEMÍ Z HLEDISKA KRAJINNÉHO RÁZU

B.1	PŘÍPRAVA PODKLADŮ	23
B.2	ROZBOR CHARAKTERU ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ ZA ÚČELEM JEHO DIFERENCIACE	26
B.3	ČLENĚNÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ Z HLEDISKA KRAJINNÉHO RÁZU	30
B.4	CHARAKTERISTIKA A HODNOCENÍ VYMEZENÝCH ÚZEMNÍCH JEDNOTEK A LOKALIT SOUSTŘEDĚNÝCH HODNOT A NÁVRH JEJICH OCHRANY KR	35
B.5	SAMOSTATNĚ SLEDOVANÉ KRAJINNÉ HODNOTY	40
B.6	HODNOCENÍ SÍDEL Z HLEDISKA OCHRANY KRAJINNÉHO RÁZU	43
B.7	POŽADOVANÉ VÝSTUPY	55
B.8	DOPORUČENÍ APLIKACE HODNOCENÍ KRAJINNÉHO RÁZU	68

A. Úvodní část

A.1 Cíle, zaměření a členění metodiky

- A.1.1 Cíle a zaměření metodiky
- A.1.2 Členění metodiky

A.2 Legislativní rámec

- A.2.1 Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- A.2.2 Krajiný ráz ve vztahu k Úmluvě Rady Evropy o krajině
- A.2.3 Stavební zákon ve vztahu ke krajinnému rázu

A.3 Východiska hodnocení

- A.3.1 Přístupy k hodnocení krajinného rázu
- A.3.2 Metodické materiály, z nichž metodika vychází

A.4 Terminologie

A.5 Způsoby hodnocení

- A.5.1 Hodnocení krajinného rázu území
- A.5.2 Posouzení vlivu záměru na krajiný ráz

A.6 Využití metodiky

A.1

CÍLE, ZAMĚŘENÍ A ČLENĚNÍ METODIKY

A.1.1 Cíle a zaměření metodiky

Účelem metodiky je poskytnout odborníkům z oblasti ochrany přírody a krajiny, urbanismu a výstavby, krajinného plánování, pracovníkům orgánů ochrany přírody a krajiny, územního plánování, ale i oborů, kterých se problematika krajinného rázu dotýká, možnosti řešení problematiky hodnocení krajinného rázu. Metodika toto téma sleduje z pohledu Zákona č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOPK“), který v ustanovení §12 poskytuje ochraně krajinného rázu legislativní rámec.

Cíle metodiky:

- **definovat přístupy** k ochraně krajinného rázu, definovat používané pojmy
- **stanovit principy hodnocení** krajinného rázu a vlivů záměrů na krajinný ráz v duchu ZOPK;
- **sjednotit a standardizovat postupy** hodnocení krajinného rázu ve smyslu ustanovení §12 ZOPK;
- stanovit takové postupy hodnocení krajinného rázu, aby odborné materiály i expertní hodnocení zpracované podle této metodiky byly relevantní, transparentní, srozumitelné a přezkoumatelné a mohly tak sloužit
 - k podpoře rozhodovacích procesů na úseku ochrany přírody a krajiny dle ZOPK,
 - a jako relevantní odborný podklad v rámci praxe orgánů ochrany přírody a krajiny a v rámci územně plánovací praxe ve smyslu Zákona č. 283/2021 Sb.
- **sjednotit a standardizovat výstupy hodnocení** krajinného rázu ve smyslu ustanovení §12 ZOPK

Pro rozhodování z hlediska ochrany krajinného rázu jsou důležité kvalitní a relevantní podklady. Jedná se o podklady pro:

- a) rozhodování na úseku ochrany přírody a krajiny¹
- b) koncepční směřování ochrany krajinného rázu²
- c) uplatňování ochrany krajinného rázu v rámci územního plánování³.

Předložená metodika si klade za cíl nejen **sjednocení přístupů** k problematice hodnocení krajinného rázu ve smyslu uvedeného zákona (ZOPK), ale standardizuje výstupy, a to jak v úrovni expertního hodnocení vlivu záměru na krajinný ráz, tak i na úrovni hodnocení krajinného rázu území s cílem navrhnout jeho ochranu. Metodika zavádí a standardizuje postupy, které se opírají o metody, používané v geografii, krajinné ekologii, v urbanistické, architektonické a krajinářské praxi, zároveň zavádí ustálené kroky z více než dvacetileté praxe hodnocení, opírající se o metodické a odborné materiály, jež v tomto období vznikaly.

Přínosem metodiky není jen **standardizace postupů a výstupů hodnocení**, ale zejména zavedení jejich **objektivizace s důrazem na přezkoumatelnost**. Výstupy se proto opírají o analýzu, která je v hodnocení vyjádřena transparentním a srozumitelným způsobem, klasifikaci identifikovaných znaků a jejich hodnot a jednotlivá dílčí zjištění i závěry jsou vždy opatřena odůvodněním.

A.1.2 Členění metodiky

Metodika je členěna do tří základních kapitol:

- A. **Úvodní část**, obsahující úvod do problematiky hodnocení krajinného rázu a definice používaných pojmů;

¹ Jde především o vyhodnocení možného vlivu konkrétního záměru (změny využití území nebo výstavby) na krajinný ráz.

² Především v rámci plánů péče o velkoplošná chráněná území, koncepce ochrany krajinného rázu pro území obce s rozšířenou působností apod.

³ Zejména vypracování územně analytického podkladu jevu 17a, uplatňování ochrany krajinného rázu v rámci územních plánů obcí na základě dohody s orgánem ochrany přírody apod.

- B. **Hodnocení území z hlediska krajinného rázu**, obsahující postup hodnocení vymezeného území z hlediska krajinného rázu s cílem identifikace hodnot krajinného rázu a návrhu jejich ochrany;
- C. **Hodnocení vlivu záměru na krajinný ráz**, obsahující přístupy a postupy hodnocení potenciálního vlivu záměru na krajinný ráz s cílem identifikovat zásah hodnot krajinného rázu záměrem dotčeného krajinného prostoru;

Samostatnou součástí metodiky je **příručka**, jež uvádí příklady (ukázky) a návody hodnocení, odborné statě konkretizující jednotlivé kroky hodnocení krajinného rázu a dále způsoby zadávání hodnocení krajinného rázu v různých oblastech výkonu státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny, v rámci EIA či hodnocení dle §67 ZOPK a formy a možnosti uplatnění výstupních materiálů ať již v rámci územního plánování, tak i v koncepcích ochrany přírody a krajiny či péče o velkoplošná chráněná území nebo území přírodních parků.

A.2 LEGISLATIVNÍ RÁMEC

A.2.1 Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Ochrana krajinného rázu je zakotvena v ustanovení §12 Zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů. Zákon krajinný ráz vnímá jako hodnotu určitého území (konkrétního místa nebo nějaké větší oblasti), kterou vytváří zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika. Zákon o ochraně přírody a krajiny (**ZOPK**) zahrnuje dvě základní oblasti – obecnou a zvláštní ochranu přírody a krajiny. Ochrana krajinného rázu je součástí obecné ochrany přírody a krajiny, která se primárně zaměřuje na aspekty, jež se na území státu uplatňují celoplošně nebo v nichž jde o obecné požadavky, uplatnitelné ve většině případů či území; zároveň však zpravidla využívá mírnější formy regulace, jako je např. podmíněnost činností souhlasem či stanoviskem orgánů ochrany přírody.

Obecná ochrana přírody a krajiny je základem, který zahrnuje širokou škálu oblastí od ochrany planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů (včetně podrobnější úpravy v souladu s evropským právem týkající se volně žijících ptáků), ochrany dřevin nebo regulace nakládání s nepůvodními druhy přes ochranu hlavních ekosystémů, resp. typů biotopů a krajinných struktur i jejich funkčních propojení prostřednictvím významných krajinných prvků a skladebných částí územního systému ekologické stability (ÚSES), ochranu specifických estetických charakteristik území, jeho krajinného rázu až po již poměrně specifickou ochranu jeskyní a souvisejících krasových jevů a přístupu do krajiny. Řada těchto nástrojů je přitom vzájemně provázaná a vytváří podmínky pro jiné nástroje nebo s nimi bezprostředně souvisí – kupříkladu dřeviny rostoucí mimo les jsou dle zákona samostatně chráněny, ale zároveň spoluutváří ráz krajiny nebo jsou významnou složkou VKP či ÚSES. Naopak ochrana VKP, ÚSES nebo jeskyní je nástrojem, který kromě své vlastní zákonem specifikované funkce zároveň poskytuje ochranu různým typům biotopů, jejichž součástí jsou jednotlivé druhy rostlin a živočichů.

Ochrana krajinného rázu je zakotvena v ustanovení **§12 – Ochrana krajinného rázu a přírodní park ZOPK**.

K lepšímu pochopení ustanovení §12 je vhodné nejprve zmínit účel Zákona č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů definovaný v §1:

“Účelem zákona je za účasti příslušných krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských společenství v České republice soustavu Natura 2000. Přitom je nutno zohlednit hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry.” (Zákon č. 114/92 Sb.).

Dále je vhodné zmínit definici ochrany přírody a krajiny, kterou zákon zmiňuje v §2:

“Ochranou přírody a krajiny se podle tohoto zákona rozumí dále vymezená péče státu a fyzických i právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o

ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny.” (Zákon č. 114/92 Sb.).

Ustanovení §12 je ve znění pozdějších předpisů ve čtyřech následujících odstavcích:

- 1) *Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.*
- 2) *K umístování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Podrobnosti ochrany krajinného rázu může stanovit ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.*
- 3) *K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.*
- 4) *Krajinný ráz se neposuzuje v zastavěném území a v zastavitelných plochách, pro které je územním plánem nebo regulačním plánem stanoveno plošné a prostorové uspořádání a podmínky ochrany krajinného rázu dohodnuté s orgánem ochrany přírody.*

Zákon nabyl platnosti v roce 1992 a od té doby do současného platného znění v poslední změně datované k 1. 1. 2016 byl doplněn odstavcem 4), znění předcházejících odstavců zůstalo beze změn a platí do současnosti.

Zákon vnímá krajinný ráz jako hodnotu určitého území (místa nebo nějaké větší oblasti), kterou vytváří zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika. Jak ze zákona vyplývá, mohou to být i další charakteristiky, jež s krajinným rázem souvisí. Zákon chrání krajinný ráz před snížením jeho estetické a přírodní hodnoty a dále požaduje při výstavbě brát ohled na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a harmonické vztahy v krajině.

Institut ochrany krajinného rázu odráží snahu zákonodárce přiměřeně chránit ráz krajiny, jako přírodní, kulturní a historické bohatství. Gesci za tento institut svěřuje zákon orgánům ochrany přírody, které se mají aktivně podílet na regulaci změn způsobených v krajině výstavbou či jinými činnostmi. Je veřejným zájmem, aby tyto změny byly regulovány v souladu s ustanovením č. 35 Ústavní listiny základních práv a svobod, který stanoví: „Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“ K tomu je nezbytná součinnost řady orgánů veřejné správy. Efektivní ochrana krajinného rázu proto předpokládá soustavné rozvíjení spolupráce mezi orgány a institucemi resortů životního prostředí, místního rozvoje, kultury, zemědělství a mezi kraji, obcemi, jejich samosprávami a občanskými iniciativami (28).

Ustanovení §12 vychází z celoevropsky přijatého standardu, že existuje celoplošný zájem na zachování krajinného rázu jako součásti kulturního dědictví minulosti a příznivého životního prostředí budoucích generací. Zákon tak vyjadřuje záměr, aby orgány ochrany přírody chránily nejen zvláště chráněná území a vyjmenované druhy rostlin a živočichů, ale přispívaly k péči o celé území beze zbytku, zejména k zachování bohatosti a pestrosti krajin, jejich estetických a přírodních hodnot (28).

Praxe ochrany krajinného rázu ukázala na řadu problémů. K ustanovení §12 doposud nebyla vydána prováděcí vyhláška, ani oficiálně platný metodický pokyn deklarativně vydaný ministerstvem. Znění §12 tak zůstává doposud v obecné rovině a poskytuje prostor pro řadu neoficiálních výkladů, postupů hodnocení i přístupů k jeho ochraně. Praxe navíc ukázala nutnost pořizování podkladů pro výkon státní správy v podobě hodnocení krajinného rázu a hodnocení vlivu záměru na krajinný ráz; hodnocení jsou zpracována ad-hoc bez nutnosti certifikace hodnotitele formou zkoušky, jak tomu je například v EIA nebo vymezení ÚSES. Prováděcí předpis podpořený schválenou metodikou by do problematiky ochrany krajinného rázu vnesl jasno, stejně tak by hodnocení nabylo vyšší vážnosti, pokud by způsoblost k jeho zpracování byla podmíněna určitou formou kvalifikační zkoušky.

Současné metodiky nejsou metodikami v pravém slova smyslu, až na výjimky předkládají osnovu hodnocení s dílčími návrhy, co je v daném kroku třeba udělat, ale chybí postupy zpracování a další informace.

A.2.2 Krajinový ráz ve vztahu k Úmluvě Rady Evropy o krajině⁴

Krajinovým rázem je dle § 12 ZOPK *zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti*. Tyto charakteristiky se projevují ve vzhledu krajiny percepce (procesem vnímání – především vizuálního) určitých jevů, které mají v krajině různou percepční (vizuální) důležitost a odpovídající smysl – obsahové sdělení.

Krajinový ráz je souhrnem znaků, vlastností, prvků a hodnot určité krajiny, vytvářející její celkový charakter⁵. Charakter tedy vytvářejí prvky přírodní, kulturní a historické jejich hodnotou přírodovědnou nebo kulturně-historickou a jejich percepčním (vizuálním) projevem.

Toto pojetí krajinového rázu jakožto vlastnosti krajiny, vnímané lidmi, kteří v krajině žijí nebo kteří krajinu navštěvují stejně jako lidmi, kteří ji obhospodařují a pracují v ní, je v souladu s pojetím Úmluvy Rady Evropy o krajině (dále také „ÚREoK“). ÚREoK a její důvodová zpráva definují krajinu jako *část území, tak jak je vnímána lidmi, jejíž viditelná podoba a charakter jsou výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů*. Tato definice se obsahově shoduje s vyjádřením rázu krajiny jakožto souhrnu prvků a znaků přírodní, kulturní a historické charakteristiky, projevujících se ve vzhledu krajiny.

Ochrana znaků a hodnot krajinového rázu jakožto nástroje obecné ochrany přírody a krajiny je rovněž v souladu s definicí ochrany krajiny dle Úmluvy Rady Evropy o krajině, podle které *znamená činnosti směřující k zachování a udržení význačných nebo charakteristických vlastností krajiny, utvářených přírodní konfigurací a/nebo lidskou činností a právem považovaných za její historickou hodnotu*.

Zakotvení ochrany krajinového rázu do ZOPK je sice o řadu let starší než ÚREoK, ale pojetí krajinového rázu odpovídá pojetí krajiny a její ochrany v ÚREoK co se týká významu přírodních a kulturních faktorů v charakteru krajiny. Ochrana krajinového rázu, její individuality a jejich charakteristik je tudíž možno považovat za nástroj k naplňování cíle ochrany význačných nebo charakteristických vlastností krajiny ve smyslu ÚREoK.

A.2.3 Stavební zákon ve vztahu ke krajinovému rázu

Současná právní úprava Stavebního zákona implementuje požadavky vycházející z Úmluvy Rady Evropy o krajině, čímž se v řadě ustanovení dotýká mj. i ochrany krajinového rázu. Stavební zákon explicitně nedefinuje pojem krajinového rázu. Ochrana krajiny stanovuje v cílech a úkolech územního plánování. *„Územní plánování chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví, a přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti. S ohledem na to určuje podmínky pro hospodárné využívání zastavěného území a zajišťuje ochranu nezastavěného území a ochranu a rozvoj zelené infrastruktury.“* (§ 38) Zároveň jako úkoly územního plánování jsou mimo jiné ve veřejném zájmu zjišťovat a posuzovat stav území, jeho přírodní, kulturní a civilizační hodnoty, stanovovat ochranu volné krajiny a její prostupnosti, vytvářet předpoklady pro hospodárné využívání území, prověřovat a posuzovat potřebu změn v území, zejména pak pro umístění a uspořádání staveb s ohledem na stávající charakter a hodnoty v území a na využitelnost navazujícího území, tyto změny navrhovat a stanovovat podmínky pro jejich provedení.

Stavební zákon také definuje pojem charakter území, který se *„určuje zejména podle funkčního využití, struktury a typu zástavby, uspořádání veřejných prostranství, dalších prvků prostorového uspořádání a urbanistických, architektonických, estetických, kulturních a přírodních hodnot území, včetně jejich vzájemných vztahů a vazeb, a to především vymezením v územním plánu.“* (§ 41) Územně plánovací dokumentace ve všech měřítkových úrovních stanovuje ochranu hodnot řešeného území. Pojem krajinový ráz se objevuje výslovně ve dvou územně plánovacích dokumentacích, a to v územním plánu a regulačním plánu. Územní plán obsahuje mimo jiné *„podmínky pro využití ploch s rozdílným způsobem využití*

⁴ Sdělení č. 27/2021 Sb. m. s.

⁵ NSS 8 As 2/2016-56

..., včetně základních podmínek ochrany krajinného rázu.“ (§ 80) Regulační plán stanoví podle stavebního zákona mimo jiné podrobné podmínky pro ochranu hodnot, charakteru území a krajinného rázu. V tomto ohledu je nutné zmínit znění §12 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb. V něm je stanoveno, že „krajinný ráz se neposuzuje v zastavěném území a v zastavitelných plochách, pro které je územním plánem nebo regulačním plánem stanoveno plošné a prostorové uspořádání a podmínky ochrany krajinného rázu dohodnuté s orgánem ochrany přírody“. Pro uplatnění tohoto znění je nutné splnění všech podmínek v daném odstavci, tedy nejen musí příslušná ÚPD obsahovat plošné a prostorové uspořádání a podmínky ochrany krajinného rázu, ale tyto musí být dohodnuty s orgánem ochrany přírody. Pro aplikaci toho odstavce byl vydán metodický pokyn MŽP ve spolupráci s MMR k uplatňování § 12 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Zjištění stavu a vývoje území, jeho hodnot a limitů obsahují územně analytické podklady. V rámci datové báze ÚAP je mezi sledovanými jevy jev 17a krajinný ráz, který obsahuje diferenciaci území z hlediska krajinného rázu včetně charakteristiky těchto částí území. Kromě toho lze i v některých dalších jevech ÚAP najít znaky a hodnoty krajinného rázu.

Územní studie navrhuje, prověřuje a posuzuje možná řešení vybraných problémů v území, které by mohly významně ovlivňovat nebo podmiňovat jeho využití a uspořádání. Je tedy nástrojem, který může prověřit ve vybraných částech území ochranu krajinného rázu nebo posoudit řešení problémů v území.

V rámci nového stavebního zákona je součástí nástrojů územního plánování i Politika architektury a stavební kultury ČR, která byla v roce 2022 aktualizována. Vizí tohoto dokumentu je přinést zlepšení kvality života lidí zvyšováním kvality prostředí. Naplnění tohoto cíle povede k harmonickým městům i venkovu včetně okolní krajiny, k respektu k místním specifikům jednotlivých oblastí ČR. „Jako základní princip je třeba prosazovat a zdůrazňovat nutnost komplexního vnímání vystavěného prostředí, tedy nejen jednotlivých staveb, ale i jejich vzájemného působení a urbanistického uspořádání, vztahu ke stávajícím architektonickým a urbanistickým hodnotám a vlivu na krajinu.“ Krajinného rázu se dotýká zejména Téma 3 – Začlenění staveb do prostředí, kde je základním cílem mimo jiné podporovat kontinuitu charakteru prostředí, struktury zástavby, konfigurace terénu, působení sídelních a krajinných dominant a jejich kompoziční vztahy a vhodně rozvíjet identitu místa. Cílem je pak Zajistit návaznost nových staveb na charakter a strukturu hodnotné stávající zástavby, respektovat a rozvíjet kulturní, přírodní a stavební dědictví i hodnoty krajiny. I ostatní témata souvisí s ochranou hodnot krajinného rázu. Z tohoto pohledu je možné uvést některá opatření, která s pojmem úzce souvisí:

- Podporovat pomocí sdílení dobré praxe zachování regionálního charakteru prostředí včetně regionální architektury, a současně podporovat zachování a využití tradiční venkovské zástavby, včetně drobných sakrálních staveb
- Při přípravě investice do dopravní a technické infrastruktury dbát na kvalitní urbanistické, krajinářské a architektonické zpracování a jejich začlenění do prostředí, a to i u drobných staveb
- V jednotlivých sídlech, zejména pak ve městech, stanovit v územním plánu dlouhodobě platnou urbanistickou koncepci vycházející mimo jiné z role sídla v sídelní struktuře, z respektování hodnot okolní krajiny i významu sídelní zeleně, urbanistických hodnot a charakteru prostředí, pestrosti a rozmanitosti prostředí
- apod.

Je zřejmé, že územní plánování je s krajinným rázem spojeno a krajinný ráz je řešen v jednotlivých územně plánovacích nástrojů.⁶

⁶ Je nutné v tomto ohledu zmínit, že v době vydání metodiky nebyly vydány nové prováděcí vyhlášky, text je tedy sestaven z dosavadních prováděcích vyhlášek ke stavebnímu zákonu č. 183/2006 Sb. (ke dni 21.8.2023)

A.3.1 Přístupy k hodnocení krajinného rázu

Každou krajinu je odborně i laicky možno popsat pomocí přírodní, kulturní a historické charakteristiky. Krajinný ráz (KR) je však v různých oblastech a lokalitách (místech KR) různě výrazný, různě čitelný. V určitých situacích jsou znaky jednotlivých charakteristik KR dobře zřetelné a spoluvytvářejí jedinečnost a nezaměnitelnost krajinné scény – vizuálně vnímaného obrazu krajiny. V jiných typech krajiny jsou znaky KR nezřetelné, ty výraznější nejsou příliš četné a celkově vzniká krajina, která zdánlivě není ničím specifická ani zajímavá. V některých částech krajiny však nejsou přítomny podstatné znaky krajinného rázu (znaky jednotlivých charakteristik, přírodní a estetické hodnoty, VKP, ZCHÚ, kulturní dominanty, harmonické měřítko a vztahy v krajině). V takových částech krajiny se tudíž krajinný ráz ve smyslu § 12 ZOPK nevyskytuje a nelze o něm rozhodovat ve správním řízení⁷. To se týká zejména urbanizovaného prostředí, kde *zájmy obdobné zájmům na ochraně přírody a krajiny hájí v takovém prostředí dotčené orgány jiné*⁸ – např. orgány památkové péče nebo orgány územního plánování.

Hodnocení krajinného rázu vychází z toho, že ochrana krajinného rázu tkví v ochraně pozitivně přijímaných znaků základních charakteristik, tj. přírodní, kulturní a historické, ale i prostorové, jež společně vytvářejí estetickou a přírodní hodnotu v území, harmonické vztahy a harmonické měřítko v krajině a v ochraně specifík, jež tuto hodnotu v pozitivním slova smyslu akcentují (památky, chráněná území, ale i jedinečné scenérie, horizonty apod.). Předpokladem naplnění požadavků zákona je tedy zjištění, které ze znaků základních charakteristik území, tj. přírodní, kulturní, historické a prostorové,

- společně utvářejí charakter přírodního prostředí, a které z nich jsou přírodní hodnotou území;
- spoluvytváří pozitivní obraz krajiny a jsou podstatou estetických hodnot rázu krajiny⁹;
- společně vytvářejí soulad v měřítku i ve vztazích v krajině, tzn.
 - pozitivně ovlivňují vztahy přírodního a kulturního prostředí – např. soulad uspořádání zástavby s přírodními podmínkami daného území, vedení komunikací v historické stopě nebo reagující na přírodní podmínky, architektonicky kvalitní ztvárnění stavebního objektu, využití místního přírodního materiálu (dřevo, kámen) apod.,
 - pozitivně ovlivňují vztahy mezi kulturní a historickou „vrstvou“ – např. současné uspořádání zástavby sídla respektuje a nenarušuje původní uspořádání historické zástavby a zachovává její čitelné, členění ploch krajiny odpovídá původnímu členění pluziny sídla, jsou respektovány objekty nesoucí historickou hodnotu a je zachován jejich obraz v krajině apod.,
 - pozitivně se projevují v rámci kulturní vrstvy v krajině, např. soulad měřítka zástavby, gradace zástavby k dominantě kostela, členění architektonických hmot zástavby reaguje na její prostorové uspořádání, komunikace je doprovázena udržovaným stromořadím, rozvoj dbá na začlenění zástavby do obrazu sídla v krajině a je prováděn s ohledem na harmonické vztahy v krajině apod.;

⁷ K tomu se vyslovil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 28. 12. 2006, č. j. 6 A 83/2002–65, kde se konstatuje, že rozhodování orgánu ochrany přírody a krajiny nepřichází v úvahu v případech, kdy zákon o ochraně přírody a krajiny na konkrétní právní vztahy s umístěnou stavbou souvisejí vůbec nedopadá. Taková situace může nastat např. tehdy je-li stavba je umístěna do prostředí, které vůbec nemá znaky krajiny ve smyslu zákona o ochraně přírody a krajiny, a nemá tedy ani „krajinný ráz“. Takovým prostředím je...tedy vysoce urbanizované městské prostředí bez významných krajinných prvků, bez výskytu druhů planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů, nalezišť nerostů atd.

⁸ NSS č.j.7 As 23/2014–63 ze dne 11.6. 2014

⁹ Estetická hodnota je v hodnocení krajinného rázu vnímána především jako soulad jednotlivých složek krajiny, esteticky hodnotný obraz krajiny či sídla. Nejde přitom o filozofický pohled, ale uplatnění obecně pozitivně přijímaných znaků či rysů na dané úrovni hodnocení krajinného rázu (viz měřítko hodnocení). Soulad se odvíjí od přírodního rámce území a obrazu přítomných pozitivně přijímaných kulturních vrstev.

- jsou pozitivním vyjádřením
 - funkčních vztahů v krajině, kdy využití krajiny je v souladu s přírodními podmínkami, nebo je kompozičně jedinečné vyznačující se estetickou hodnotou i přesto, že přírodní podmínky do jisté míry mění nebo upravuje – kultivuje (např. komponované krajiny),
 - pohledových vztahů – např. kdy je sídlo zasazeno do závěru údolí a charakteristicky (nerušivě) dotváří jeho obraz, kdy je dominanta umístěna na návrší a akcentuje tak charakteristický obraz místa a zároveň je orientačním bodem apod.

Dosavadní praxe ochrany krajinného rázu se ustálila v základním postupu hodnocení, jenž lze shrnout do několika kroků:

A. Hodnocení vlivu záměru na krajinný ráz

- a. Charakteristika záměru
- b. Vymezení a charakteristika území, jež záměr může zasáhnout
- c. Identifikace hodnot
- d. Vyhodnocení vlivu záměru na tyto hodnoty.

B. Vyhodnocení území z hlediska krajinného rázu

- a. Charakteristika hodnoceného území
 - b. Rozdělení území na určité dílčí části
 - c. Definice hodnot a charakteristika daných částí
 - d. Návrh ochrany uvedených hodnot.
-

Důležitou otázkou metodiky hodnocení je členění území. Jedná se o členění území z hlediska krajinného rázu obecně jak je uvedeno v § 12 ZOPK – na oblasti krajinného rázu (OKR) a místa krajinného rázu (MKR) a o členění řešeného území v rámci hodnocení krajinného rázu. Pro účely hodnocení jsou vymezovány krajinné celky (KC a krajinné prostory (KP).

Vztah mezi oblastmi a krajinnými celky a krajinnými prostory a místy

Dosud byla v preventivních hodnoceních krajinného rázu území diferencováno na vyšší a nižší územní celky – oblasti a místa krajinného rázu. Přestože se jedná o pojmy, které jsou uvedeny v §12 ZOPK, praxe ukazuje, že je třeba pro diferenciaci území použít, či vrátit se k pojmu krajinný prostor a krajinný celek. Pojem oblast je totiž pojmem používaným v geomorfologickém členění území a v rámci hodnocení krajinného rázu tak mnohdy byly vymezované oblasti, pro které nebylo možné stanovit podmínky ochrany – zásady ochrany využitelné v územně správní praxi. Také místo krajinného rázu není zcela vhodný pojem pro nižší územní celky, jelikož obecně můžeme za "místo" v krajině považovat mnohem menší prostor, vztažený např. k jednomu záměru či činnosti. Některá starší hodnocení pracovala pouze se zákonnými pojmy, a proto diferenciaci území neodpovídá této metodice.

Vztah mezi pojmy oblast a místo krajinného rázu (OKR, MKR) a pojmy krajinný celek (KC) a krajinný prostor (KP) se tedy odvíjí od potřeby stanovit ochranné podmínky odpovídající potřebám územně správní praxe. Takové členění bývá většinou odlišné od členění krajiny na dříve používané OKR a MKR, kdy OKR jsou příliš rozsáhlé pro definování charakteristických dominantních rysů, které vystihují celé jejich území a na základě nichž lze podmínky ochrany stanovit a MKR většinou zahrnují příliš malá území, nekorespondující s členěním krajiny na vizuálně vnímatelné prostorové jednotky.

Oblast krajinného rázu (OKR), jak byla dosud používána, je poměrně rozsáhlá část krajiny se specifickou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou. Je základní jednotkou individuálního členění krajiny a vychází z typologického členění území. Liší se od jiné oblasti především v zastoupení základních charakteristik, jež jsou dány typologickým členěním území. OKR je vymezena rozhraním, kde vzniká čitelný přechod (nebo kontrast) měnících se charakteristik vůči navazující oblasti. Rozloha OKR se pohybuje v řádu mnoha desítek až stovek km². Oblasti krajinného rázu (OKR) souvisle pokrývají území, přičemž každá oblast zahrnuje rozdílná místa krajinného rázu (MKR).

MKR není bodem v krajině ani drobnou plochou krajinné struktury, ani jakýmkoliv výřezem území. MKR musí mít krajinný rozměr, tzn. musí se vyznačovat rozpoznatelnými znaky prostorové a funkční struktury. **Místo krajinného rázu (MKR)** je část krajiny relativně homogenní z hlediska přírodních, kulturních a historických charakteristik a výskytu estetických a přírodních hodnot, které odlišují MKR od jiných MKR. Jedná se zpravidla o vizuálně vymezenou část krajiny (konkávní nebo konvexní) s patrným individuálním charakterem, nebo o území typické díky své výrazné charakterové odlišnosti. MKR jsou části krajiny zpravidla o velikosti nejvýše několika km².

Pro účely hodnocení KR je nutno použít prostorovou a charakterovou diferenciaci krajiny dělící území OKR na takové části, pro které je možno stanovit podmínky ochrany krajinného rázu. Musí se jednat nejenom o podmínky chránící znaky hodnoty přírodním kulturní a historické charakteristiky, ale také o podmínky, které lze promítnout do nástrojů územního plánování.

Pro tento účel jsou OKR často příliš velké, neboť jejich vymezení je silně závislé na geomorfologických hranicích a na významných rozhraních daných změnami ve využití území. Na úrovni OKR by hodnocení KR bylo možné provést jen v obecné rovině; uplatnění pro potřeby ochrany přírody a krajiny, či jeho implementace v rámci územního plánování by tak bylo příliš nekonkrétní a málo využitelné.

Pro hlediska ochrany KR se proto nelze vždy vázat přímo na OKR, ale je nutno vymezit menší prostorové a charakterové jednotky – **krajinné celky (KC)**. V nich je možno identifikaci dominantních rysů provést již v takové míře konkrétnosti, která je využitelná pro potřeby ochrany KR. **Hovoříme o krajinných celcích vymezených na úrovni oblastí krajinného rázu.**

V některých případech OKR s menší rozlohou a jednoznačnějším vyjádřením dominantních rysů může být KC totožný s územím OKR. V jiných případech jsou v rámci plošně rozlehlé OKR delimitovány dva nebo více KC. Definice KC je podobná jako u oblastí krajinného rázu.

Aby bylo možno definovat znaky a hodnoty KR v podrobném měřítku v prostorových i funkčních souvislostech všech charakteristik (přírodní, kulturní, historická a prostorová) a aby bylo možno pro ochranu klíčových znaků a hodnot ochranné podmínky, je nutno v krajině vymezit charakterové a prostorové jednotky odpovídající těmto požadavkům Místa krajinného rázu jsou velmi malými charakterovými a prostorovými jednotkami a v hodnocení krajinného rázu území by se mohlo stávat, že znaky a hodnoty a jim odpovídající ochranné podmínky ve více místech KR budou podobné. Proto budou v rámci hodnocení vymezeny **krajinné prostory (KP)** – prostorové a charakterové jednotky, které více vyjadřují potřebu definování ochranných podmínek. Prostorové členění krajiny je velmi rozmanité, a proto může v některých případech krajinný prostor odpovídat jednomu místu KR a v jiných případech bude krajinný prostor zahrnovat více míst KR.

Krajinný prostor je dílčí skladebnou částí vymezeného krajinného celku, kterou je možné v podrobnějším měřítku hodnocení odlišit zastoupením a konfigurací znaků základních charakteristik¹⁰. Jako takový zahrnuje řadu různě velkých míst¹¹ nebo může být ve výjimečných případech určitým místem o větší ploše v krajině. Krajinný prostor je vymezován převážně jako pohledově spojený prostor, nebo prostor obsahující příznačné uspořádání charakteristických znaků přírodní, kulturní a historické charakteristiky, či znaků definujících vztahy a měřítko v krajině, jež pohledově nebo obsahově prostor definují.

A.3.2 Metodické materiály, z nichž metodika vychází

Metodika hodnocení území z hlediska krajinného rázu vychází z odborných a metodických podkladů, které se vyvíjely od poloviny 90. let 20. stol. Tyto podklady navazovaly na první zpracovaná hodnocení území z hlediska krajinného rázu a v reakci na vznik dalších

¹⁰ Základní charakteristiky jsou ty, jež uvádí zákon v ustanovení §12, tj. přírodní, kulturní a historická, v rámci metodiky je k nim přidávána prostorová charakteristika, která zahrnuje prostorové vztahy, měřítko a vlastnosti krajinné scény.

¹¹ Místo v hodnocení krajinného rázu představuje určitou konkrétní část prostoru, kde něco může být/nacházet se, kam něco patří, s čím je spojena určitá událost nebo význam, nebo tvoří charakteristický obraz v krajině.

metodických materiálů a vyhodnocení nově zpracovaných hodnocení konkrétních území (zejména CHKO) se metodický postup upřesňoval. Již v prvních pracích¹² byly vysvětleny základní pojmy, jejichž definice se však dále vyvíjely. Různí hodnotitelé používali mírně odlišné přístupy i terminologii. Přitom však návrhy metodických postupů v pracích řady autorů (Míchal, Vorel, Bukáček, Matějka) již od počátku pracovaly s prostorovou a charakterovou diferenciací krajiny (oblasti a místa krajinného rázu, resp. krajinné celky na úrovni oblastí a krajinné prostory jako místa krajinného rázu nebo jejich soubory) a s identifikací znaků, které popisují ráz krajiny v jednotlivých prostorových celcích (místech a oblastech). Metodický přístup J. Löwa pracoval s určením typu krajinného rázu a jeho prostorovým vymezením a s vyhodnocením dochovalosti krajinného rázu jako s východisky pro určení způsobu ochrany.

Metodika hodnocení území z hlediska krajinného rázu se opírá o používaná metodická doporučení a metodické postupy pro hodnocení krajinného rázu, zejména o práci Igora Míchala (MÍCHAL et al., 1999), o metodiku SCHKO ČR (BUKÁČEK, MATĚJKA, 1997), hodnocení krajinného rázu CHKO představovaná Ivanem Vorem (VOREL et al., 1996, 1997), o práci Jiřího Löwa (LÖW, 1999, LÖW, MÍCHAL, 2003) a o kolektivně zpracovaný Metodický postup (VOREL, BUKÁČEK, MATĚJKA, CULEK, SKLENIČKA, 2004). Pro hodnocení území chráněných krajinných oblastí, jež jsou nejnepřehlednějším příkladem preventivního hodnocení krajinného rázu, byl v roce 2012 v rámci Metodických listů AOPK ČR aktualizován materiál Preventivní hodnocení krajinného rázu.

V podrobnějším pohledu vidíme, že současně s prací VOREL, I. (1997): *Žďárské vrchy – hodnocení území CHKO z hlediska krajinného rázu*. Ochrana přírody 52, 1997 č. 1, která popisovala postup hodnocení a předestřela definice výchozích pojmů, byla publikována práce BUKÁČEK, R. - MATĚJKA, P. (1997): *Hodnocení krajinného rázu v CHKO ČR – návrh metody*. Ochrana přírody 52, 1997, č. 3. Jednalo se o ucelenou metodu hodnocení krajinného rázu území a metodu posouzení vlivu konkrétního záměru na krajinný ráz. Tento materiál v upravené a metodicky i terminologicky velmi propracované verzi byl publikován v první rozsáhlejší publikaci věnované krajinnému rázu a nazvané *Péče o krajinný ráz. Cíle a metody*¹³. V této publikaci byla zveřejněna i práce Igora Míchala (MÍCHAL, 1999), která se věnuje různým možnostem využití problematiky ochrany krajinného rázu, nutným podkladům pro hodnocení a představuje též čtyři konkrétní příklady hodnocení. Zajímavá je míra pozornosti, věnovaná již v této době ochraně krajinného rázu při tvorbě územně plánovací dokumentace. Ve stejné publikaci byly zveřejněny i upravené metodické přístupy Romana Bukáčka a Petra Matějky (BUKÁČEK, MATĚJKA, 1999) a též metodika Jiřího Löwa (LÖW, 1999).

V průběhu let byly publikovány i souhrnné práce, které se věnují nejenom metodickým přístupům, ale zejména odborným východiskům hodnocení krajinného rázu. Nejstarším přehledným materiálem je práce I. Vorla *Krajinný ráz a jeho ochrana*, vydaná ve čtyřech částech v časopisu Ochrana přírody. Jednotlivé části byly věnovány charakteru, rázu a identitě krajiny, proměnlivosti krajinného rázu – typickým a rozlišujícím znakům, obrazu krajiny a cílům a limitům ochrany krajinného rázu. V roce 2003 vyšla obsáhlá publikace J. Löwa a I. Míchala, stručně nazvaná *Krajinný ráz*. Obsahuje teoretická východiska, historické rámce vývoje české a moravské krajiny i metodické principy ochrany krajinného rázu. V roce 2011 vydalo ČVUT publikaci I. Vorla a J. Kupky *Krajinný ráz. Identifikace a hodnocení*. Publikace je příručkou s výkladem pojmů, postupů a příklady tabulek, týkajících se výkladu pojetí krajinného rázu a jeho hodnocení.

Publikace, které představují relevantní podklady pro zpracování Metodiky hodnocení území z hlediska krajinného rázu:

- BUKÁČEK, Roman a Petr MATĚJKA, 1997. *Hodnocení krajinného rázu v CHKO ČR: návrh metody*. Praha: Ochrana přírody 52(3).
- VOREL, Ivan, 1997. *Žďárské vrchy – hodnocení území CHKO z hlediska krajinného rázu*. Praha: Ochrana přírody 52, č.1.
- LÖW, Jiří, 1999. *Hodnocení a ochrana krajinného rázu; rozšířená verze metodiky*. In: VOREL, Ivan a Petr SKLENIČKA, ed. *Péče o krajinný ráz, cíle a metody: Sborník přednášek*

¹² První hodnocení území CHKO pořídilo MŽP v letech 1994-1995. Jednalo se o práci Vorel, I. et al. (1995): *Vyhodnocení území CHKO Žďárské vrchy z hlediska krajinného rázu* (objednatel MŽP)

¹³ Vorel, I. - Sklenička, P. (eds). *Péče o krajinný ráz. Cíle a metody*. 1. vyd. Praha: ČVUT (přístupné na <http://www.krajinnyrz.cz/>)

- a diskusních příspěvků z kolokvia konaného 17. a 18. února 1999 na Fakultě architektury v Praze. Praha: ČVUT, s. 199-203. ISBN 8001019799.
- MÍCHAL (red.) ET AL, Igor, 1999. *Hodnocení krajinného rázu a jeho uplatňování ve státní správě: Metodické doporučení*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny.
 - VOREL, Ivan, 1999. Hodnocení krajinného rázu – vývoj názoru a osnova postupu. In: VOREL, Ivan a Petr SKLENIČKA, ed. *Péče o krajinný rázu, cíle a metody: Sborník přednášek a diskusních příspěvků z kolokvia konaného 17. a 18. února 1999 na Fakultě architektury v Praze*. Praha: ČVUT, s. 103-110. ISBN 8001019799.
 - LÖW, Jiří a Igor MÍCHAL, 2003. *Krajinný ráz*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce. ISBN 8086386279.
 - SKLENIČKA, Petr, 2003. *Základy krajinného plánování*. Praha: Nakladatelství Naděžda Skleničková. ISBN 80-903206:0-0
 - JANČURA, Peter (ed.), 2004. *Historické krajinné štruktúry vo vzťahu k vývoju poľnohospodárskeho využívania zeme. Banská Bystrica*. PARTNER, ISBN 80-89183-09-3
 - VOREL, Ivan, Roman BUKÁČEK, Petr MATĚJKA, Martin CULEK a Petr SKLENIČKA, 2004. *Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz: ve smyslu § 12 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny (metoda prostorové a charakterové diferenciace území)*. Praha: Naděžda Skleničková. ISBN 80-903-2063-5.
 - BUKÁČEK, Roman; MATĚJKA, Petr; BUKÁČKOVÁ, Pavlína, 2006. *Ochrana krajinného rázu Národního parku České Švýcarsko – urbanizované prostory, metodika – hodnocení*. Děčín: Správa NP České Švýcarsko.
 - SALAŠOVÁ, Alena, 2006. *Metodické možnosti posudzovania krajinného rázu na regionálnej a mikroregionálnej úrovni*. In: VOREL, Ivan a Petr SKLENIČKA, ed. *Ochrana krajinného rázu: třináct let zkušeností, úspěchů i omylů*. Praha: Naděžda Skleničková, s. 105-112. ISBN 9788090320673.
 - SALAŠOVÁ, Alena, 2006. *Krajinný ráz: Teoretická východiska a metodické principy preventivního posuzování*. Lednice. Habilitační práce. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně.
 - VOREL, Ivan, 2006,2007. *Krajinný ráz a jeho ochrana 1. – 4. část*. Praha: Ochrana přírody 61, 62.
 - BUKÁČEK, Roman; MATĚJKA, Petr, 2008. *Hodnocení krajinného rázu v územním plánování*. In VOREL, Ivan; SKLENIČKA, Petr (eds). *Péče o krajinný ráz. Cíle a metody*. Praha: ČVUT. ISBN: 978-80-903206-9-7.
 - VOREL, Ivan a Jiří KUPKA, 2011. *Krajinný ráz: identifikace a hodnocení*. Praha: ČVUT. ISBN 9788001047668.
 - Preventivní hodnocení krajinného rázu, 2012. In: *Metodické listy Agentury ochrany přírody a krajiny ČR* 8.6. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.
 - JANČURA, Peter, 2013. *Význam historických krajinných štruktúr na utváraní krajinného rázu a identity krajin*. In ŠTRÉBLOVÁ-HRONOVSKÁ, Kateřina a Jiří KUPKA, eds. *Ochrana kulturní krajiny. Hledání cílů, možností a pravidel*. Praha: ČVUT. ISBN: 978-80-01-05391-1
 - KOLEKTIV autorů, 2021. *Krajinný ráz: analytické a plánovací přístupy a metody*. Praha: ČVUT v Praze. ISBN 978-80-01-06838-0

A.4 TERMINOLOGIE

Tato kapitola uvádí významy odborných výrazů (termínů, pojmů), které jsou použity v metodice, nebo které s problematikou hodnocení krajinného rázu území bezprostředně souvisí. Významy odborných výrazů jsou pro účely této metodiky nově formulovány, převzaty, nebo upraveny.

Architektonická forma stavby, budovy (objektu)

půdorysná a hmotová skladba stavby nebo souboru staveb, ve které hrají role dimenze, objemy a proporce hmot

Architektonický výraz stavby, budovy (objektu)

půdorysné, hmotové řešení, výtvarně-prostorová koncepce, řešení detailů, materiálů, barevnosti a výtvarných prvků

Arondace okrajů zástavby

arondace zástavby je scelení půdorysně roztržštěných okrajů zástavby s množstvím proluk a volných ploch zpravidla s cílem zorganizování zástavby vůči komunikacím a s cílem vytvoření sceleného okraje zástavby vůči krajinnému rámcu

Budova

pojem budova je vyhrazen pro nadzemní stavbu prostorově soustředěnou a navenek převážně uzavřenou obvodovými stěnami a střešní konstrukcí

Cennost existující zástavby

cennost zástavby spočívá v přítomnosti historicky cenných staveb s dochovanými tradičními formami nebo jiných staveb s architektonickými hodnotami – zejména těch, které jsou zařazeny do jevu 13a Územně analytických podkladů (ÚAP) – architektonicky nebo urbanisticky cenné stavby nebo soubory staveb, historicky významné stavy, místa nebo soubory staveb

Civilizační znaky

pojem převzatý ze stavebního zákona; civilizační znaky jsou spojeny s rozvojem a využíváním území a zahrnují sídelní strukturu včetně technické infrastruktury a těžby; nejsou u nich akcentovány aspekty kulturního významu a historických souvislostí (ty jsou naopak akcentovány u znaků a hodnot kulturní a historické charakteristiky), jedná se o znaky jak pozitivního, tak i negativního projevu¹⁴ v rázu krajiny, a z této podstaty by měly či neměly být v rámci územního plánování rozvíjeny

Cíle ochrany krajinného rázu formulované v hodnocení

formulace základních hledisek směřování ochrany KR k určitému cílovému stavu ve vztahu k hodnocenému území nebo k určitému sídlu

Cílové kvality krajiny

cílové kvality jsou definovány pro krajiny vymezené a hodnocené v ZÚR; cílovými kvalitami krajiny jsou cíle zabezpečení kvalit krajiny, tedy ochrany, zachování a rozvoje přírodních a kulturních hodnot krajiny v jednotlivých krajinách, vymezených v ZÚR; definování cílových kvalit krajiny vychází z vyhodnocení znaků přírodní, kulturní a historické, vizuální a civilizační charakteristiky, které byly na území kraje definovány jako významné znaky spoluvytvářející osobitost, rozlišitelnost krajin

Činnost snižující estetickou a přírodní hodnotu krajinného rázu oblasti či místa

Činnost narušující pozitivní vizuální význam znaků krajinného rázu, jejich charakter, cennost a jejich vzájemné harmonické vztahy. Snižování přírodní hodnoty je nejenom snížením vizuálního významu znaků přírodní charakteristiky (přírodní prvky a struktury), ale stejně tak snížením jejich významu pro stabilitu, biodiverzitu a udržitelnost vývoje krajiny. Snižování estetické hodnoty je zejména narušení vzhledové harmonie zásahem do vizuálního projevu

¹⁴ Pozitivní a negativní projev, viz hodnota znaku; negativním projevem neznámá pejorativní označení, ale vyjadřuje nesoulad, narušení existujících hodnot.

nebo charakteru pozitivně vnímaných charakteristických znaků a struktur a do jejich vzájemné konfigurace.

Dochovanost (historické) krajiny

část krajiny, jež si zachovává významně se uplatňující stopy (četné fragmenty) historického vývoje upozorňující na vývoj dané krajiny nebo sídla v čase. Taková část krajiny je považována za cennou a je zaznamenána prostřednictvím dochovaných znaků historické charakteristiky a obvykle je chráněna před narušením, s cílem ji zachovat pro další generace.

Dochovanost sídla

značí přítomnost historického jádra, nebo historicky vznikajících segmentů sídla, čitelnost původního historického půdorysného a prostorového uspořádání zástavby, přítomnost historických staveb a přítomnost cenných historických specifik, jež společně utváří charakteristický obraz sídla v krajině a jeho genius loci. Dochovanost sídla je jedním z podstatných jevů sledovaných hodnocením KR na úrovni sídel.

Dominantní rys

převládající jev nebo významná vlastnost vizuálně nebo více smyslově vnímané krajinné scény; vedle vizuální dominance se může převládající účinek opírat o význam dominantního rysu ve struktuře krajiny (funkční, prostorový, duchovní význam)

Estetická hodnota krajiny

Estetická hodnota je v hodnocení vyjádřena jako vizuální kvalita daná přírodními a kulturními hodnotami, harmonickým měřítkem a harmonickými vztahy v krajině. Hlavním aspektem významu estetické hodnoty v ochraně krajinného rázu je harmonický soulad kulturních složek a prvků (jejich umístění i vzájemné uspořádání) s přírodním prostředím krajiny. Subjektivní stránka estetické hodnoty daná individuálním hodnocením pozorovatele je v hodnocení minimalizovaná.

Harmonická kulturní krajina

viz Nenarušenost harmonických vztahů a harmonického měřítka krajiny

Harmonické měřítko

je vlastností krajinného rázu. Vyjadřuje takové členění krajiny, které odpovídá harmonickému vztahu činností člověka a přírodního prostředí. Z hlediska prostorového členění krajiny vyjadřuje soulad měřítka krajiny a měřítka jednotlivých objektů. Je závislé na členitosti terénu (výškové rozdíly, hloubka krajinné scény – odstup od vizuálních bariér), na rozsahu ploch (pole, louky, lesy, zastavěné plochy) a na převažující výšce objektů (vegetace, zástavba, tradiční kulturní prvky, technické prvky).

Harmonické vztahy v krajině

harmonické vztahy jsou sledovanou vlastností krajinného rázu. Tkví v přítomnosti takových vlastnostech krajiny, které vyjadřují soulad prvků a struktur přírodních a kulturních, bez výrazně rušivých prvků. Harmonické vztahy, které dotvářejí estetické hodnoty krajiny, tvoří ve vzhledu krajiny pozitivně vnímané a působivé scénérie. Vyznačující se značnou mírou zachovalosti a integrity přírodních, kulturních a/nebo historických hodnot a souladem lidských činností a podmínek přírodního prostředí.

Hodnocení území (z hlediska krajinného rázu)

představuje činnost, jejímž výsledkem je odborný dokument „hodnocení krajinného rázu řešeného území“ uvádějící přehledně charakteristiky, hodnoty a narušení krajinného rázu vymezených územních jednotek a návrh ochrany zjištěných hodnot s odůvodněním ve smyslu ustanovení § 12 ZOPK. Dokument slouží zpravidla jako odborný podklad pro rozhodování orgánu státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny nebo podklad pro koncepci rozvoje území s cílem zohlednění ochrany krajinného rázu (např. v rámci územního plánování).

Hodnota krajinného rázu

je znak nebo soubor znaků, jež spoluvytváří estetickou a přírodní hodnotu nebo hodnotu kulturní a historické charakteristiky KR, nebo jde o znaky, jež vytváří harmonické měřítko a harmonické vztahy v krajině.

Charakter sídel

charakter sídla je vyjádřen celkovým vizuálním projevem sídla, jeho zasazením do krajiny, půdorysem sídla, jeho prostorovým a hmotovým uspořádáním a charakterem zástavby;

představuje stopy historického i současného vývoje sídla a vyjadřuje společný vývoj sídla a krajiny

Charakter zástavby

je dán spolupůsobením formy (struktury) zástavby a architektonického výrazu jednotlivých staveb, stavebních souborů a nezastavěných ploch, zejména půdorysným uspořádáním zástavby, umístěním zástavby na pozemcích vzhledem k přilehlým veřejným prostranstvím (např. určením vztahu zástavby k uliční a stavební čáře), hustotou zástavby a celkovým hmotovým řešením a měřítkem zástavby

Charakteristika krajinného rázu

je dána druhem a uspořádáním krajinných složek, prvků a jevů nebo jejich souborů určité povahy (přírodní, kulturní, historické a prostorové), které se podílejí na vzniku rázu krajiny;

Indikátor přítomnosti zvýšených hodnot

za indikátory přítomnosti zvýšených hodnot jsou považovány takové jevy, které signalizují existenci výjimečných přírodních, kulturních, historických hodnot nebo hodnot prostorové charakteristiky a vztahů v krajině (prostorových, funkčních); jedná se zpravidla o území chráněná dle ZOPK nebo památkového zákona, případně podle jiných předpisů a úmluv (např. přírodní rezervace, kulturní památka), nebo výjimečné až ikonické jevy/části krajiny

Konfigurace hmotných prvků

vzájemné uspořádání hmotných prvků krajiny projevující se v krajinné scéně a v dílčích krajinných sceneriích – tím může vzniknout charakteristické či jedinečné seskupení prvků (sestava, kompozice) s významem vizuálním i obsahovým (např. kulturně-historickým)

Krajina

část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky (ZOPK §3, odst. 1, písm. m). "Krajina" znamená část území, tak jak je vnímána lidmi, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů (Úmluva Rady Evropy o krajině); z hlediska krajinného rázu je vnímán především charakter krajiny, jenž je dán obrazy krajinných scenerií, charakterem krajinné scény, dominantními rysy a přítomností znaků základních charakteristik

Krajinné osy

jsou liniové a koridorové struktury významné z hlediska funkční a prostorové struktury krajiny, představující znaky přírodní, kulturní a historické či prostorové charakteristiky KR. Krajinné osy jsou vždy zásadním znakem KR v určitém krajinném prostoru nebo představují dominantní rys krajinného celku. Jsou důležité pro identifikaci určitých krajin, v jejichž obraze mohou mít rozlišující až emblematický význam. Krajinné osy mohou být přírodního nebo antropogenního charakteru.

Krajinný ráz

v ustanovení §12 ZOPK je krajinný ráz vyjádřen jako přírodní, kulturní a historická charakteristika určité oblasti nebo místa

Krajinná (dílčí) scenerie

dílčí část krajinné scény vyjadřující charakter i vzhled určitého místa, nebo celého krajinného prostoru; může jít též o soubor scenerií vnímaných při pohybu krajinou.

Krajinná složka

je relativně homogenním souhrnem prvků uvnitř krajiny, má jednotný projev a vyznačuje se stejnou funkcí; velikostí relevantní krajinnému měřítku (např. osídlení, dopravní systém, lesy aj.)

Krajinné dominanty

pohledově exponované přírodní nebo kulturní prvky, uplatňující se výrazně v krajinné scéně. Krajinné dominanty a prostorové akcenty (menší, ale výrazné terénní nebo kulturní prvky) představují v panoramatech i dílčích sceneriích významné body, které ovládají krajinnou scénu, ozvláštňují vzhled krajiny a mohou dotvářet jedinečnost a rozlišitelnost vzhledu krajiny v území, ve kterém se krajinná dominanta pohledově významně uplatňuje. Krajinnými dominantami jsou nejčastěji terénní dominanty nebo terénní dominanty s architektonickými dominantami (spojení kulturní a přírodní dominanty). Jsou typickými znaky, které mají ve vzhledu krajiny zásadní význam a určují nejen její charakter, ale i hodnotu. Jejich změna se může promítnout do celého charakteru krajinného rázu.

Krajinná struktura

krajina (ve smyslu území) je tvořena přírodními a člověkem vytvořenými složkami; struktura krajinných složek – jejich skladba – je podstatou typu krajiny; různý poměr zastoupení jednotlivých složek, stupeň přetvoření přírodních složek a dominantnost některých složek dává vzniknout krajíně s převahou specifických funkcí a procesů

Krajinný celek (KC)

představuje základní rámec pro podrobné členění území a je vymezen prostřednictvím dominantních rysů odlišujících částí krajiny řešeného území. KC zahrnuje území, jež tvoří charakterově ucelenou, poměrně velkou část určité OKR nebo může být v určitých případech vymezen přímo v hranicích OKR¹⁵.

Krajinný prostor (KP)

krajinný prostor je dílčí skladebnou částí vymezeného krajinného celku, kterou je možné v podrobnějším měřítku hodnocení odlišit zastoupením a konfigurací znaků základních charakteristik. Jako takový zahrnuje řadu různých velkých míst nebo může být ve výjimečných případech určitým místem o větší ploše v krajíně¹⁶. Krajinný prostor je vymežován převážně jako pohledově spojený prostor, nebo prostor obsahující příznačné uspořádání charakteristických znaků přírodní, kulturní a historické charakteristiky, či znaků definujících vztahy a měřítko v krajíně, jež pohledově nebo obsahově prostor definují.

Krajinný prvek

skladebná jednotka krajinné složky (např. sídlo, solitérní stavba, solitérní strom, liniový vegetační prvek, lesní enkláva, vodní plocha aj.); je buď přírodní, nebo umělý. základní skladebná jednotka krajinné složky; jedná se o segment krajiny, který spoluvytváří charakteristický vzhled krajiny

Krajinný předěl

prvky prostorově oddělující charakterem odlišné krajiny. Projevují se v obrazu krajiny jako horizonty a pohledová ohraničení. Mohou pohledově uzavírat vnímanou krajinnou scénu a dílčí scenerie, pozorované z více stanovišť.

Krajinný obraz

je obecným pojmem pro vizuálně vnímané uspořádání prostorové skladby hmot a forem jednotlivých krajinných složek; jeho podstatou je uspořádání terénu, vegetačního krytu, vodstva, sídelní struktury dané zástavbou včetně prostorových forem zástavby a projevy prvků technické a dopravní infrastruktury

Krajinný rámec sídla

krajinným rámcem rozumíme širší prostředí sídla, představované volnou krajinou a jejím přírodními složkami – terénem, resp. georeliéfem, vodotečemi a vodními plochami, vegetačním krytem, zejména lesními porosty a rozptýlenou mimolesní zelení v otevřené krajíně. Krajinný rámec spolu se sídlem vytváří charakteristický obraz krajiny a krajinné scenerie

Krajinná scéna

krajinná scéna je vnímanou částí celkového obrazu krajiny. Může mít podobu dílčích scenerií.

Kulturní a historická charakteristika

je dána způsobem využívání krajiny člověkem a stopami, které v krajíně zanechal; kulturní charakteristika spočívá v souvislostech kulturních a přírodních charakteristik oblasti či místa; historická charakteristika je klíčová pro pochopení logiky vztahů mezi přírodními vlastnostmi krajiny, jejím využíváním vzhledem k jejich trvalé (dlouhodobé) udržitelnosti; může nést stopy významných historických událostí

Lokalita soustředěných hodnot KR

¹⁵ Ve většině případů je však plocha OKR příliš velká na to, aby v ní bylo možno stanovit konkrétní podmínky ochrany KR, které by bylo možno využít ve správních řízeních a které by také bylo možno uplatnit v rámci územního plánování. Právě proto jsou v rámci OKR vymežovány KC.

¹⁶ Místa krajinného rázu jsou velmi malými charakterovými a prostorovými jednotkami a v hodnocení krajinného rázu území by se mohlo stávat, že znaky a hodnoty a jim odpovídající ochranné podmínky ve více místech KR budou podobné. Proto je ve většině případů více míst krajinného rázu (MKR) s podobným charakterem zahrnuto pod jeden krajinný prostor (KP).

lokalita různé velikosti, která díky kumulaci vysokých hodnot krajiny zásadním způsobem ovlivňuje celkovou kvalitu krajinného rázu a vyžaduje tak zvýšenou pozornost a stanovení podrobné ochrany. Důvodem vymezení lokalit soustředěných hodnot je především přítomnost souboru prvků a jevů různé povahy s vysokou cenností z různých hledisek (funkčnosti, původnosti a dochovanosti, historického vzniku, reprezentativnosti a/nebo specifík daných prostorovými parametry, např. rozlehlosti nebo dominance).

Měřítko krajiny

vyplývá z prostorové skladby krajiny a je dáno vztahem rozměrů prostorů a prvků krajiny (včetně staveb) k velikosti člověka; měřítko má vedle významu v prostorovém členění i význam funkční, a to vzhledem k funkčním požadavkům na využití území. Malé měřítko je nejčastěji patrné v krajinách s maloplošnou mozaikou členění, velkoplošné členění ploch vytváří velké měřítko krajiny. Malé měřítko prostorového členění může být narušeno či degradováno stavbou velkých rozměrů (výškových či délkových)

Místo krajinného rázu (MKR)

část krajiny relativně homogenní z hlediska přírodních, kulturních a historických charakteristik a výskytu estetických a přírodních hodnot, které odlišují MKR od jiných MKR. Jedná se zpravidla o vizuálně vymezenou část krajiny (konkávní nebo konvexní) s patrným individuálním charakterem, nebo o území typické díky své výrazné charakterové odlišnosti. MKR jsou části krajiny zpravidla o velikosti nejvýše několika km². V hodnocení krajinného rázu území se vymezují krajinné prostory (KP) které zpravidla zahrnují více MKR a lépe tím vyhovují potřebám definování ochranných podmínek.

Měřítko zástavby

měřítko zástavby je vztah výšek a hmot jednotlivých staveb a souborů staveb vůči sobě a vůči svému okolí.

Narušenost KR/harmonických vztahů/harmonického měřítka

potlačení nebo setření souladu, jež vznikl dlouhodobým vývojem přírodních a kulturních složek, nebo záměrnou realizací a jenž dosáhl celkové harmonie a vyniká estetickou, popř. i přírodní hodnotou. Opakem termínu je dochovanost/nenarušenost. V hodnocení KR sledujeme míru narušení

Negativní dominanta

pohledově exponovaný prvek kulturní charakteristiky (nejčastěji stavba nebo technické zařízení), uplatňující se dominantně v krajinné scéně, který se vymyká ze vzhledu a charakteru krajiny, vzniklého dlouhodobým společným vývojem přírodních a kulturních složek krajiny.

Nenarušenost KR/harmonických vztahů/harmonického měřítka krajiny

převažující soulad přírodních a kulturních složek krajiny vzniklý jejich vzájemnou interakcí v rámci dlouhodobého historického vývoje, jehož výsledkem je charakteristický obecně pozitivně přijímaný obraz krajiny a vztahy v krajině. Takové krajině pak říkáme harmonická kulturní krajina. Obvykle se jedná o krajinu vyznačující obrazem a vztahy s významným podílem stop historického vývoje.

Nezastavěné části sídel

plochy uvnitř zastavěného území sídel, které zejména u venkovských sídel hrají významnou roli v charakteru sídla a v jeho celkovém vizuálním projevu. Jedná se o zahrady, sady, louky, hřbitovy, plochy vegetačních doprovodů vodotečí a jiné plochy s vysokou zelení a o jejich vztah k zástavbě.

Ochranná doporučení v hodnocení KR

formulace zásad, které vedou ke zlepšení stavu, k rozvoji hodnot krajinného rázu (např. k obnově, podpoře, revitalizaci, výsadbě atd.). Ochranná doporučení se mohou týkat i eliminace negativních účinků v krajinné scéně (zejména civilizačních prvků souvisejících se sociálně ekonomickými funkcemi území), pokud se v krajinném celku nachází (např. doporučení nerozšiřovat, odclonit atd.); slouží jako podklad pro orgány ochrany přírody, nikoli pro rozhodovací činnost, ale ostatní výkony v rámci státní správy.

Oblast krajinného rázu (OKR)

část krajiny se specifickou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou je základní jednotkou individuálního členění krajiny. Liší se od jiné oblasti ve všech charakteristikách či v

některé z nich. OKR je vymezena rozhraním, kde vzniká čitelný přechod (nebo kontrast) měnících se charakteristik vůči navazující oblasti. Rozloha OKR se pohybuje v řádu desítek až stovek km². Pro potřeby hodnocení krajinného rázu území se v rámci OKR vymezují krajinné celky (KC), které zaujímají menší rozlohu. V nich je možno identifikaci dominantních rysů provést již v takové míře konkrétnosti, která je vhodnější pro potřeby ochrany KR.

Podmínky ochrany KR

vychází z potřeby uchování (ochrany) hodnot krajinného rázu, nemohou se vztahovat k rozvoji (zohledňujícímu např. i civilizační hodnoty). Jsou formulovány formou jednoduchých hesel, vět či souvětí, nebo jinou vhodnou formou, a jsou buď obecné (vztahy k určitému jevu nebo souboru prvků se společnými vlastnostmi) nebo konkrétní zaměřené na určitý konkrétní projev daného jevu nebo konkrétní prvek.

Prostorová a charakterová diferenciacie krajiny

diferenciacie krajiny na individuální územní jednotky prostorově oddělené vnímatelnými hranicemi, které značí změnu v charakteru krajiny; vymezené územní jednotky se tak vzájemně liší charakterem, tj. dominantními rysy (v případě KC) a znaky (v případě KC), jež jsou původci jejich „individuality“ (např. konfigurací terénu, přírodními podmínkami, specifiky vegetačního krytu, formami využití krajiny a jejím členěním, formami a uspořádáním osídlení či jinými specifiky)

Prostorová charakteristika

vyjadřuje objektivní vlastnosti prostorových vztahů v krajině, a to ve dvou úrovních. První úroveň jsou prvky a jevy (a jimi vytvářené struktury), jejich charakter (vzhled, velikost, nápadnost tvaru, barevnost atd.) a jejich vzájemné – funkčně zdůvodněné – uspořádání (konfigurace).

Druhou úroveň jsou vlastnosti prostorových vztahů, které jsou nejvýznamnějším zdrojem estetických hodnot, harmonického měřítka a harmonických vztahů v krajině. Jedná se např. o ohraničení prostoru a rozpoznatelnost horizontu, o morfologii prostorů a jejich dimenze a návaznosti, o průhledy, pohledové osy a význam dominant.

Prostorová skladba

vzájemné prostorové uspořádání prvků a jimi vytvářených struktur, které se vizuálně projevují ve vzhledu krajiny. Prostorová skladba se v rázu krajiny projevuje krajinnými prostory, jejich velikostí, tvarem a jejich vzájemnou návazností, uspořádáním bodů, linií, ploch. Prostorové uspořádání ploch, jejich povrch a barevnost tvoří krajinnou texturu.

Prostorové vztahy v krajině

vztahy mezi jednotlivými hmotnými prvky krajinné scény, jejich vzájemné vzdálenosti, proporce šířkových a výškových dimenzí, význam důležitých bodů, linií a prostorů, vzájemné osově vazby, rysy symetrie, gradace atd.

Přírodní hodnota

je dána vlastnostmi zastoupených ekosystémů ve vztahu k jejich trvalé udržitelnosti, reprezentativností aktuálních znaků ve vztahu ke stanovištním podmínkám, prostorovými parametry, harmonickým charakterem interakcí mezi ekosystémy, výraznými přírodními dominantami krajiny

Přírodní charakteristika

zahrnuje vlastnosti krajiny určené jak trvalými přírodními podmínkami, kterými jsou především geologické, geomorfologické, klimatické a biogeografické poměry, tak aktuálním stavem ekosystémů

Púdorysná struktura sídla

souhrn prvků, vymezující púdorysné uspořádání sídla. Jedná se o rastr komunikační sítě, systém zástavby daný stavebními hranami, systém zeleně a systém veřejných prostranství. Cenným rysem, projevujícím se v rázu krajiny mohou být púdorysné stopy historického založení venkovského sídla v krajině (středověké, novověké)

Rušivé znaky KR

znaky, jež v míře svého významu narušují, nebo potlačují hodnoty KR, tj. hodnotu estetickou či přírodní, harmonické vztahy nebo měřítka v krajině.

Sídlo

jednotka osídlení (město, ves, osada), případně i jednotlivé prostorově oddělené trvalé obydlí (samota). Hodnocení území z hlediska krajinného rázu se většinou věnuje venkovským sídlům. Venkovské sídlo je charakterizováno úzkou spojitostí s vnějším krajinným prostředím, převahou nízkopodlažní zástavby, bohatstvím půdorysných typů, plochou intravilánu s výrazným zastoupením zahrad i systémem spádovosti z hlediska hospodářské funkce, společenské vybavenosti, veřejného a kulturního života.

Struktura osídlení

struktura osídlení je daná rozmístěním, velikostí, členěním a vzájemnými prostorovými, funkčními a ekonomickými vztahy sídel v území (ÚÚR)

Urbanistická struktura

urbanistickou strukturou sídla nebo jeho části se rozumí především prostorová struktura, tvořená půdorysnou strukturou a hmotovou strukturou. V půdorysné struktuře hraje roli skladba zástavby – charakter a vlastnosti urbanistické formy jednotlivých částí zástavby. Tím je dáno i vymezení jednotlivých částí území, odlišných svým charakterem. Jedná se též o skladbu volných prostorů – veřejných prostranství, vymezených v půdorysné skladbě zástavbou (včetně parkových ploch), o základní půdorysné linie, o geometrické vazby organizující území a o polohu významných dominantních staveb. Půdorysná struktura se promítá do hmotové struktury, ve které hrají roli vlastnosti a kvality vizuální scény, rozlišitelnosti a jedinečnosti jednotlivých scénérií, vzájemné prostorové vazby morfologicky odlišných částí zástavby, dominantních staveb a krajinných prvků (zelené horizonty, terénní dominanty atd.). V krajinném rázu hraje roli i urbanistická struktura sousedních sídel v KC, zejména tehdy, pokud se sídla společně projevují v krajinných panoramatech nebo v dílčích scénériích.

Volná (nezastavěná) krajina

prostory krajiny mimo zastavěná území sídel a doposud nezastavěné zastavitelné plochy, obvykle sem patří plužina sídla (plochy, na nichž se zemědělsky hospodaří: pole, louky a pastviny), vodní toky, rybníky, zalesněné partie, přírodní a přírodě blízké prostory a nevyužívané prostory

Významný krajinný prvek

jako ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy. Dále jsou jimi jiné části krajiny, které zaregistruje podle § 6 orgán ochrany přírody jako významný krajinný prvek, zejména mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Mohou jimi být i cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků. Zvláště chráněná část přírody vymezená v písmeni h) je z této definice vyňata (ZOPK)

Vztah sídla a krajinného rámce

podstatným pozitivním znakem rázu krajiny je obraz sídla v krajinném rámci, zejména jestliže se jedná o harmonický vztah okrajů zástavby, siluety a dominant sídla k navazující struktuře krajiny – k lesním okrajům k liniové nebo jiné rozptýlené mimolesní zeleni, k členění pozemků a k jejich charakteru (zahrady sady, louky, pastviny, pole atd). Pozitivní hodnotou vztahu sídla a krajinného rámce je přítomnost významných míst navazujících na zástavbu sídla – poutních míst, křížových cest, vyhlídek na vycházkových trasách apod.

Základní charakteristiky KR

jsou charakteristika přírodní (tvořená znaky přírodní povahy), kulturní a historická (tvořená znaky kulturní a historické povahy) a dále charakteristika prostorová (tvořená znaky, které charakterizují prostor krajiny a prostorové vztahy v ní)

Znak krajinného rázu

prvek nebo jev přírodní, kulturní, historické či prostorové charakteristiky, který se charakterem a vizuálním projevem výrazně uplatňuje ve vzhledu krajiny a spoluvytváří tak její ráz; pokud je hodnotný svým projevem nebo obsahovým sdělením, představuje hodnotu krajinného rázu. Hodnotu znaku stanovíme vyhodnocením jeho projevu, významu a cennosti. Pozitivní, zásadní a jedinečné znaky vytvářejí nezaměnitelnost krajinného rázu.

Projevem znaku KR

rozumíme způsob, jakým se uplatňuje v rázu krajiny, pozitivně či negativně. Může se uplatňovat svým vizuálním či jinak smyslově vnímaným projevem a rozpoznatelnou obsahovou stránkou – účelem ve struktuře krajiny, duchovním obsahem, výpovědí o vývoji přírodních nebo antropogenních složek krajiny. Svým projevem znak KR spoluvytváří vzhled krajiny a její hodnoty přírodní, kulturní, historické a estetické, nebo tyto hodnoty narušuje či potlačuje.

Význam znaku KR

se odvíjí od toho, jakou měrou se znak podílí na rázu krajinného prostoru (zásadním, spoluurčujícím, doplňujícím). Některé znaky mohou zásadním způsobem utvářet ráz krajiny nebo vztahy v krajině, jiné znaky jej významným způsobem dotvářejí (spoluurčují) a další znaky doplňují. To, jakou měrou znak utváří ráz krajiny se odvíjí od jeho uplatnění v obrazu a charakteru krajiny (nápadnost, robustnost znaku, četnost zastoupení v obrazu krajiny) a od důležitosti jeho obsahového sdělení (např. duchovní význam, kulturně-historický význam ovlivňující rázovitost)

Cenností znaku KR

se při klasifikaci identifikovaných znaků rozumí jejich ojedinělosti (též unikátnosti) v krajině. Znaky klasifikované jako jedinečné jsou ojedinělé v rámci oblasti krajinného rázu, v rámci regionu nebo v rámci státu, méně unikátní znaky je možno v tomto přírodovědecky pojetém srovnání označit za význačné, ostatní jsou označovány jako znaky běžné.

Zvláště chráněné území

či esteticky významná nebo jedinečná území – nejčastěji lokality s unikátní nebo reprezentativní biologickou rozmanitostí, a to na úrovni druhů, populací i společenstev, dále území s jedinečnou geologickou stavbou, území reprezentující charakteristické prvky krajinného rázu kulturní krajiny a území významná z hlediska vědeckého výzkumu.

A.5 ZPŮSOBY HODNOCENÍ

Ochrana krajinného rázu ve smyslu aktuálního znění ZOPK je prováděna ve dvou režimech:

- a) V režimu prevence, kdy je pořizován komplexní odborný materiál **hodnocení území z hlediska krajinného rázu**¹⁷ s cílem získat informaci o aktuálních hodnotách rázu krajiny předmětného území s návrhem jejich ochrany.
- b) V režimu správní praxe, kdy je pořizováno expertní **hodnocení vlivu záměru na krajinný ráz** s cílem získat informaci o potenciálním zasažení existujících hodnot krajinného rázu dotčeného území.

A.5.1 Hodnocení krajinného rázu území

Výstupem hodnocení krajinného rázu území je komplexní odborný podklad, který definuje hodnoty krajinného rázu jednotlivých částí hodnoceného území a navrhuje jejich ochranu a případně i doporučit pozitivní změnu, zlepšení stávajícího stavu. Hodnocení definuje přístupy nebo jejich rámec v jednotlivých na sebe navazujících krocích s cílem identifikovat znaky základních charakteristik územní, jež společně

- utváří estetickou a přírodní hodnotu krajinného rázu,
- harmonické vztahy v krajině, harmonické měřítko krajiny
- a další zákonem deklarované hodnoty (VKP, zvláště chráněná území, kulturní dominanty).

Zpracované hodnocení území slouží jako podklad pro vypracování koncepcí, ať již rozvoje území, tak i jeho komplexní ochrany.

¹⁷ Hodnocení bývá označováno jako preventivní hodnocení krajinného rázu.

Ochrana krajinného rázu se v současné době opírá o řadu teoretických i praktických prací, jež vznikaly v posledních 25 letech, za tuto dobu se též převážně ustálil obecně zaužívaný základní postup hodnocení.

Hodnocení se opírá o metodu charakterové a prostorové identifikace, na jejímž základě jsou souvisle v prostoru řešeného území vymezovány územní jednotky ve dvou úrovních měřítka hodnocení, k nimž je vztaženo vlastní konkrétní vyhodnocení krajinného rázu i návrh jeho ochrany. Jedná se o:

1. **krajinné celky**, prostorově větší územní jednotky představující části krajiny, v nichž jsou sledovány dominantní rysy, které jsou pro daný celek typické, k nimž je vztažen na úrovni krajinného celku návrh ochrany;
2. **krajinné prostory**, v nichž je hodnocení zaměřeno na detailní identifikaci charakteristických znaků a jejich vyhodnocení z hlediska významu (míra přítomnosti), projevu (celková hodnota z hlediska krajinného rázu) a cennosti (unikátnost z hlediska krajinného rázu).

Vymezené územní jednotky doplňuje prostorové zachycení přítomnosti soustředěných nebo jinak významných hodnot formou **lokality soustředěných hodnot** KR, jež naopak území pokrývají nesouvisle.

Postup problematiku **hodnocení krajinného rázu území** člení na jednotlivé na sebe navazující kroky:

- 1) zpracování (základní) charakteristiky řešeného území z hlediska krajinného rázu z pohledu přítomnosti charakteristických znaků
 - a) přírodní charakteristiky
 - b) kulturní a historické charakteristiky
 - c) prostorové charakteristiky
- 2) vymezení územních jednotek, jejich charakteristika a hodnocení, popis hodnot
 - a) krajinné celky s identifikovanými dominantními rysy
 - b) krajinné prostory s identifikovanými charakteristickými znaky
 - c) lokality soustředěných hodnot KR s popsány soustředěnými hodnotami
- 3) návrh ochrany
 - a) stanovení zásad a podmínek ochrany pro jednotlivé územní jednotky řešeného území
 - b) návrh doporučení směřujících ke zlepšení krajinného rázu dané části území (vymezené územní jednotky).

Specifickou součástí materiálu je podrobné **vyhodnocení sídel** z pohledu zajištění ochrany krajinného rázu v řešeném území. hodnocení sídel se zpracovává ve dvou úrovních podrobnosti hodnocení:

- 1) Základní hodnocení sídel zahrnující
 - a. jejich kategorizaci z pohledu hodnot uplatňujících se v krajinném rázu, jež je provedena na základě vyhodnocení vybraných kritérií,
 - b. další upřesnění odůvodňující provedené hodnocení a kategorizaci a uvádějící určitá specifika, jež se projevují v krajinném rázu území sídla,
 - c. a návrh ochranných podmínek vztažených k jednotlivým kategoriím s konkretizací zohledňující specifika jednotlivých sídel.
- 2) Podrobné hodnocení sídel, kdy jsou sídla za účelem zpřesnění hodnocení a podrobného stanovení ochrany rozčleněna na jednotlivé části (segmenty) uplatňující se určitým specifickým způsobem v celkovém obrazu sídla v krajině.

A.5.2 Posouzení vlivu záměru na krajinný ráz

Hodnocení vlivu záměru na krajinný ráz se od předchozí formy hodnocení liší především v jeho zaměření na možný zásah hodnot krajinného rázu, jenž je dán záměrem změny využití území nebo výstavby. V základu hodnocení vlivu záměru na krajinný ráz pracuje se shodnou metodou charakterové a prostorové identifikace s tím rozdílem, že je krajinný ráz hodnocen v rámci tzv. dotčeného krajinného prostoru, který může být daným záměrem ovlivněn¹⁸.

¹⁸ Metodika hodnocení vlivu záměru na krajinný ráz, bude doplněna v další fázi tvorby metodiky.

A.6

VYUŽITÍ METODIKY

Metodika hodnocení krajinného rázu je určena zejména pro zpracovatele hodnocení krajinného rázu území a zpracovatele vyhodnocení určitého záměru z hlediska ochrany krajinného rázu. Zároveň slouží jako podklad pro orgány ochrany přírody příp. dalších orgánů státní správy a samosprávy pro zadávání zakázek a jejich následnou kontrolu. Metodika může poskytnout odborné zázemí i projektantům a architektům.

Hodnocení území zpracované dle této metodiky je v první řadě určeno orgánům ochrany přírody v rámci obecné ochrany krajiny, územním plánování, posouzení vlivu záměrů a činností na životní prostředí a pro další odborné činnosti v území týkající se ochrany přírody a krajiny¹⁹.

Hodnocení území zpracované dle této metodiky je využitelné zejména:

- 1) k vyhodnocení estetických a přírodních hodnot krajinného rázu určitého území, harmonického měřítko a vztahů a kulturních dominant jako prevence proti jejich snižování ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb.
- 2) k vypracování vyhodnocení vlivu určitého zamýšleného záměru na estetické a přírodní hodnoty krajinného rázu, harmonické vztahy v krajině a harmonické měřítko krajiny, kulturní dominanty, zvláště chráněná území (ZCHÚ) a významné krajinné prvky (VKP) dotčeného krajinného prostoru
- 3) k ochraně určitých jevů, znaků či objektů a jejich obrazu v krajině
- 4) v územním plánování:
 - a. k identifikaci hodnot na celostátní, krajské či místní úrovni
 - b. k vymezení hodnotných základních rysů, významných objektů a jevů v krajině
 - c. k vytvoření zásad ochrany krajinného rázu kraje pro potřeby ZÚR
 - d. k vytvoření územně analytického podkladu pro potřeby územního plánování (prováděcí vyhláška č. 500/2006 o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti)
 - e. jako podklady při zpracování územně plánovací dokumentace všech stupňů
- 5) k posouzení vlivu záměru nebo koncepce na životní prostředí ve smyslu zák. č. 100/2001 Sb.
- 6) k aplikaci některých požadavků Úmluvy Rady Evropy o krajině

Využití výsledného materiálu (výstupu) metodiky je široké a je uvedeno v samostatném dokumentu „*Příručka hodnocení území z hlediska krajinného rázu*“.

¹⁹ Hodnocení vlivu záměru na krajinný ráz bude doplněno v další fázi zpracování metodiky.

B Hodnocení území z hlediska krajinného rázu

Hodnocení území z hlediska krajinného rázu představuje postupy a způsoby jejich aplikace s cílem expertního rozboru krajinného rázu území. Hodnocení sleduje uplatnění přírodní, kulturní a historické charakteristiky, prostorové vztahy a specifika krajiny a stanovuje postup diferenciací území na územní jednotky, postup identifikace a klasifikace znaků krajinného rázu a způsob ochrany krajinného rázu na řešeném území. Výstupem je odborný dokument obsahující členění území na územní jednotky včetně jejich charakteristik, vymezení lokalit soustředěných hodnot KR, kategorizaci a segmentaci sídel a způsoby zabezpečení ochrany krajinného rázu ve smyslu § 12 ZOPK.

B.1 Příprava podkladů

Vzhledem k tomu, že problematika hodnocení krajinného rázu má multioborový základ a průřezově vychází z řady disciplín zabývajících se krajinou, je třeba získat znalosti území a připravit řadu podkladů k pochopení krajinné reality hodnoceného území. Krajinná realita není jen tím, co pozorovatel „vidí“, ale představuje soubor (víceoborovou syntézu) náhledů na krajinu, z nichž část jsou informace o charakteru krajiny, část předkládá znalost souvislostí (potenciální vegetace, historický vývoj apod.). Pro hodnocení krajinného rázu jsou podstatné především vnímatelné projevy²⁰, jež utvářejí celkový nebo dílčí charakter určitého území. Významnou součástí příprav podkladů jsou terénní průzkumy, díky kterým je možné identifikovat prostorovou skladbu, měřítko a vztahy v krajině. Krajinu je třeba vnímat jako celek, poznatky o krajinném rázu jsou získávány syntézou získaných informací.

Podklady by měly dát odpověď na základní otázku, čím je krajinný ráz utvářen, jaké jsou jeho hodnoty, jež je třeba chránit. Zároveň je nutné zajistit podklady týkající se zákonných kritérií ochrany krajinného rázu. Je tedy nutné nashromáždit podklady týkající se:

- 1) přírodních podmínek (geomorfologie, geologie, pedologie, vodní režim, klimatické podmínky, biota) pro identifikaci a klasifikaci přírodní charakteristiky (zastoupení přírodních prvků – vodních toků, ploch, horizontů, přírodních dominant, lesních ploch, mimolesní zeleně apod.)
- 2) kulturní charakteristiky území (krajinná struktura, využití krajiny „land use“, krajinný pokryv „land cover“, struktura osídlení s navazující infrastrukturou – komunikace, sítě, energovody apod., urbanistická struktura, charakter zástavby)
- 3) historického vývoje krajiny zaměřeného na sledování důležitých milníků a souvislostí, jež zanechaly podstatné projevující se stopy v krajině, (založení sídel, charakter historického členění krajiny, místa události, doba vzniku určitých prvků nebo vztahů v krajině apod.)
- 4) prostorového členění a uspořádání krajiny, konfigurace prvků složek v krajině, vztahů v krajině a jejím využití, ovlivňující krajinný ráz
- 5) přítomnosti významných krajinných prvků (legislativně vymezené, nebo vymezené konkrétními vyhláškami příslušných orgánů státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny), kulturních dominant (z dikce zákona ty, které jsou přijímány pozitivně) a zvláště chráněných územích (z dikce zákona)
- 6) indikátorů přítomnosti zvýšených hodnot krajinného rázu. Jsou sledována zejména chráněná území a zájmy obecné ochrany přírody dle ZOPK (např. přírodní památky, národní přírodní památky, přírodní rezervace, národní přírodní rezervace, přírodní parky, památné stromy apod.) a chráněná území a objekty dle zákona č. 20/1987 Sb. (např. vesnické památkové rezervace a zóny, městské památkové rezervace a zóny, krajinné památkové zóny, národní kulturní památky, nemovitě kulturní památky apod.).

Podklady se neorientují striktně na prostor řešeného území, jenž je často vymezen „umělými“ hranicemi (komunikace, vodní toky, hranice parcel, správní hranice apod.), ale je třeba zachytit i souvztažnosti a návaznosti na okolní území v němž se řešené územní nachází.

Výstup kapitoly:

²⁰ Vnímatelné projevy nejsou jen senzuační podstaty, ale je třeba vnímat projevy, jež se opírají o znalostní bázi daného kulturního prostředí (historické souvislosti, funkční vztahy, důvod existence apod.), existenci specifík a odlišností. Nemusí jít vždy o vizuální projev, ale může jít o tzv. nehmotnou přítomnost, jež vytváří nějaký vztah (pietní místo, místo události apod.), nebo se projevuje ve vnímání genius loci.

Výstup z této fáze hodnocení je uspořádaný soupis použitých literárních a jiných zdrojů dle citační normy ČSN ISO 690:2022 na konci materiálu hodnocení v kapitole „Zdroje a podklady“ (viz. kapitola B.7 Požadované výstupy - B.7.2 Textová část – podrobně).

B.1.1 Vyhodnocení předchozích materiálů hodnocení krajinného rázu území

V rámci řešeného území může nastat situace, kdy je na celé území nebo jeho části zpracované hodnocení krajinného rázu území (např. pod názvem preventivní hodnocení krajinného rázu, generel krajinného rázu apod.). Analýza takového dokumentu probíhá ve dvou rovinách:

- A. Cílem je přímo **aktualizace** stávajícího materiálu hodnocení krajinného rázu předmětného území (hodnocení krajinného rázu daného území nebo v jeho části existuje),
- B. Cílem je **nové hodnocení** krajinného rázu území, kde již bylo zpracováno hodnocení krajinného rázu (na jeho části nebo v rámci širšího území) a toto hodnocení (tato hodnocení) slouží pouze jako podklad pro zpracování hodnocení krajinného rázu území; není záměrem jejich aktualizace (např. je zpracováno hodnocení území z hlediska krajinného rázu pro území kraje a zakázkou je hodnocení dílčí části, např. ORP, přírodního parku atd.)

Ad A Pokud v řešeném území již byl v minulosti zpracován materiál hodnocení krajinného rázu (zahrnující celé řešené území nebo jeho část), bude využit v souladu s podmínkami zadání hodnocení. Pokud je zakázkou aktualizace stávajícího hodnocení, je třeba nejprve vyhodnotit, které části jsou dle nové metodiky využitelné, které je třeba revidovat a které je třeba nově zpracovat.

Ad B. Pokud je zakázkou zpracování nového hodnocení krajinného rázu, je třeba postupovat tak, že hodnocení bude provedeno nově dle nové metodiky, ale lze v něm použít části ze stávajícího hodnocení, pokud jsou aktuální a využitelné.

Na základě zjištěného se provede zhodnocení, zda a jak jsou dílčí výstupy současného hodnocení využitelné²¹.

Výstup kapitoly:

Ad A) Pokud je předmětem zpracování aktualizace předchozího hodnocení krajinného rázu území, předkládají se návrhy aktualizace a změn formou komentovaného seznamu:

- zjištěné metodické nesrovnalosti;
- neřešené části území navržené k doplnění (dopracování hodnocení);
- problémová místa vymezení hranic krajinných celků a dílčích krajinných prostorů na základě zjištěných informací o území;
- vypracování seznamu celků/prostorů/míst, v nichž se odehrály změny uplatňující se v rázu krajiny v daném měřítku hodnocení;
- návrhy způsobů upřesnění charakteristik uvedených územních jednotek;
- případně návrhy upřesnění a doplnění hodnocení sídel.

Vždy je citován materiál hodnocení, na který hodnocení navazuje, nebo který je hodnocením aktualizován.

Ad B) Toto hodnocení slouží jako výchozí podklad, je zde uveden způsob využití

- co bude z daného hodnocení využito a jak,
- co naopak využito nebude a proč (se zdůvodněním).

²¹ Výstupem analýzy není stanovení chybějících nebo neúplných kapitol a vytvoření představy o rozsahu práce – rozsah práce je stanoven zadáním zakázky a lze jej v průběhu měnit pouze po dohodě obou stran. Analýzu rozsahu měněných částí hodnocení, resp. rozsahu doplnění stávajících hodnocení o nové kapitoly v závislosti na metodice musí provést zadavatel před výběrem zhotovitele a tyto skutečnosti uvést v zadání zakázky.

B.1.2 Rozbor podkladů v rámci nástrojů územního plánování

Nástroje územního plánování jsou důležitým podkladem pro zpracování hodnocení území. Jejich analýza přináší základní představu o případně zpracované diferenciaci řešeného území z hlediska krajinného rázu a o hodnotách krajinného rázu v rámci územního plánování.

Vlastní diferenciaci území na územní jednotky z hlediska krajinného rázu může být zahrnuta v **územně analytických podkladech** správního území, a to v rámci jevu **17a krajinný ráz**. Jev může obsahovat členění území nebo vymezení částí území za účelem ochrany hodnot krajinného rázu, se specifikací společných podmínek ochrany na základě jejich přírodních, kulturních a historických charakteristik. Součástí jevu je i uvedení charakteristiky vymezených území²². Jevy ÚAP mohou obsahovat i další podklady pro identifikaci, některé i pro klasifikaci hodnot krajinného rázu, např. **jev č. 11 urbanistické a krajinné hodnoty** (dochovaná historická kulturní krajina a historické krajinné struktury, významné krajinné dominanty, urbanistické a přírodní osy, kompoziční osy, pohledově exponovaná místa, horizonty, významné vyhlídkové body apod.), **jev č. 13a architektonicky nebo urbanisticky cenné stavby nebo soubory staveb, historicky významné stavby, místa nebo soubory staveb** ad.

Diferenciaci území z hlediska individuálních znaků krajiny je obsažena také v **zásadách územního rozvoje krajů (ZÚR)**. V nich se stanovují tzv. *krajiny, pro které se stanovují cílové kvality*.²³ Jako podklad pro hodnocení území mohou sloužit i stanovené *cílové kvality krajiny*, které obsahují (nebo mohou obsahovat) hodnoty krajiny, významné emblematické znaky krajiny a určitá opatření pro zachování, rozvoj a vytváření kvality krajiny, a kapitola *Upřesnění územních podmínek koncepce ochrany a rozvoje přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území kraje*, ve které jsou stanoveny hodnoty krajského významu, které se často týkají krajinných hodnot včetně dominant a významných horizontů a krajinných předělů.

Dalším podkladem pro zpracování hodnocení území jsou **územní studie (ÚS)**. Z hlediska podkladů pro hodnocení krajinného rázu jsou významné zejména **územní studie krajiny (ÚSK)**. Obsahují zpravidla vstupní údaje o hodnotách, kvalitách, ale i problémech v krajině zájmového území. Některé ÚSK obsahují i vlastní hodnocení území z hlediska krajinného rázu. Kromě těchto územních studií krajiny mají některé kraje, ORP či obce zpracované dílčí studie, které se (byť jen okrajově) mohou týkat i ochrany krajinného rázu (např. studie za účelem vyhlášení přírodního parku, identifikaci sledovaného jevu ÚAP apod.).

V rámci analýzy dostupných územně plánovacích nástrojů je, zejména při hodnocení sídel, často žádoucí provést základní analýzu územně plánovací dokumentace na úrovni obcí. Jedná se o **územní plány**, případně **regulační plány**. Analýza těchto dokumentů je žádoucí zvláště pro zjištění stanovené ochrany přírodních a kulturních hodnot územním plánem, koncepce uspořádání krajiny, existenci podmínek prostorového uspořádání pro jednotlivé plochy/zóny, případně o uplatnění §12 odst. 4 zákona²⁴. Provádění analýzy předpokládá součinnost s OOP.

Výstup kapitoly:

Výstupem je uvedení:

- jak je řešena ochrana krajinného rázu v ZÚR krajů zasahujících do řešeného území
- jak je řešen jev 17a Krajinný ráz ÚAP zasahujících do řešeného území (zda je uveden a jakou formou);
- jak jsou naplněny další jevy ÚAP týkající se hodnot krajinného rázu (zejména jev 11, 13a, případně, je-li to účelné, i jev 5a, 8a, 10, 11a, 17b, 23a, 25a, 27a, 30, 33, 34, 35, 35a, 36 atd.)

Případně (je-li to účelné):

²² Ministerstvo pro místní rozvoj, 2019. Metodika sledovaných jevů pro územně analytické podklady, metodický návod k příloze č. 1 vyhlášky č. 500/2006 Sb. Praha, 2019. ISBN: 978-80-7538-243-6 (pdf)

²³ Je nutné si uvědomit, že přístup k vymezení krajiny v ZÚR a krajinných celků v rámci hodnocení území z hlediska krajinného rázu je rozdílný. Krajinné celky se vymezují z čistě ochranných hledisek (dle zák. č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů), zatímco krajiny se zpravidla vymezují i na základě možných návrhových opatření a rozvojových tendencí (ve smyslu Úmluvy Rady Evropy o krajině). Vzhledem k rozdílnému metodickému přístupu k vymezení krajinných celků a krajiny v zásadách územního rozvoje není možné plně vycházet při hodnocení území z hlediska ochrany krajinného rázu z vymezených krajiny v ZÚR, ale jsou určitou informací pro delimitaci, která je jedním z podkladů pro členění území.

²⁴ Nejedná se o detailní rozbor ÚPD na úrovni obcí, ale o hrubou analýzu dílčích částí ÚPD zejména těch obcí, které vyžadují detailnější rozbor území, případně segmentaci z hlediska krajinného rázu.

- zjištění koncepce uspořádání krajiny, stanovené ochraně přírodních a kulturních hodnot územními plány obcí, existenci podmínek prostorového uspořádání pro jednotlivé plochy/lokality;
- dosavadní uplatnění §12 odst. 4 zákona v územních plánech, zda je v nich řešena ochrana krajinného rázu a jak, viz metodický pokyn MMR a MŽP²⁵.

B.2 Rozbor charakteru řešeného území za účelem jeho diferenciacce

Cílem rozboru je zjištění charakteristiky území v podrobnosti, dle které bude možné území dále členit. Kromě toho budou výsledky rozboru dále využity v popisu charakteristik KC a KP a v identifikaci dominantních rysů a znaků KR.

Rozbor řešeného území je věnován souboru znaků přírodní, kulturní, historické a prostorové charakteristiky, územím mimořádně cenným z hlediska přítomnosti, resp. kumulace přírodních a estetických hodnot a hodnot kulturní a historické charakteristiky, které tvoří výjimečný jev v krajině.

B.2.1 Rozbor přírodní charakteristiky

Pro rozbor a popis charakteru území je nutné provést analýzu přírodních podmínek, které utváří základní přírodní rámec území. Přírodní podmínky spočívají v přítomnosti, charakteru, struktuře a vizuálním projevu prvků a jevů georeliéfu (včetně morfologie, geologie), klimatických podmínek, vodních toků a ploch a vegetačního krytu.

Cílem je definovat základní charakter krajiny ve vztahu k přírodním podmínkám území. Jedná se zejména o popis základních vlastností:

- **Charakteru reliéfu krajiny hodnoceného území**, členitost a uspořádání terénu, tedy tvářnost zemského povrchu;
- **Geologických podmínek a pedologie** (horninové podloží– utváření povrchu, skalní útvary, kameny);
- **Klimatických podmínek**, které ovlivňují nejen charakter krajiny (land use i land cover) a charakter vegetačního krytu (druhovité složení), ale podílí se na charakteru osídlení, zasazení sídel do krajiny i jednotlivých stavebních objektů;
- **Uspořádání a charakteru vodních toků a vodních ploch**, které jednak ovlivňují reliéf krajiny (údolní zářezy, rokliny, kotliny, říční terasy atd.), charakter vegetace a uspořádání sídel v krajině;
- **Charakteru vegetačního krytu**, jako jsou lesní porosty a jejich prostorové uspořádání a porostní skladba, krajinná zeleň (stromořadí, solitérní dřeviny, keře a vzrostlé stromy doprovázející meze, shluky vzrostlé zeleně – remízky apod.) a travino-bylinná vegetace (květnaté, kulturní louky udržované sečením či pasením, doprovodné trávníky apod.).

U výčtu charakteristik je třeba klást důraz na prvky a jevy indikující přírodní hodnoty, kterými jsou např.: lokality (segmenty) výrazně přírodního nebo přírodě blízkého charakteru, jedinečné tvary reliéfu (horizonty, terénní dominanty ad.), skalní útvary či výrazně se projevující půdy v krajinné scéně, zřetelně se uplatňující vodní plochy nebo jejich kumulace, charakteristicky utvářené vodní toky ovlivňující obraz krajiny, cenné prvky vegetačního krytu nebo jejich kumulace či charakteristické uspořádání.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat jevům, které označujeme jako „indikátory zvýšené přírodní hodnoty“ a které jsou chráněné dle ZOPK, případně jiných předpisů a úmluv:

- zvláště chráněných území (NP, CHKO, MZCHÚ)
- přírodního parku
- VKP (ze zákona, registrovaných)
- území NATURA 2000 (EVL, ptačí oblast)

²⁵ Metodický pokyn MŽP, odboru obecné ochrany přírody a krajiny, ve spolupráci s MMR, odborem územního plánování, k uplatňování § 12 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, online: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/stanoviska-a-metodiky/stanoviska-odboru-uzemniho-planovani-mmr/5-organy-uzemniho-planovani-dotcena-organy/metodicky-pokyn-k-uplatnovani-%C2%A7-12-odst-4-zakona-c>

- dalších území chráněných ZOPK (SCHÚ, památný strom, biotopy ad.)
- ÚSES
- památky UNESCO

U indikátorů zvýšené přírodní hodnoty je nutné zaznamenat nejen jejich přítomnost, ale zejména zohlednit předmět (důvod) jejich ochrany s ohledem na projev v krajinné scéně, resp. v krajinném rázu daného území.

B.2.2 Rozbor kulturní a historické charakteristiky

Cílem rozboru kulturních podmínek je zachycení základních rysů a hodnot kulturní složky krajiny a stop historického vývoje území, které významným způsobem ovlivnily vzhled krajiny.

Smyslem je zjistit, jaké prvky, jevy a jejich vlastnosti tvoří historickou a kulturní hodnotu území. Jedná se zejména o popis základních vlastností:

- **krajinné struktury**, která je výsledkem obhospodařování v minulých letech i v současnosti a nese s sebou charakteristiky jednotlivých dílčích etap historického vývoje, včetně cestní sítě, členění plužiny apod.;
- **sídelní struktury**, uspořádání sídel a jejich vzájemná propojení a vzájemné vztahy, převažující charakter sídel (venkovský/příměstský/městský), jaká sídla převažují apod.;
- **kulturních objektů v krajině**, jako jsou komunikace, prvky technické infrastruktury, solitérní objekty, kulturní dominanty apod.

Sleduje se jednak přítomnost jednotlivých prvků v krajinné scéně, které jsou souhrnem antropogenní činnosti v krajině, a jednak také nehmotné složky krajiny, jakými je historický kontext nebo „kulturní či historický“ význam jednotlivých kulturních prvků krajinné scény.

Při rozboru je potřeba zaznamenávat významné stopy historického vývoje celého území v širších krajinných souvislostech (tj. pouze takový vývoj, který měl významný dopad na vzhled krajiny), věnovat pozornost krajinné struktuře (čím je tvořena, jak je dochovaná nebo narušená, typická, jedinečná apod.), zastoupení jednotlivých kultur, převažující velikosti a tvaru ploch (mozaikovitost, orientace, členitost), síť komunikací, charakter osídlení, převažující formě prostorového uspořádání sídel a převažujícímu charakteru zástavby (popř. regionální odlišnosti), přítomnosti dalších objektů v krajině (jako jsou prvky drobné architektury, hospodářské objekty, rekreační objekty, technické objekty) apod. Je nutné si všimnout nejen hodnot, ale i případných rušivých prvků a jevů (jednotlivé stavby uplatňující se v krajině, soubory, dopravní či technická infrastruktura, zdroje světelného znečištění²⁶ apod.), včetně negativních dominant.

U výčtu charakteristik je třeba klást důraz na prvky a jevy indikující kulturní a historické hodnoty, kterými jsou např. dochované prvky historického uspořádání krajiny, komponované krajiny, zřetelně dochované cenné urbanistické struktury či struktury osídlení, významné dochované soubory lidové architektury, jedinečné stavby, pozitivně přijímané kulturní dominanty, symboly (asociace) - místa historických událostí a jejich souvislostí s krajinným rámcem, místa spojená s historicky významnými osobnostmi, literárními díly apod., tedy tzv. asociativní složky kulturní krajiny

Zvláštní pozornost je třeba věnovat jevům, které označujeme jako „indikátory zvýšené kulturní a historické hodnoty“ a které jsou chráněné dle zákona č. 20/1987 Sb., památkový zákon, případně jiných předpisů a úmluv:

- přítomnost památkové rezervace (VPR, APR, MPR)
- přítomnost památkové zóny (VPZ, MPZ, KPZ)
- přítomnost národní kulturní památky nebo nemovité kulturní památky
- přítomnost památky UNESCO

U indikátorů zvýšené kulturní a historické hodnoty je nutné zaznamenat nejen jejich přítomnost, ale zejména předmět (důvod) jejich ochrany s ohledem na projev v krajinné scéně, resp. v krajinném rázu daného území.

²⁶ Osvětlení ovlivňuje noční krajinu, nevhodně umístěný zdroj umělého osvětlení, případně nevhodně volené parametry osvětlení mohou negativně ovlivnit noční krajinu a harmonický vztah sídla a krajiny.

B.2.3 Rozbor prostorové charakteristiky

Rozbor prostorových vztahů a charakteru území je krokem ke stanovení objektivních vlastností prostorového uspořádání krajiny. Rozbor prostorového uspořádání krajiny probíhá ve **dvou úrovních**. První úroveň jsou stanoveny **prvky** (a jimi vytvářené struktury), jejich charakter (vzhled, velikost, nápadnost tvaru, barevnost atd.) a jejich vzájemné – funkčně zdůvodněné – prostorové vztahy (konfigurace). Druhou úrovní jsou **vlastnosti prostorových vztahů**, jako harmonické měřítko a harmonické vztahy v krajině, které jsou významným zdrojem estetických hodnot.

Prvky, jejich charakter a jejich vzájemné vztahy (konfigurace)

Pozornost je věnována přírodním či antropogenním prvkům, které se vizuálně projevují ve vzhledu krajiny, a jejich vzájemným vztahům. Jedná se o:

- konfigurace tvarů georeliéfu,
- konfigurace a prostorové uspořádání vodních toků a vodních ploch
- konfigurace a uspořádání prvků vegetačního krytu, celkový podíl lesních porostů, zemědělských ploch, mimolesní krajinné zeleně a jejich vzájemné vztahy a prostorové uspořádání v krajině
- kulturně-historické prvky, vizuálně se uplatňující a emocionálně působící v krajině (sídla, jednotlivé stavby včetně drobné sakrální architektury, prvky členění krajiny, stopy historického hospodaření v krajině).
- civilizační prvky související se sociálně ekonomickými funkcemi území (pozitivní i negativní²⁷).

Vizuálně vnímané prvky, charakter těchto prvků a jejich vzájemná poloha (konfigurace) se v obrazu krajiny projevují jako:

- prostory a prostorové struktury
- body a bodové struktury
- linie a liniové struktury
- plochy a plošné struktury,
- texturní a barevné struktury

Vlastnosti prostorových vztahů

Přítomností prvků a jejich struktur a jejich vzájemnými vztahy vznikají určité vizuální jevy, které mohou představovat podstatné znaky krajinného rázu. Tyto znaky mohou být pro určitou krajinu typické nebo naopak ojedinělé. Vlastnosti prostorových vztahů mohou vytvářet zážitky (pocit klidu, nebo naopak dramatický dojem), dojmy souladu nebo nesouladu, dojmy nevdanosti, přitažlivosti nebo naopak dojmy jednotvárnosti či nezajímavosti. Vlastnosti prostorových vztahů mají – stejně jako samotné prvky, které je vytvářejí – významy a obsahová sdělení.

V hodnocení bude věnována pozornost vlastnostem prostorových vztahů a konkrétním vizuálním jevům, které jsou významné pro vztahy a měřítko krajiny, pro estetické hodnoty. Jedná se o:

- výraznost ohraničení prostoru terénem (svahy, výrazné horizonty), rozpoznatelnost horizontu (terénní nebo kulturní dominanty, neobvyklé tvary, skalní výchozy)
- morfologii prostorů a jejich dimenzi (uzavřenost, otevřenost, převýšení, hloubka údolí, vzdálenost protáhlých svahů, vzdálenost vizuálních bariér), o návaznost jednotlivých prostorů (průhledy a jiné pohledové vazby, řazení horizontů, uplatnění dominantních prvků navazujících částí krajiny)
- pohledové osy ukončené pohledovými cíli a prostorové osy, propojující významná místa nebo prvky v krajině (prostorová osa zákrytu terénních dominant, prostorová osa historické krajinařské kompozice)
- krajinné osy s významným projevem v prostorových vztazích – přírodní osy vodních toků, antropogenní osy technických liniových staveb (silnice, železnice)
- výraznost bodových nebo liniových struktur v obrazu krajiny
- charakteristické polohy sídel v krajinném rámci

²⁷ Jedná se zejména o činnosti a stavby s velkými výškovými či plošnými dimenzemi – o území těžby nerostných surovin, o velké výrobní a logistické areály, dopravní liniové stavby a stavby energetické infrastruktury nebo o rekreační území s velkým rozsahem (lyžařská střediska, rekreační rezorty). Patří sem také intenzivní formy zemědělské výroby – areály živočišné výroby, intenzivní formy rostlinné výroby (intenzivní ovocné sady, skleníková hospodářství a kryté zelinářské plochy, které již nelze zahrnout do běžných kategorií vegetačního krytu krajiny).

- přítomnost přírodních a přírodě blízkých scenérií
- přítomnost rušivých prvků (průmět prvku do cenné scenérie, dimenze nebo měřítko vymykající se z měřítka krajiny) nebo rušivých prostorových vztahů (průmět rušivých prvků do cenné nebo charakteristické scenérie apod.)

Analýza klade důraz na přítomnost indikátorů hodnotných prostorových vztahů, jimiž jsou jevy, prvky a vlastnosti, které jsou v obrazu krajiny většinou hodnoceny jako pozitivní. Takovými indikátory jsou jevy, prvky a vlastnosti vyjadřující

- a) rozlišitelnost a neopakovatelnost jakožto kvality estetické hodnoty krajinného rázu:
 - výraznost, neopakovatelnost, zapamatovatelnost scenerie
 - neopakovatelnost krajinných forem
 - výraznost a nezaměnitelnost významu prvků krajiny ve vizuální scéně
 - charakteristická poloha sídel v krajině, zejména přítomnost sídel s jedinečnou a neopakovatelnou polohou v krajině, s výraznou siluetou, a s dominantními stavbami, event. vznik emblematické scenérie charakterizující vzhled
 - charakteristická a rozlišitelná (emblematická) scenérie kulturní dominanty
 - výraznost či nezaměnitelnost způsobů hospodářského využití krajiny
- b) harmonie měřítka krajiny
 - vzhledová a funkční harmonie prostorového vztahu sídel a jejich krajinného rámce
 - zřetelná harmonie měřítka zástavby bez výrazně měřítkově vybočujících staveb
 - zřetelný soulad měřítka prostoru a měřítka jednotlivých prvků
 - dochované tradiční měřítkové vztahy stop hospodářské činnosti a krajiny
- c) harmonie vztahů v krajině
 - soulad forem osídlení a přírodního prostředí
 - harmonický vztah zástavby a jednotlivých staveb a přírodního rámce
 - soulad hospodářské činnosti a přírodního prostředí
 - jedinečnost scenérií cenného krajinného typu (partie skalního města, zaříznutého skalnatého údolí apod.)
 - jedinečnost scenérie přírodě blízké partie krajiny, představující emblematický znak krajiny (rašeliníště, mokřad meandrující tok řeky)
 - přítomnost charakteristických prostorových os a průhledů.

B.2.4 Shrnutí

Závěrečná kapitola provedených rozborů území z uvedených hledisek předkládá syntézu zjištěných faktů o krajinném rázu celého řešeného území s upozorněním na existující odlišnosti částí území, na základě nichž bude provedeno členění na územní jednotky z hlediska krajinného rázu (viz kap. B.3). Výsledky tohoto rozboru budou dále využity v postupu v kapitolách B.4.1 a B.4.2, kde budou dle potřeby upřesněny či prohloubeny. Shrnutí je výsledkem provedené analýzy území včetně terénního průzkumu.

Výstup kapitoly:

Veškeré poznatky rozboru území z uvedených hledisek budou uvedeny ve výsledném dokumentu v textové části, členěné na:

- a. základní popis řešeného území;
- b. rozbor přírodních podmínek;
- c. rozbor kulturní krajiny a jejího historického vývoje;
- d. rozbor prostorových vztahů a charakteru území;
- e. shrnutí obsahující syntézu zjištěných faktů.

Předpokládaný rozsah rozborové části by neměl přesáhnout 4-5 stran přehledně uspořádaného textu včetně závěrečného shrnutí. Účelem není detailní popis řešeného území, složek krajinného rázu a všech informací o území, ale popis důležitých rysů, které charakterizují krajinný ráz území a jsou podkladem pro diferenciaci území.

B.3 Členění řešeného území z hlediska krajinného rázu

B.3.1 Způsob členění území na územní jednotky

Smyslem členění území je jeho charakterové a prostorové rozlišení (diferenciace) a vymezení zřetelně odlišných charakterově relativně homogenních částí krajiny tak, aby bylo možné konkretizovat přítomnost charakteristik krajinného rázu a zároveň směřovat podmínky ochrany.

Na základě předchozího kroku rozboru charakteristik území je možné diferencovat území na územní jednotky²⁸:

- Vyšší – **krajinné celky (KC)**, jejichž ráz je utvářen společnými **dominantními rysy**, jimiž se od okolních prostorů na úrovni základního měřítka odlišují;
- Nižší – **krajinné prostory (KP)**, jejichž charakter je tvořen souborem společných **charakteristických znaků**, jež specifikují ráz krajiny v detailním měřítku, a jež daný prostor od okolních odlišují,

Diferenciace území tak umožňuje specifikovat jak základní hodnoty krajinného rázu na úrovni měřítka velkých celků (území o desítkách až několika stech km²), tak i na úrovni detailního měřítka, jež podrobně zachycuje jevy a prvky vytvářející ráz krajiny části daného celku (prostor o několika km² ve výjimečných případech až několika desítkách km²). **Vymezení krajinných celků se opírá více o pohled „shora“ prostřednictvím analyzovaných vrstev, jež krajinu hodnoceného území vystihují z uvedených hledisek základních charakteristik.** Vychází z typologického členění krajiny. Oproti tomu **pro vymezení krajinných prostorů je důležitá konfigurace zásadních a spoluurčujících znaků, jež daný prostor vytváří a jsou zároveň odůvodněním jeho vymezení. Krajinné prostory jsou skladebnou jednotkou krajinných celků.**²⁹

V hranicích krajinných celků a krajinných prostorů bývají přírodní a estetické hodnoty a hodnoty jednotlivých charakteristik KR rozloženy nerovnoměrně a mohou být kumulovány v některých částech krajiny.

Krajinné celky (KC)

Krajinné celky představují základní rámec pro podrobné členění území a jsou vymezeny jednotlivými dominantními rysy. Krajinný celek zahrnuje území, jež tvoří ucelenou, poměrně velkou část určité **oblasti**³⁰, již lze v širším krajinném kontextu chápat jako krajinu určitého typu.

Vymezení krajinných celků se provádí v několika krocích:

²⁸ V předešlých metodických materiálech (viz kap. A.3.2) byla diferenciace území prováděna na tzv. oblasti a místa krajinného rázu. Termíny uvedených územních jednotek vycházely z ustanovení § 12 ZOPK. Jejich vymezení (především na území CHKO) bylo založeno rovněž na principu spojitého rozčlenění řešeného území na charakterově relativně homogenní části krajiny, jako tomu je v předloženém členění na krajinné celky a krajinné prostory. Tato metodika nezavádí nové principy členění území, nýbrž zpřesňuje pojmosloví tak, aby nedocházelo k překryvu odlišného významu uvedených termínů, a byla lépe vystihnuta podstata a smysl dvouúrovňové diferenciace, jež je nástrojem metodiky k dosažení relevantního výsledku hodnocení. Metodika tak reaguje na odlišný význam prostorového pojetí oblasti a místa, tak jak je uvádí ustanovení §12 ZOPK. Oba pojmy (oblast i místo) představují abstraktní vyjádření rozsahu prostorového vnímání krajinného rázu. Oblast představuje zákonem blíže neurčený velký prostor bez jednoznačného ohraničení, místo naopak blíže neohraničený malý (detailní) prostor. Krajinný celek a krajinný prostor jsou oproti tomu prostorově ohraničené jednotky a jako takové jsou účelově pojatým nástrojem metodiky, jenž umožňuje vztáhnout hodnocení krajinného rázu k jednoznačně vymezené charakterově relativně homogenní části hodnoceného území. Smysl prostorové diferenciace v předchozích hodnoceních se však neztrácí, ve většině případů odpovídají vymezené oblasti krajinného rázu (OKR) krajinným celkům (KC) a vymezená místa krajinného rázu (MKR) krajinným prostorům (KP). Jsou však určité výjimky, kde bude pravděpodobně nutné provést aktualizaci zpřesněním vymezení.

²⁹ V některých případech (zejména pokud se zpracovává hodnocení širšího území, např. území kraje) je možné členit území pouze na úrovni krajinných celků. Detailní členění na krajinné prostory je pak ponecháno pro hodnocení území menších územních jednotek (ORP, CHKO, přírodních parků apod.). Tuto skutečnost je nutné formulovat zejména v zadání hodnocení, případně je výsledkem vzájemné dohody všech zúčastněných stran.

³⁰ Oblast představuje abstraktní pojem vyjadřující rozměr vnímání krajiny území, zahrnuje krajinu určitého typu a charakteru, vymezením krajinného celku je pojem oblasti prostorově vyjádřen a konkretizován. Zpravidla se jedná o charakterově vymezenou část určité oblasti. Na úrovni oblasti by hodnocení krajinného rázu bylo možné provést jen v obecné rovině; uplatnění pro potřeby ochrany přírody a krajiny, či jeho implementace v rámci územního plánování by tak bylo příliš nekonkrétní a málo využitelné.

1. rozbor území z hlediska přírodních podmínek a současného stavu krajiny (za využití kap. B.2);
2. terénní průzkumy;
3. návrh členění území.

Rozbor území se soustředí především na geologickou stavbu území, jeho geomorfologické členění, charakter reliéfu, říční síť, klimatické podmínky a charakter vegetačního krytu (potenciální přirozená vegetace, současný vegetační kryt), dále na land use a land cover neboli krajinný pokryv a převažující využití krajiny a strukturu i převažující charakter sídel. Dalším důležitým kritériem pro vymezování krajinných celků je prostorová stavba krajiny – členitost krajiny, krajinné horizonty na hranicích různých krajin, dominanty, horizont (výška, členitost), přítomnost krajinných os, měřítko krajiny. Cílem rozboru je zachycení dominantních rysů³¹ a jejich lokalizace v řešeném území a navazujících prostorech, včetně přítomných terénních horizontů³². Na základě rozboru je možné již vytvořit hrubý návrh vymezení hranic krajinných celků.

Terénní průzkum slouží k zachycení prostorové stavby krajiny a ověření návrhu hranic vytvořeného na základě provedených rozborů. Cílem je upřesnit získanou představu a znalost vztahů v území jeho návštevou na daném místě (in-situ)³³.

Návrh vymezení krajinných celků je syntézou vyjmenovaných podkladů a postupů. Pro členění krajiny na krajinné celky je přitom důležitým východiskem typologie krajiny³⁴ z hlediska charakteru přírodního prostředí (typologie přírodní krajiny) a z hlediska charakteru současné kulturní krajiny (typy současné krajiny). Při vymezování krajinných celků je třeba se držet následujících zásad:

- jde o území představující určitou charakteristickou část krajiny s odlišnými dominantními rysy, jež ji definují, a jež lze popsat a odůvodnit,
- území zaujímá obvykle plochu mnoha desítek až kolem stovek km²,
- hodnotící měřítko je zaměřeno na dominantní rysy,
- je dodržen princip pohledu na území „shora“ zpřesněný terénními průzkumy in-situ,
- vymezování hranic je prováděno v měřítku 1:25 000.

Hranice je třeba vymezovat s ohledem na existující složky krajiny, reliéf, terénní hrany, horizonty, lesní porosty, souvislé urbanizované prostory velkých sídel apod.

Rozhodujícím místem pro vymezení hranice krajinného celku jsou místa, kde se kombinace uvedených vlastností mění; hranice je buď zřetelná (tj. změna je jednoznačně patrná), nebo nezřetelná (tj. změna je postupná a nejednoznačná).

V případě, že na území jsou již krajinné celky vymezeny, provede se kontrola správnosti delimitace (obsahové věcné zhodnocení), resp. soulad s metodickými přístupy k vymezení krajinných celků stanovených touto metodikou, včetně použitého měřítka a vedení hranic, a případně se hranice upraví. K provedeným úpravám se shrnou důvody pro změnu ve vymezení.

Výstup kapitoly:

Výstupem v textové části jsou:

- přehledné grafické schéma vymezení krajinných celků s legendou,
- seznam vymezených krajinných celků, ke každému KC je jednou větou uveden stručný popis kde a jaký prostor v řešeném území zahrnuje (viz kapitola Požadované výstupy, tabulka č. 1).

Každý krajinný celek je opatřen názvem a kódem (viz kapitola Požadované výstupy, Kódování územních jednotek).

Ve výkresové části jsou zobrazeny hranice KC, viz kapitola Požadované výstupy, Výkresová část.

³¹ Viz kap. A.4 Terminologie

³² Hodnocení by mělo zohledňovat širší krajinný rámec, tak bylo možné zachytit vztahy mimo vymezený prostor řešeného území a zohlednit tak vnější vztahy.

³³ Vhodné je zkoumat území z předem připravených referenčních míst a v předem připravených trasách tak, aby nebyla opomenuta žádná důležitá část území.

³⁴ Vhodným podkladem je práce ROMPORTL, D., CHUMAN, T., LIPSKÝ, Z. (2013): Typologie současné krajiny Česka. Geografie, 118, č. 1, s. 16–39.

Krajinné celky jsou zaznamenány do digitální vrstvy viz kapitola Požadované výstupy, Datová část.

Hranice KC jsou digitalizovány s přesností mapy měřítko 1:25 tis. (na podkladu základní mapy daného měřítko ČÚZK) tak, aby vznikla spojitá vrstva KC, které jsou odlišeny atributy.

Krajinné prostory (KP)

Krajinný prostor je dílčí skladebnou částí vymezeného krajinného celku, kterou je možné v podrobnějším měřítku hodnocení odlišit zastoupením a konfigurací znaků **základních charakteristik**³⁵. Jako takový zahrnuje řadu různě velkých **míst**³⁶ nebo může být ve výjimečných případech určitým **místem** o větší ploše v krajině. Krajinný prostor je vymežován převážně jako **pohledově spojitý prostor, nebo prostor obsahující příznačné uspořádání charakteristických znaků přírodní, kulturní a historické charakteristiky, či znaků definujících vztahy a měřítko v krajině**, jež pohledově nebo obsahově prostor definují.

Cílem **vymezení krajinných prostorů** je rozlišení charakterově a prostorově rozdílných částí daného **krajinného celku**³⁷. Postup vymezení se opírá o vnímání krajinné reality ve vztahu k přítomnosti a konfigurace charakteristických znaků

- o přírodní či přírodě blízké povahy;
- o poukazujících na historický vývoj v krajině;
- o definujících charakter, uspořádání a obraz kulturních složek a prvků v krajině;
- o prostorové scény;
- o definujících vztahy a měřítko v krajině.

Postup **vymezení krajinných prostorů** v rámci řešeného území je prováděn v podobných krocích, jako je tomu při vymežování krajinných celků, je však voleno podrobné měřítko hodnocení zaměřené nikoliv na dominantní rysy, ale na charakteristické dílčí znaky, jež se ve vnímání krajiny jednoznačně uplatňují. Při vymežování je třeba vycházet z provedeného **rozboru území**, jsou však sledovány **charakteristické (signifikantní)**³⁸ **znaky rázu krajiny**, jejich přítomnost a uspořádání a celkový projev. V praxi to znamená zaměření se na rozmanitost krajinných objektů, uspořádání složek a prvků krajiny:

- o složky a prvky přírodního prostředí (tvary reliéfu, přítomnost skalních útvarů, řeky a potoky, vodní plochy, mokřady, břehové porosty, krajinná zeleň – charakter i uspořádání, přírodě blízké či přírodní biotopy, plochy luk a pastvin apod.);
- o složky a prvky kulturní povahy (současné i historické) – plochy a jejich uspořádání definující strukturu krajiny a využití krajiny člověkem, sídla a jejich charakter, způsob zasazení do krajiny a vztahy mezi nimi³⁹.

Dále se je nutné se zaměřit na:

- o prostorové členění (uspořádání) složek a prvků,
- o vnímání krajiny (zejména pohledově, případně významným senzualním projevem – např. hluk, pachová stopa),
- o důležité vztahy v krajině budující její ráz,
 - funkční, jejichž existence uvádí důležité vazby a vztahy podmíněné určitou funkcí (např. záhumení cesta, mosty spojující sídla po obou stranách řeky, komunikace sloužící ke spojení s administrativními centry apod.),
 - prostorové (dominanty, horizonty, průhledy, prostorové osy apod.).

³⁵ Základní charakteristiky jsou ty, jež uvádí zákon v ustanovení §12, tj. přírodní, kulturní a historická, v rámci metodiky je k nim přidávána prostorová charakteristika, která zahrnuje prostorové vztahy, estetickou hodnotu, měřítko a vlastnosti krajinné scény.

³⁶ Místo v hodnocení krajinného rázu představuje určitou konkrétní část prostoru, kde něco může být/nacházet se, kam něco patří, s čím je spojena určitá událost nebo význam, nebo tvoří charakteristický obraz v krajině.

³⁷ Ve výjimečných případech je vymežování krajinných prostorů nadbytečné díky velikosti a homogenitě vymezeného krajinného celku.

³⁸ Jde o podstatné charakteristické znaky rázu krajiny na úrovni podrobného měřítko hodnocení. Není smyslem hodnocení sestavit seznam všech složek a prvků krajiny, jejich vztahů a uspořádání, ale identifikace těch znaků, jež zásadním způsobem definují daný prostor, spoluurčují jeho charakter, nebo významně doplňují obraz krajiny, či vztahy v krajině budující její ráz, nebo upozorňují na důležitá specifika podstatná pro ráz krajiny.

³⁹ Charakteristický znak může zároveň vyjadřovat určitý typ významného krajinného prvku, jež je stanoven zákonem nebo samostatně ve smyslu zákona registrován (např. řeka a údolní niva jsou zákonem definované významné krajinné prvky, v hodnocení je však vyjádřena jako charakteristický znak řeka s břehovými porosty s charakteristicky utvářenými prostory říční nivy s mozaikou luk a shluků vzrostlé zeleně apod.)

Při vymezování hranic je třeba se zaměřit na zachycení rozdílů mezi jednotlivými prostory daného krajinného celku, a to jak charakterově a obsahově, tak i ve vztazích. Některé hranice je možné vymezit s určitou přesností, neboť rozdíly mezi jednotlivými prostory jsou zcela patrné.⁴⁰ Častá však bude i situace, kdy je vymezení hranic dvou prostorů obtížné, neboť jejich okrajové části se prolínají a liší se jádrovým územím nebo reprezentativními částmi. V takových případech je hranice vymezena tak, aby byly prostory odděleny znatelnými liniemi a prvky v krajině, jež utvářejí rozhraní (horizonty, lesy, liniová zeleň, komunikace, vodní toky apod.), v krajním případě (v dílčích částech) správnými hranicemi nebo spojnicemi dvou bodů v krajině.

Na základě této analýzy území je třeba nejprve vypracovat návrh, aby bylo možné jej ověřit v území. Terénní průzkum by měl být veden tak, aby byla navštívena místa vypovídající o určitém jevu, místa důležitá pro rozhodnutí vymezení hranice a místa pro ověření reprezentativních částí navrhovaného prostoru⁴¹.

Na základě **terénních průzkumů** řešeného území je vypracován návrh členění území na krajinné jednotky vymezením hranic ověřených terénními průzkumy.

Při vymezování krajinných prostorů je třeba se držet následujících zásad:

- jde o dílčí skladebnou část vymezeného krajinného celku odlišující se od okolních krajinných prostorů charakteristickými znaky,
- území zaujímá plochu jednotek až několika desítek km², KP musí mít krajinný rozměr,
- hodnotící měřítko (podrobné) je zaměřeno na přítomné objekty a složky představující charakteristické znaky přírodní, kulturní a historické charakteristiky, znaky definující harmonické vztahy a měřítko v krajině, významné krajinné prvky, lokální kulturní dominanty
- je dodržen princip pohledu na území „zevnitř“ ověřený vždy terénními průzkumy in-situ,
- vymezování hranic je prováděno v měřítku 1:25 000.

Výstup kapitoly:

Výstupem textové části jsou:

- přehledné grafické schéma vymezení krajinných prostorů s legendou,
- seznam vymezených krajinných prostorů, ke každému KP je jednou větou uveden stručný popis kde a jaký prostor v řešeném území zahrnuje (viz kapitola Požadované výstupy, tabulka č. 1). Seznam KP lze uvést i formou tabulky společně s KC, viz kapitola Požadované výstupy/Tabulková část, tabulka č. 1.

Každý KP je opatřen názvem a kódem (viz kapitola Požadované výstupy, Kódování územních jednotek).

Ve výkresové části jsou zobrazeny hranice KP, viz kapitola Požadované výstupy, Výkresová část. Krajinné prostory jsou zaznamenány do digitální vrstvy viz kapitola Požadované výstupy, Datová část.

Hranice KP jsou digitalizovány s přesností mapy měřítka 1:25 tis. (na podkladu základní mapy daného měřítka ČÚZK) tak, aby vznikla spojitá vrstva KC i KP, které jsou odlišeny atributy.

B.3.2 Lokality soustředěných hodnot KR (LSH)

Jako lokality soustředěných hodnot KR se označují prostory, místa či menší lokality, které zásadním způsobem ovlivňují cennost rázu krajiny a jejichž hodnoty je třeba zvýšenou měrou chránit.

Důvodem vymezení *lokalit soustředěných hodnot* je **přítomnost a kumulace hodnot** projevujících se **vyššími cennostmi** z hlediska

- funkčnosti,
- původnosti a dochovanosti,
- historického vzniku,
- reprezentativnosti,

⁴⁰ např. prostor s mozaikou lesů, luk, polí a pastvin s rybníky a mokřady v ploché pahorkatině sousedí s prostorem zaříznutého údolí, jež vytváří vlastní vnitřní krajinu s charakteristickými znaky vytvářejícími její ráz (charakter).

⁴¹ je potřeba pracovat s existencí jevů, jako je estetická hodnota, obraz krajiny či genius loci.

- prostorových parametrů – rozlehlosti nebo dominance.

Lokality soustředěných hodnot KR se vymezují zároveň **prostorově** s ohledem na uplatnění soustředěných hodnot ve vzhledu krajiny – zpravidla jako vizuálně ohraničené části krajiny, ve kterých se tyto lokality nacházejí a vizuálně uplatňují. **Nejedná se o prostorovou a charakterovou diferenciaci, ale o hodnotovou delimitaci příslušných částí krajiny.** Proto – na rozdíl od krajinných celků a prostorů, jejichž hranice vyjadřují prostorová rozhraní charakterově odlišných částí krajiny – lokality soustředěných hodnot KR **netvoří spojitou vrstvu**⁴², LSH na sebe většinou bezprostředně nenavazují.

Lokality soustředěných hodnot KR mohou být jedinečné jak projevem soustředěných hodnot v obrazu krajiny, tak rovněž významovým sdělením, které je vnímáno v rázovitosti – zejména jedinečnost a neopakovatelnost – určitého prostoru, místa, či lokality. Takovými hodnotami jsou prostory, místa, či lokality

- s cennými hodnotami přírodní charakteristiky
 - přírodě blízké partie krajiny vyznačující se působivými scenériemi (přirozené meandrující části vodotečí, mokřady a jezírka, výrazná doprovodná vegetace, cenné lesní interiéry, kvetoucí louky, cenné ekosystémy lužních lesů, skalních stepí apod.)
 - cenné přírodní hodnoty, které jsou předmětem ochrany MZCHÚ, VKP, NATURA, ÚSES (regionální, nadregionální)
- s cennými hodnotami kulturní a historické charakteristiky
 - hodnoty struktury osídlení (charakteristické rozložení sídel v krajině, dochovanost cestní sítě),
 - hodnoty urbanistické struktury sídel (dochovanost půdorysného uspořádání a dochovanost hmotového uspořádání),
 - hodnotné členění krajinné struktury včetně vazby sídel na zemědělskou krajinu (dochované členění plužiny),
 - charakter zástavby a přítomnost cenných staveb lidového stavitelství,
 - kulturní dominanty a jejich prostředí,
 - areály komponovaných krajin,
 - cenné kulturní a historické hodnoty, které jsou chráněny nástroji zák. č. 20/1987 Sb. O státní památkové péči, případně mají aspiraci na danou ochranu.
- se zvýšenými estetickými hodnotami tvořenými pozitivně působícími atraktivními scenériemi a harmonickými vztahy bez rušivých prvků
- s výrazně harmonickým měřítkem včetně lokalit s maloplošnou strukturou
- pohledově exponované polohy umožňující vnímat charakteristické a jedinečné znaky obrazu krajiny

Výstup kapitoly:

Výstupem textové části jsou:

- popis způsobu vymezení lokalit soustředěných hodnot;
- přehledné grafické schéma vymezení lokalit soustředěných hodnot KR s legendou;
- seznam vymezených lokalit soustředěných hodnot KR, ke každému LSH je jednou větou uveden stručný popis kde a jaký prostor v řešeném území zahrnuje. Seznam může být uveden samostatně, analogicky ke krajinným celkům nebo krajinným prostorům, případně se informace uplatní v tabulkách LSH (viz Tabulka 4).

Každá LSH je opatřena názvem a kódem (viz kapitola Požadované výstupy, Kódování územních jednotek).

Ve výkresové části jsou zobrazeny hranice LSH, viz kapitola Požadované výstupy, Výkresová část.

Lokality soustředěných hodnot jsou zaznamenány do digitální vrstvy viz kapitola Požadované výstupy, Datová část.

Hranice-LSH jsou digitalizovány s přesností mapy měřítka 1:25 tis. (na podkladu základní mapy daného měřítka ČÚZK).

⁴² Mohou být vyjádřeny souborem samostatných různě velkých ploch, prostřednictvím jedné plochy, nebo body výskytu.

B.4 Charakteristika a hodnocení vymezených územních jednotek a lokalit soustředěných hodnot a návrh jejich ochrany KR

Cílem charakteristiky územních jednotek je vytvoření jednotného strukturovaného popisu daného území se zaměřením na jeho krajinný ráz a na návrh jeho ochrany. Jsou uspořádaná do tří částí:

- Část popisující územní jednotku z hlediska krajinného rázu a jeho hodnot
- Část vypisující seznamy **dominantních rysů KC, charakteristických znaků KP a soustředěných hodnot LSH.**
- Část předkládající návrh ochrany KR, která obsahuje: **zásady ochrany krajinného rázu KC, podmínky ochrany KR v KP a LSH a ochranná doporučení.**

Následující tabulka uvádí přehledné schéma rozdílů ve způsobu vyjádření charakteristiky územních jednotek a zajištění způsobu jejich ochrany z hlediska krajinného rázu:

Územní jednotka	Forma charakteristiky	Způsob ochrany
Krajinný celek	Dominantní rysy KR	Zásady ochrany, ochranná doporučení
Krajinný prostor	Charakteristické znaky KR	Podmínky ochrany, ochranná doporučení
Lokalita soustředěných hodnot	Soustředěné hodnoty KR	Podmínky ochrany, ochranná doporučení

B.4.1 Krajinné celky (KC)

Charakteristika jednotlivých krajinných celků je prováděna v základním měřítku hodnocení území krajinného celku⁴³ a je zaměřena na sledované dominantní rysy krajiny, jež společně tvoří její ráz. Charakteristika krajinných celků se provádí do schématu následujících kapitol.

Charakteristika krajinného celku (prohlubuje poznatky kapitoly B.2)

Jedná se o stručný popis přítomnosti základních rysů krajinného rázu; uvádí věci do souvislostí. Popis definuje, co je z pohledu krajinného rázu pro území krajinného celku typické a tedy reprezentativní, jaké dominantní rysy jej utváří, a jaké jsou nereprezentativní části území⁴⁴.

Charakteristika navazuje na informace zjištěné v rozboru kapitoly B.2, doplňuje a prohlubuje je pro potřeby charakteristiky krajinného celku.

Základní zásady charakteristiky:

- obsahuje pouze skutečnosti týkající se krajinného rázu (přírodní podmínky, rysy kulturní a historické⁴⁵ charakteristiky a dominantní rysy prostorového uspořádání krajiny, vzhledu krajiny, vztahů a měřítka, dominanty, horizonty);
- popisuje lokalizaci krajinného celku a vztah k ostatním celkům;
- je stručným popisem zachycujícím podstatu dominantních rysů krajiny.

Identifikace dominantních rysů (prohlubuje poznatky kapitoly B.2)

Dominantní rysy krajiny jsou tvořeny souhrnem určitých dominantních znaků (např. hlavní rysy prostorové skladby krajiny, hlavní rysy přírodního charakteru krajiny atd.).

Jde především o rysy:

- charakteru a podmínek přírodního prostředí

⁴³ tzn. především je užíván holistický pohled a krajina je popisována především pohledem „shora“ v jednotlivých vrstvách a jejich členění, jsou vyloučeny detaily, nejsou hodnoceny složky a prvky, jež se neprojevují v celkovém obrazu krajiny celku

⁴⁴ Může jít o (přechodové) prostory oddělující krajinné celky, kdy není jednoznačná hranice, nebo části v nichž se konfigurace dominantních rysů z nějakého důvodu liší.

⁴⁵ Nemusí přitom jít vždy o ovlivnění obrazu krajiny (jako je tomu např. u vedení komunikací v historické stopě), ale i např. nehmotnou přítomnost velkých změn v krajinně charakteristických pro určité historické období (např. fixace sídelní struktury k určité době či charakter sídel, kompozičně plánované uspořádání krajiny související s konkrétní epochou, uspořádání sídel na obchodní stezce s charakteristickými znaky středověkého obchodování, apod.) nebo přítomnost regionálních odlišností a specifik (regionální tvarová forma zástavby, region vyznačující charakteristickými rysy a zvyky – Horácko, Slovácko, jež se opakují v detailních regionálních odlišnostech aj.).

- převažujícího využití území (dominantní land use)
- sídelní struktury a charakteru osídlení
- určujících vztahů v krajině a charakteru krajiny (obrazu krajiny a prostorové scény)

Klasifikace dominantních rysů

Každý dominantní rys je hodnocen dle jeho **významu a projevu**. **Významem** dominantního rysu se rozumí míra jeho převládajícího uplatnění v celkovém charakteru krajiny vymezeného KC, kde jsou sledovány dvě úrovně:

- hlavní dominantní rys –určuje charakter celé krajiny, její celkový obraz,
- spoluurčující dominantní rys –spoluurčuje charakter obrazu, jeho specifika.

Projev vyjadřuje, jak je dominantní rys obecně vnímán:

- pozitivní – dominantní rys vytváří estetickou nebo přírodní hodnotu krajinného rázu,
- negativní – dominantní rys snižuje estetickou nebo přírodní hodnotu krajinného rázu,
- neutrální – dominantní rys se neprojevuje žádnou z předchozích hodnot.

Výstup kapitoly:

Charakteristika krajinných celků je zpracována do textové části a tabulkové části. Charakteristika a hodnocení (klasifikace) KC se provádí do tabulky č. 2 Přehled dominantních rysů KC. Tabulka je buď uvedena v samostatné příloze „Tabulková část“ nebo vložena do textové části.

B.4.2 Krajinné prostory (KP)

Smyslem charakteristiky KP je získání ucelené a poměrně detailní informace o rázu krajiny, aby bylo možné vytvořit návrh ochrany přítomných hodnot krajinného rázu ve smyslu zákona. Na rozdíl od charakteristiky krajinných celků, která se zaměřena na dominantní rysy krajinného rázu, je smyslem charakteristiky krajinných prostorů především systematický rozbor území z hlediska přítomnosti charakteristických znaků území. Rámcový způsob zpracování charakteristiky je v případě krajinných celků konkretizační. Charakteristika je prováděna v podrobném měřítku s cílem vylišit (identifikovat) ty znaky, jež podstatným způsobem ovlivňují a vytváří ráz krajiny⁴⁶. Přitom, každý znak představuje určitou složku krajiny, krajinný prvek či jejich soubor, nebo ojedinělé či opakující se konkrétní jevy. Identifikace charakteristických znaků se opírá o provedenou analýzu podkladů, studium leteckých snímků a mapových podkladů a terénní průzkumy. Charakteristika krajinných prostorů se provádí v podobné struktuře, jako je tomu u krajinných celků, liší se však podrobnějším zaměřením, v identifikaci konkrétních charakteristických znaků nebo jejich souborů a klasifikací hodnot krajinného rázu.

Charakteristika krajinného prostoru

Charakteristika KP je jednak hledáním souvislostí, a jednak předpokládá analytický pohled na území z hlediska přítomných znaků krajinného rázu, přitom klíčovým krokem pro hodnocení krajinného rázu území je jejich klasifikace zaměřená na jejich význam, vnímaný projev a cennost.

Charakteristika navazuje na informace zjištěné v rozboru kapitoly B.2, doplňuje a prohlubuje je pro potřeby charakteristiky krajinného prostoru.

Základní zásady charakteristiky KP:

- popisuje lokalizaci krajinného prostoru vůči krajinnému celku a vztah k ostatním krajinným prostorům;
- popis je zpracován tak, že uvádí skutečnosti související s rázem krajiny⁴⁷, tedy zastoupení znaků přírodní charakteristiky, kulturní a historické charakteristiky a prostorové charakteristiky, jež společně vytváří vnímatelný obraz krajiny a vztahy v krajině;
- je stručným popisem zachycujícím hlavní znaky jednotlivých charakteristik a hodnoty krajinného rázu.

⁴⁶ tzn., že je užíván více analytický pohled a krajina je popisována dle základních charakteristik území.

⁴⁷ Jde o poměrně podrobný odborný popis území z hlediska krajinného rázu zaměřený na znaky krajiny vytvářející její charakter.

Identifikace charakteristických znaků a vztahů v krajině

Identifikace charakteristických znaků krajinných prostorů je proces vylišení objektů či jevů v krajině, které společně vytvářejí její charakter, a tedy i její ráz. Identifikace představuje nejen odlišení znaků a jejich popis, ale zároveň klasifikaci z několika hledisek, a objektivizuje tak hodnocení.

Stanovená identifikace znaků a hodnot musí zároveň reflektovat i přítomné *indikátory zvýšených hodnot krajinného rázu*, tedy vyjádření dané hodnoty ve vztahu k jejímu projevu v krajinné scéně.⁴⁸

Identifikované charakteristické znaky rázu krajiny vymezeného KP se uvádí výčtem do tabulky tak, aby k nim bylo možné přiřadit další informace získané jejich následnou klasifikací (viz následující).

Klasifikace charakteristických znaků dle jejich významu, projevu a cennosti

Klasifikace jednotlivých charakteristických znaků se provádí do klasifikační tabulky.⁴⁹ Znaky jsou uváděny dle základních charakteristik krajinného rázu:

- znaky přírodní charakteristiky – výčet znaků přírodní povahy,
- znaky kulturní a historické charakteristiky – výčet znaků kulturní a historické povahy,
- znaky prostorové charakteristiky – výčet znaků společně vytvářejících vnímatelný obraz krajiny a vztahy v krajině (vnímání krajiny, prostorovou stavbu krajiny, vztahy a měřítko v krajině, kulturní dominanty v krajině).

Každý znak je dále klasifikován dle jeho **významu** a **projevu** a je stanovena jeho **cennost**. **Významem** se rozumí určitý „podíl / uplatnění / zastoupení“ daného charakteristického znaku v celkovém charakteru krajiny území vymezeného KP. Pro stanovení významu je důležité nejen jeho zastoupení, ale také jeho uplatnění v obrazu krajiny a ve vztazích v krajině (míra přítomnosti). Význam se stanovuje ve třech stupních: zásadní, spoluurčující, doplňující.

Zásadní jsou ty znaky, jež zásadním způsobem utváří charakter a obraz krajiny nebo vztahy v krajině, díky čemuž se území vymezeného KP odlišuje od ostatních. Tyto znaky jsou pro vymezené území krajinného prostoru signifikantní. Jako *spoluurčující* jsou označovány ty znaky, které významným způsobem dotváří charakter a obraz krajiny či vztahy v krajině, jsou neodmyslitelnou součástí „tváře“ krajiny, avšak nejsou signifikantními. Za *doplňující* jsou považovány všechny znaky, které nezanedbatelným způsobem doplňují obraz krajiny či vztahy v krajině, mohou vytvářet určitá specifika a projevují se významně v detailu určitých míst.

Projev představuje celkové působení daného znaku v charakteru krajiny, to, jak je znak obecně přijímán, zda vytváří soulad nebo estetickou hodnotu, nebo naopak působí rušivě. Znak nabývá podle projevu hodnoty: pozitivní, neutrální nebo negativní. Za pozitivní jsou považovány všechny znaky vytvářející přírodní hodnotu, estetickou hodnotu krajinného rázu nebo harmonické vztahy a harmonické měřítko v území KP. Za negativní jsou naopak považovány ty znaky, které působí rušivě, tj. uvedené hodnoty z nějakého důvodu potlačují. Znaky, jež se neprojevují žádným z uvedených projevů, jsou považovány za neutrální⁵⁰. Jde o ty znaky, jež jsou svým projevem v rázu krajiny hodnoceného KP spíše indiferentní.

Znaky a hodnoty krajinného rázu, které byly identifikovány v daném krajinném prostoru nemají vždy stejnou **cennost**. Z důvodu zajištění ochrany krajinného rázu je nutná klasifikace jednotlivých znaků i z hlediska jejich cennosti. Klasifikace se provádí stupnicí tří hodnot: jedinečné, význačné, běžné. Za jedinečné jsou považovány ty znaky, jež svou cenností přesahují rámec krajinného celku, v němž je daný krajinný prostor vymezen. Za význačné jsou považovány znaky, jež přesahují rámec hodnoceného krajinného prostoru. Ostatní znaky jsou považovány za běžné.

Vzhledem k tomu, že znak může být nositelem více zákonem uvedených hodnot krajinného rázu, je třeba tyto hodnoty doplnit písmenným upřesněním. Doplnění se provádí uvedením písmen identifikujících, jakou hodnotu krajinného rázu daný znak spoluvytváří:

- E – značí estetickou hodnotu,
- P – značí přírodní hodnotu,

⁴⁸ Viz pojem „Indikátory zvýšených hodnot KR“ v kap. A.4 a jejich výčty v kap. B.2

⁴⁹ Jde o klasifikační tabulku vytvořenou metodikou BUKÁČEK, Roman a Petr MATĚJKA, 1997. Metodický podklad hodnocení krajinného rázu v chráněných krajinných oblastech. Praha: Správa CHKO ČR; doplněnou v následující metodice hodnocení krajinného rázu VOREL, Ivan, BUKÁČEK, Roman, MATĚJKA, Petr, CULEK Martin a Petr SKLENIČKA 2006. Metodický postup posouzení navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz. Praha: Nakladatelství Naděžda Skleničková, s 23. ISBN 80-903203-3-5.

⁵⁰ Klasifikace projevu lze získat dvěma způsoby: zpracovatelem, tj. klasifikaci provádí odborník v problematice hodnocení krajinného rázu, nebo anketou, tj. formou dotazování uživatelů a správců krajiny daného prostoru, v detailu obyvatel určitého místa apod.

- H – značí harmonické vztahy,
- M – značí měřítko krajiny.

Toto upřesnění slouží jako signalizační a odůvodňující vodítko pro uživatele výsledného hodnocení.

Výstup kapitoly:

Charakteristika krajinných prostorů je zpracována do textové části. Identifikace a klasifikace znaků je prováděna do tabulky č. 3 Přehled charakteristických znaků KP a jejich hodnot, viz kap. B.7 Požadované výstupy. Tabulka je buď uvedena v samostatné příloze „Tabulková část“ nebo vložena do textové části.

B.4.3 Lokality soustředěných hodnot KR

Lokality soustředěných hodnot KR (LSH) jsou charakteristické tím, že jsou v nich ve větší míře přítomny, resp. soustředěny takové **znaky krajinného rázu**, které z hlediska významu a cennosti představují zásadní a jedinečné znaky, nebo o soustředění takových znaků v určité části krajiny. Tuto charakteristiku je třeba vyjádřit popisem, přičemž **není třeba vytvářet seznam znaků a jejich klasifikaci**, pokud byly tyto znaky byly již identifikovány a klasifikovány v rámci dílčích krajinných prostorů; v takovém, případě jsou jen zopakovány ty, s nimiž vymezená LSH souvisí. Pokud charakteristické znaky související s vymezením LSH nebyly v krajinných prostorech identifikovány, nebo je třeba je přesněji identifikovat, identifikace i následná klasifikace se provádí stejným způsobem, jako tomu je u krajinných prostorů (viz kap. B.4.2), uvádí se však jen ty znaky, jež jsou důvodem vymezení LSH.

Postup vymezení lokalit soustředěných hodnot KR bude v prvním kroku vycházet z **vyhodnocení významu, cennosti a soustředěnosti znaků**, identifikovaných a klasifikovaných v rámci dílčích krajinných prostorů, z podmínek prostorové charakteristiky a z vyhodnocení jejich vizuálního projevu terénním průzkumem.

V popisu vymezených lokalit soustředěných hodnot KR je vyjádřena cennost znaků s ohledem na jejich vizuální projev a na jejich významové sdělení. Jedná se o takové hodnoty, které zcela zásadně ovlivňují v nevelkém okruhu viditelnost rázovitost krajiny⁵¹. Je stručně popsán **význam⁵² přítomných či soustředěných znaků a hodnot pro ráz vymezené části**, přičemž se bude zejména jednat o vyjádření cennosti a významu

Výstup kapitoly:

Charakteristika lokalit soustředěných hodnot KR je zpracována do textové části formou textového popisu za využití tabulky č. 4; identifikované znaky jsou zpracovány do tabulky č. 3 uvedené v kap. B.7.3 Tabulková část v kap. Požadované výstupy B.7.

B.4.4 Návrh ochrany krajinného rázu

Návrh ochrany krajinného rázu na základě zjištěných skutečností uvedených v kap. B.4.1, B.4.2 a B.4.3 zahrnuje stanovení **zásad ochrany** krajinného rázu uvádějící usměrnění rozvoje území z hlediska krajinného rázu orgánem ochrany přírody a krajiny na úrovni krajinných celků, **podmínky ochrany KR** k zajištění ochrany krajinného rázu dle ZOPK na úrovni krajinných prostorů, návrh podmínek ochrany lokalit soustředěných hodnot KR a případná **ochranná doporučení** předkládající návrh směřující ke zlepšení stávajícího stavu území z hlediska ochrany krajinného rázu.

Zásady ochrany a podmínky ochrany vychází z institutu krajinného rázu jako ochranného nástroje pro činnosti v krajině, mohou mít jednak povahu obecné zásady (cíle ochrany) na úrovni krajinných

⁵¹ Může se jednat jak o přírodní hodnoty – prvky a struktury, jakými jsou např. partie zaříznutého údolí vodoteče s přírodě blízkými scenériemi toku a vegetačních doprovodů, tak i o přírodní i kulturně-historické hodnoty, jakými jsou fragmenty či dochované vegetační linie členění pluzin nebo o harmonický soulad zástavby sídla v jeho krajinném rámci a návaznost struktury sídla na okolní partie krajiny.

⁵² Pokud by se jednalo o znaky a hodnoty, které nemají pro ráz krajiny lokality zásadní význam, nejedná se o hodnoty, které odůvodňují vymezení lokalit soustředěných hodnot KR.

celků, jednak konkretizované podmínky ochrany směřující k ochraně jednotlivých vymezených znaků krajinného rázu na úrovni krajinných prostorů, případně přítomných hodnot na úrovni lokalit soustředěných hodnot KR. Zásady mají obecnější charakter, jsou určeny pro uchování podstaty a hodnot dominantních rysů krajinných celků. Podmínky ochrany KR jsou vždy konkrétní, transparentní a pochopitelné. Jsou formulovány jako ochranná opatření vedoucí k ochraně krajinného rázu.

Zásady ochrany a podmínky ochrany KR jsou formulované tak, aby byly dále využitelné v rámci územně plánovací a rozhodovací činnosti orgánů ochrany přírody, musí vycházet pouze ze zákonem stanovené obecné ochrany přírody a krajiny.

Ochranná doporučení jsou stanovena nad rámec ochranného institutu, avšak s cílem posílit hodnotu krajinného rázu, která mohou mít přesah nad rámec činnosti na úseku ochrany přírody (např. do územního plánování, komplexních pozemkových úprav, řešení ÚSES apod.)⁵³. Ochranná doporučení vedou ke zlepšení stavu, k rozvoji hodnot krajinného rázu (např. k obnově, podpoře, revitalizaci, výsadbě atd.). Ochranná doporučení se mohou týkat i eliminace negativních účinků v krajinné scéně (zejména civilizačních prvků souvisejících se sociálně ekonomickými funkcemi území⁵⁴), pokud se v krajinném celku nachází (např. doporučení nerozšiřovat, odclonit atd.). Ochranná doporučení mohou být stanovena pro krajinné celky i krajinné prostory i lokality soustředěných hodnot KR.

Návrh ochrany krajinných celků

Zajištění ochrany krajinného rázu na úrovni krajinných celků se provádí prostřednictvím **zásad a doporučení**. Zásady jsou formulované jako principy, které vedou k zajištění ochrany krajinného rázu v měřítku krajinných celků – směřování dané části krajiny, cíle ochrany hodnot krajinných celků. Představují ochranu dominantních rysů, individuality území, emblematických hodnot a charakteru krajiny. Zásady slouží pro orgány státní správy, čemu mají věnovat v krajině pozornost, na které hodnoty cílit. Zásady ochrany musí vycházet ze stanovených dominantních rysů krajinných celků, které ovlivňují krajinný ráz. Je vhodné je formulovat tak, aby byly dále využitelné zejména pro stanovení podmínek koncepce ochrany a rozvoje přírodních a kulturních hodnot území kraje (v rámci územně plánovací činnosti). Nelze uvádět cíle, které nelze v praxi uplatňovat, nebo jsou irelevantní bez opory předchozího hodnocení dominantních rysů. Je možné uvést i tzv. ochranná doporučení.

Návrh ochrany krajinných prostorů

Zatímco pro krajinné celky jsou uvedeny cíle ochrany formou obecněji formulovaných zásad, pro krajinné prostory se stanovují již cíleně **podmínky ochrany krajinného rázu** vztahující se ke konkrétně vymezeným znakům krajinného rázu.

Podmínky ochrany KR krajinných prostorů vycházejí tedy ze stanovených znaků základních charakteristik krajinných prostorů, musí navazovat na analýzu provedenou v předchozích krocích. Je nutné, aby byly stanoveny takové podmínky ochrany a v takovém rozsahu, který zahrnuje ochranu všech znaků a hodnot stanovených pro krajinný prostor. Podmínky ochrany zároveň nemůžou být v rozporu se zásadami ochrany stanovenými pro příslušný krajinný celek, ve kterém se krajinný prostor nachází.

I pro krajinné prostory se mohou stanovit **ochranná doporučení**, která eliminují rušivé jevy v krajině, či přispívají ke zlepšení stavu. Musí však reagovat pouze na výčet znaků jednotlivých charakteristik, které svým uplatněním snižují pozitivní hodnotu krajinného rázu (např. snižují estetickou hodnotu, nerespektují harmonické měřítko nebo vztahy v krajině apod.), tedy z hlediska projevu jsou označeny jako negativní.

Návrh ochrany lokalit soustředěných hodnot KR

Cílem ochrany těchto lokalit je zachovat význam přítomných či soustředěných znaků a hodnot, které se projevují v jedinečném vzhledu krajiny, a to zdůrazněním cennosti a rázovitosti těchto lokalit v hodnoceném území. **Podmínky ochrany LSH** mohou upřesňovat podmínky ochrany KR stanovených v jednotlivých krajinných prostorech či zásady ochrany krajinných celků, nebo mohou stanovit další podmínky ochrany, nezbytné pro přítomné a kumulované hodnoty lokalit soustředěných

⁵³ Krajinný ráz je ochranný institut (obecná ochrana přírody a krajiny). Ochranné podmínky musí vycházet z potřeby uchování (ochrany) hodnot krajinného rázu, nemohou se vztahovat k rozvoji (zohledňujícímu např. i civilizační hodnoty). Je však možné stanovit doporučení jako podklad pro orgány ochrany přírody, nikoli pro rozhodovací činnost, ale i jako podklad pro ostatní výkony v rámci státní správy.

⁵⁴ Včetně např. doporučení ochrany před negativními účinky venkovního osvětlení – upozornění na citlivé části území z hlediska účinku umělého světla, návrh zařazení do zón světelného prostředí, doporučení pro návrh venkovního osvětlení apod.

hodnot KR, které nejsou uvedeny v rámci ochrany krajinných celků nebo prostorů. Pro LSH se mohou stanovit i ochranná doporučení.

Výstup kapitoly:

Návrh ochrany krajinných celků se provádí do Tabulky č. 2 (viz kap. B.7 Požadované výstupy) včetně krátkého popisu odůvodnění. Odůvodnění je možné uvést souhrnně za seznam daných zásad. Ochranná doporučení jsou uváděna výčtem viditelně odděleným od zásad ochrany.

Vyjádření podmínek ochrany KR krajinných prostorů se provádí do tabulky č. 3 ve struktuře:

- seznam podmínek ochrany KR (bodově odrážkami)
- seznam ochranných doporučení (bodově odrážkami), viditelně odděleným od seznamu podmínek ochrany KR,
- stručným odůvodněním návrhu podmínek ochrany KR – odůvodnění může být provedeno souhrnně, nebo přímo k jednotlivým podmínkám ochrany KR.

Podmínky ochrany lokalit soustředěných hodnot krajinného rázu se provádí do Tabulky č. 4 výčtem ochrany (bodově). Ochranná doporučení jsou uvedena výčtem viditelně odděleným od podmínek ochrany LSH.

B.5 Samostatně sledované krajinné hodnoty

V řešeném území je účelné z hlediska krajinného rázu definovat určité hodnoty obrazu krajiny, které představují v utváření krajinné scény významnou hodnotu, cennost, dominantní charakter nebo výjimečnost. Jedná se o identifikaci významných **krajinných dominant** (přírodních i kulturních)⁵⁵, vymezení významných **pohledových horizontů** představujících často terénní krajinné předěly, nebo **krajinných os**, které představují hodnoty zpravidla přesahující rámec krajinných celků, či dokonce řešeného území, nebo jsou z jiného důvodu významné. **Tyto a další identifikované hodnoty krajinného rázu lze zařadit mezi urbanistické a krajinné hodnoty (jev 11) či další sledované jevy územně analytických podkladů, a proto budou do jevů ÚAP poskytovány.**

Tato část hodnocení je zpravidla zpracována na základě požadavků zadavatele, nebo v odůvodněných případech. Jedná se o část hodnocení, jejímž cílem je samostatně konkretizovat (vymežit a chránit) určité sledované jevy (ne zákonitě všechny uvedené), a doplnit, nebo upřesnit jevy ÚAP⁵⁶. Obvykle jejich uvedení prostřednictvím dominantních rysů na úrovni KC, nebo charakteristických znaků na úrovni KP, postačuje. V případě, že budou uvedeny samostatně, nelze je v charakteristice a hodnocení krajinného rázu uvedených územních jednotek opomenout.

B.5.1 Významné krajinné dominanty

Z obecného hlediska je krajinnou dominantou prvek nebo složka krajiny, jež se v krajině nápadně projevuje převažující výškou, měřítkem, ale i významem. Charakter dominanty odráží její původ, proto jsou rozlišovány dominanty přírodní (přírozené) a kulturní (umělé). V ochraně krajinného rázu přírodní dominanty tvoří nedílnou součást přírodní hodnoty daného území, kulturní dominanty jsou však přímo jmenovaným zákonným pojmem a při jakémkoliv zásahu do krajinného rázu na ně musí být brán ohled⁵⁷. V hodnocení krajinného rázu jsou dominanty obecně vnímány jednak pohledově, tj. z hlediska jejich vizuálního uplatnění v krajině, ale také významem, jež může rozsah pohledového uplatnění rozšířit.

Místa cenných ikonických pohledů lze vyjádřit v grafické části body a pohledovými osami, jež vyjadřují směry nebo výseče vnímání dominanty z důležitých partií krajiny (cenné polohy,

⁵⁵ Které jsou i zákonným kritériem ochrany krajinného rázu.

⁵⁶ V případě doplnění ÚAP jde o nepovinnou část hodnocení, jež je vypracována na základě požadavků zadavatele, nebo na základě uvážení zpracovatele, pakliže je to účelné a oběma stranami odsouhlasené.

⁵⁷ Přírodní dominantu bývá často osazena dominantní stavbou (např. kostela, rozhledny) která je kulturní dominantou. Typickým takovým spojením je hotel a televizní vysílač na hoře Ještěd, rozhledna z 19. stol. na Děčínském Sněžníku, zřícenina hradu Trosky, poutní kostel na Makové hoře apod.

frekventovaná místa apod.). Důležité je také identifikovat výhledy z dominant na cenné či mimořádně charakteristické partie krajiny – tzv. ikonická panoramata.

Ochrana významných dominant v krajině je deklarována **cíli ochrany**, které usměrňují případný rozvoj nebo změny využití v území, jež je s dominantou v určitém kontaktu nebo vizuální interakci.

Výstup kapitoly:

Výstupem v textové části jsou:

- přehledné grafické schéma vymezení významných krajinných dominant v řešeném území s ID s legendou,
- seznam vymezených významných dominant v krajině (lze zvolit několik sloupců v případě delšího seznamu, každá dominanta je opatřena kódem ID a názvem (viz kap. B.7 Požadované výstupy, Datová část).
- případné odůvodnění potřeby a způsobu vymezení významných krajinných dominant

Tabulková část: charakteristika významných dominant v krajině je zpracována do tabulky č. 5 viz kap. B.7 Požadované výstupy, Tabulková část, kde se uvádí:

- povinné údaje (ID, název významné krajinné dominanty, lokalizace – umístění, typ dominanty – volba, zda jde o dominantu přírodní/kulturní, nebo kombinaci, a charakteristika, která je zaměřena nejen na její charakter, ale i obraz v krajině, a cíle ochrany – seznamem/odrážkami)
- nepovinné údaje (místa cenných ikonických pohledů na dominantu (s popisem místa), pohledy z dominanty na cenné partie krajiny nebo cenné objekty, osy a výseče

Výkresová část: uvádí se body dominant, osy a výseče (nepovinně) (viz kap. B.7 Požadované výstupy, Datová část)

B.5.2 Významné pohledové horizonty

Tvary georeliéfu zásadním způsobem ovlivňují typy krajin i charakter krajinné scény a jsou tak nejvýznamnější složkou jejího obrazu. Nejnápadnějšími tvary georeliéfu jsou hřbety s dominantami vrchů či hor, jež oddělují sníženiny (údolí, kotliny, plošiny). Ze snížených částí krajiny tvoří hřbety horizont, který pohledově uzavírá prostor pozorovatele. Naopak vyvýšené části krajiny umožňují pohledy do krajiny.

Nejvýznamnější horizonty představují terénní krajinné předěly, které oddělují různě členité a **typově a charakterově odlišné krajiny**. Významné pohledové horizonty se podílí na vzniku hodnot identity a jedinečnosti krajiny, a to jak v regionálním (nadregionálním) měřítku, tak i v drobnějším lokálním měřítku. Z tohoto hlediska je velmi citlivé na nevhodné umístování staveb (zejména výškou přesahujících obvyklé měřítko zástavby), nebo změny využití území (např. odlesnění). Pohledový impakt takových změn se může projevit díky nápadné poloze ve značném území a ovlivnit tak ráz mnoha prostorů v krajině.

V hodnocení krajinného rázu území je proto vhodné identifikovat významné vymežující horizonty (terénní horizonty a hrany, zlomové svahy apod.) a definovat jejich vlastnosti, které vytvářejí identitu, nezaměnitelnost a jedinečnost krajiny daného prostoru nebo krajinného celku. Na základě jejich vlastností je stanovena jejich ochrana formou specifikace cílů ochrany, které zajišťují nerušenost cenných a vizuálně hodnotných částí.

Významné pohledové horizonty jsou vymezeny linií, jež určuje jejich průběh, nazvány obvykle dle výrazných elevací, nebo zeměpisným názvem, pokud existuje.

Výstupy kapitoly:

Výstupem v textové části (viz kapitola B.7 Požadované výstupy, Textová část) jsou:

- přehledné grafické schéma vymezených odlišných významných pohledových horizontů v krajině s ID, s legendou
- seznam vymezených významných pohledových horizontů v krajině s uvedením ID a názvu,
- případné odůvodnění potřeby a způsobu vymezení významných pohledových horizontů

Tabulková část: charakteristika významných pohledových horizontů je zpracována do tabulky č. 6 viz kap. B.7 Požadované výstupy, Tabulková část, kde se uvádí:

- ID (kód) horizontu
- Název horizontu
- Charakteristika horizontu – charakteristika je zaměřena nejen na charakter horizontu, ale zejména jeho uplatnění v krajině.
- Cíle ochrany – seznam cílů ochrany daného horizontu

Výkresová část: uvádí se grafická reprezentace dané hodnoty, viz kapitola B.7 Požadované výstupy, Datová část, viz kap. B.7.6

B.5.3 Krajinné osy

V prostorové skladbě krajiny hrají významnou roli liniové a koridorové struktury krajiných os, představujících specifické znaky přírodní, kulturní a historické či prostorové charakteristiky KR. Krajinné osy jsou zpravidla dobře patrné (viditelné) znaky, nebo znaky vztahově spojující určité části nebo prvky v krajině. Jsou důležité pro pochopení funkční nebo prostorové struktury krajiny. Krajinné osy mohou být přírodní nebo antropogenní povahy.

Krajinnými osami přírodní povahy jsou především vodní toky, které primárně utvářejí základní osu krajiny, jež často determinuje uspořádání civilizačních prvků (komunikace, zástavba, orientace pozemků apod.). Výrazně se uplatňující přírodní osa, která předurčuje uspořádání celé krajiny bude popsána jako dominantní rys (na úrovni KC) nebo zásadní znak (na úrovni KP). K přírodní, kulturní a historické i prostorové charakteristiky. Krajinné osy přírodní povahy mohou být i méně nápadné, může se jednat o zlomové svahy, které ovlivňují skladbu prvků či složek krajiny, prostorová spojení mezi jednotlivými přírodními segmenty krajiny (často např. významnější biokoridory).

Za krajinné osy antropogenní povahy jsou zpravidla považovány koridory komunikací (silnice a dálnice, železnice) nebo trasy technické infrastruktury (nadzemní vedení VVN a ZVN, plynovody apod.), pakliže ovlivňují uspořádání a tím i charakter krajiny. Takové osy v krajině často působí rušivě. Opakem jsou krajinné osy antropogenní povahy, které jsou vnímány pozitivně (vytvářejí estetickou hodnotu či harmonické měřítko v krajině), např. osy krajinných kompozic v nichž se odráží obraz určitého záměru (barokní osa komponované krajiny, výrazně se uplatňující aleje, osy tvořící základ uspořádání krajiny, lesní průseky, které jsou součástí záměrně komponované krajiny, vizuální osy spojující zákryt architektonických a terénních dominant, typické průhledy v krajině apod.).

V krajině se mohou uplatňovat osy, které jsou dány významově (významová osa) nebo pohledově (osa pohledu). V případě **krajinných os daných významem** jsou sledována určitá propojení přítomných znaků nebo částí krajiny, jež se v jejím charakteru nepřímo uplatňují. Typickým příkladem mohou být sídla uspořádaná podél historické obchodní stezky, u nichž se díky tomu vytvořila významnější (velkorysejší) historická centra s tržním náměstím. V případě **pohledových os** se jedná o koridory umožňující nerušený (typický až ikonický) výhled na krajinou scenérii, dominantu, nebo jiný významný jev v krajině. Tyto osy jsou zpravidla hodnoceny jako součást hodnocení významných dominant v krajině, avšak nejvýznamnější z nich, které vytváří charakteristický znak krajinného rázu, mohou být zaznamenány v samostatném hodnocení krajinných os.

V hodnocení krajinného rázu území je proto nutné identifikovat jak přírodní, tak i antropogenní krajinné osy a jejich kombinace a definovat jejich vlastnosti, které vytvářejí identitu, nezaměnitelnost a jedinečnost krajiny daného prostoru nebo krajinného celku nebo lokality soustředěných hodnot. Na základě jejich vlastností je stanovena jejich ochrana formou specifikace cílů ochrany, které zajišťují nerušenost jejich dominující podoby v obrazu krajiny a v její funkční struktuře.

Krajinné osy jsou hodnoceny zpravidla jako součást identifikace dominantních rysů (na úrovni KC) nebo znaků určité charakteristiky (na úrovni KP). Samostatně jsou v hodnocení KR uváděny v případě, kdy se jeví vhodné konkretizovat jejich charakteristiku a přesněji definovat jejich ochranu formou cílů ochrany.

Výstupy kapitoly:

Výstupem v textové části (viz kapitola B.7 Požadované výstupy, Textová část) jsou:

- přehledné grafické schéma vymezených krajinných os s ID, a s legendou
- seznam krajinných os s uvedením ID a názvu,

- případné odůvodnění potřeby a způsobu vymezení krajinných os.

Tabulková část: charakteristika krajinných os je zpracována do tabulky č. 7 viz kap. B.7

Požadované výstupy, Tabulková část, kde se uvádí:

- ID (kód) krajinné osy – viz kap. B.7 Požadované výstupy, Datová část
- Název krajinné osy
- Charakteristika krajinné osy – charakteristika je zaměřena nejen na charakter osy, ale zejména jejího uplatnění v krajině.
- Cíle ochrany – seznam cílů ochrany dané krajinné osy

Výkresová část: uvádí se grafická reprezentace dané hodnoty, viz kapitola B.7 Požadované výstupy, Datová část, viz kap. B.7.6

B.5.4 Další krajinné hodnoty navržené na doplnění do územně analytických podkladů

V rámci hodnocení území je možné identifikovat další konkrétní prvky a jevy, které tvoří hodnoty krajinného rázu a jsou sledovány jako jevy územně analytických podkladů. Vymezení takových hodnot v rámci hodnocení území je **nepovinné** a odvíjí se od zadání. Jedná se o jevy, které se problematiky krajinného rázu dotýkají, tedy např. o hodnoty související s jevem:

- 11 – urbanistické a krajinné hodnoty (např. historické krajinné struktury, významné pohledové osy, kompoziční osy, průhledy, pohledově exponovaná místa, významné vyhlídkové body apod.)⁵⁸
- 11a – struktura a výška zástavby
- 13a – architektonicky nebo urbanisticky cenné stavby nebo soubory staveb, historicky významné stavby, místa nebo soubory staveb

Podmínkou je, aby tyto jevy (hodnoty) byly vymezovány pro celé řešené území v měřítku odpovídajícím pořizování územně analytických podkladů. Tyto hodnoty jsou vymezovány ve struktuře datové báze jevů územně analytických podkladů.

Výstupy kapitoly:

Výstupem v textové části (viz kapitola B.7 Požadované výstupy, Textová část) jsou:

- přehledné grafické schéma vymezení dalších krajinných hodnot S ID a legendou
- seznam vymezených krajinných hodnot,
- případné odůvodnění potřeby a způsobu vymezení dalších krajinných hodnot.

Tabulková část: charakteristika dalších krajinných hodnot je zpracována do tabulky č. 8 viz kap. B.7 Požadované výstupy, Tabulková část, kde se uvádí:

- ID (kód) dané hodnoty
- Název dané hodnoty
- Charakteristika dané hodnoty
- Cíle ochrany vztažené k dané hodnotě

Výkresová část: Bodem/linií/polygonem vyjádřené další hodnoty KR, které jsou součástí jevů ÚAP odlišené kódem odkazujícím do textové části

B.6 Hodnocení sídel z hlediska ochrany krajinného rázu

B.6.1 Smysl ochrany KR sídel a úrovně hodnocení

Interakce sídel a krajiny vymezená přírodními podmínkami a kulturními zvyklostmi, je v kulturní krajině důležitým aspektem, jež charakterizuje krajinný ráz. Sídla utvářela po celou dobu své existence

⁵⁸ Obsah sledovaných jevů ÚAP je stanoven v Metodice sledovaných jevů pro územně analytické podklady (MMR, 2019)

významným způsobem krajinný rámeček, a to jak formami využití krajiny, tak i v proměnách svého rozvoje, který byl přírodními podmínkami, také ovlivňován.

Smyslem ochrany krajinného rázu sídel je především:

- zachování charakteristického obrazu sídla, jež spoluvytváří charakter zástavby, její prostorové uspořádání a uspořádání veřejných prostranství,
- zachování harmonických vztahů sídla a krajiny (tj. funkčních a prostorových vztahů, který vytváří vzájemný soulad),
- zachování harmonického měřítka zástavby, zastavěného prostoru související s uspořádáním ploch s rozdílným způsobem využití,
- ochrana těch stop historického vývoje, jež jsou důležitým dokladem vývoje sídla a krajiny v čase.

Hodnocení sídel z pohledu ochrany krajinného rázu je tedy zaměřeno na ochranu

- obrazu sídla v krajině;
- jevů, jež vytváří harmonický vztah sídla a krajinného rámce, harmonické měřítka vnímané v zapojení sídla do krajiny a jež se podílí na vzniku estetických hodnot;
- prvků a složek, jež spoluvytváří pozitivně přijímané znaky sídla.

Hodnocení krajinného rázu sleduje sídla ze tří základních hledisek:

- z krajiny – charakter sídla, zasazení sídla do krajiny, jeho vizuální projev v krajině, struktura ploch nezastavěného území;
- shora – urbanistická struktura (půdorys sídla, prostorové a hmotové uspořádání zástavby celku a jednotlivých částí, pokud jsou);
- z interiéru sídla – forma založení, charakter zástavby, členění nezastavěných ploch, veřejných prostranství, zeleně, charakter prostředí.

Cílem hodnocení krajinného rázu na úrovni sídel je předložení návrhu ochrany těch hodnot, jež významným způsobem pozitivně utváří celkový obraz sídla v krajině a charakter sídla jak takového.⁵⁹

Úrovně hodnocení KR sídel

Hodnocení sídel v odůvodněných případech není povinnou součástí hodnocení území. Pokud je hodnocení sídel vypracováno, provádí se ve *dvou úrovních podrobnosti: základní*, které je povinnou součástí hodnocení KR sídel, a *podrobné*, které není povinnou součástí hodnocení KR sídel a jeho vypracování závisí na požadavcích objednatele. Podrobné hodnocení sídel upřesňuje základní hodnocení tam, kde základní hodnocení nepostačuje⁶⁰. **Základní hodnocení může být navíc doplněno tzv. kategorií sídel, která předkládá přehledné schematické vyhodnocení kvalit z hlediska krajinného rázu a signální informace sloužící k rychlé orientaci.** Je vždy na objednateli, jakou podrobnost zpracování hodnocení sídel z hlediska krajinného rázu zvolí⁶¹.

Hodnocení sídel předchází vždy rozbor a charakteristika osídlení řešeného území, na základě tohoto rozboru je provedeno základní hodnocení sídel a ve vhodných případech (kdy je to účelné) podrobné hodnocení vybraných sídel:

- i. **základní charakteristika osídlení** (charakter sídelní struktury) řešeného území z hlediska krajinného rázu
- ii. **základní hodnocení sídel** zahrnuje:
 - a. průzkumy a rozborů a následné hodnocení sídel a jejich krajinného rámce z hlediska ochrany krajinného rázu

⁵⁹ V některých případech nemusí být hodnocení sídel explicitně součástí hodnocení území, zejména pro větší území, např. kraje.

⁶⁰ Podrobné hodnocení, které detailně dělí sídlo na jednotlivé části (segmenty), které jsou následně hodnoceny, se zpravidla zpracovává pro komplikovaná (především cenná) sídla, ale také sídla ovlivňující obraz hodnotné krajiny (např. CHKO, NP, přírodní parky apod.), kde je primárním cílem zachovat hodnoty krajinného rázu.

⁶¹ O úrovni podrobnosti zpracování se zpravidla rozhoduje v rámci zadání hodnocení území. Pokud není možné již v zadávacích podmínkách určit sídla, která vyžadují podrobné hodnocení, je možné jej stanovit až po provedení základního hodnocení sídel. V takovém případě se rozsah určí v dodatku smlouvy, případně samostatnou zakázkou.

- b. sestavení ochranných podmínek a ochranných doporučení k zajištění ochrany krajinného rázu na úrovni sídla
 - c. kategorizace sídel – doplňující klasifikace jednotlivých sídel dle stanovených kritérií,
- iii. **podrobné hodnocení** sídel zahrnuje:
- a. členění sídel nebo jejich částí na jednotlivé ucelené segmenty zástavby a ostatních prostorů zastavěného území
 - b. charakteristika daného segmentu
 - c. stručný výpis hodnot a narušení daného segmentu ve vztahu ke krajinnému rázu
 - d. sestavení konkrétních ochranných podmínek zaměřených na detail daného segmentu sídla

B.6.2 Základní charakteristika osídlení řešeného území

Hodnocení sídel vždy předchází rozbor, jehož výsledkem je stručná charakteristika osídlení řešeného území s určitým přesahem souvislostí. Tato charakteristika je částečně již vypracována v rámci hodnocení krajinného rázu na úrovni krajinných celků a krajinných prostorů. Na úrovni krajinných celků se orientuje na dominantní rysy osídlení ve vztahu ke krajinnému rázu, na úrovni krajinných prostorů na charakteristické znaky, tj. ty znaky, jež souvisí s osídlením a spoluvytváří ráz krajiny dané části hodnoceného území.

Smyslem stručné charakteristiky na úrovni hodnocení sídel je především konkretizace prvků a jevů, jež jsou pro sídla v dané části hodnoceného území (KC, KP) typické a sídla charakterizují z pohledu přírodní, kulturní, historické a prostorové charakteristiky. Kapitola rozpracovává poznatky získané v předchozích krocích. Orientuje se tak na větší detail. Rozbor popisuje charakter osídlení řešeného území v následující struktuře:

- vztah osídlení a přírodního prostředí, obvyklé zasazení sídel do krajiny (zasazení sídel do krajiny, uspořádání plužiny, závěry údolí, údolní polohy apod.);
- sídelní struktura – charakteristika osídlení dle významových rozdílů (mezi jednotlivými sídly), které jsou podstatné pro krajinný ráz (např. podle velikosti, počtu obyvatel/počtu domů, podle funkce, podle půdorysu, podle výšky zástavby apod.), dle rozmístění sídel v krajině (jejich členění, vzájemné vztahy a propojení, vedení a charakter komunikací);
- významné funkční vztahy sídel – orientace k centrům, administrativní a kulturní centra, střediskové obce, zemědělské vsi, industriální sídla apod.;
- převažující charakter sídel, míra jejich přítomnosti, převažující prostorové uspořádání sídel;
- podstatná specifika osídlení řešeného území – výrazné rozdíly, neobvyklosti, jedinečnosti apod.

Součástí kapitoly je uvedení přehledného seznamu obcí řešeného území, u každé obce je uveden seznam hodnocených sídel.

Pozornost se soustředí především na kvality uplatňující se v krajinném rázu, rozbor sídelní struktury by měl sloužit jako základní podklad pro samostatné hodnocení sídel, jejich případnou kategorizaci či podrobnější formu hodnocení. Cílem rozboru je pochopení každého jednotlivého sídla v kontextu osídlení.

Výstup kapitoly:

Výstupem je text charakteristiky osídlení volnou formou v textové části, doplněný o seznam obcí řešeného území, u každé obce je uveden seznam hodnocených sídel.

Rozbor je zpracován stručně (doporučeno je max. 2-3 strany textu dle velikosti řešeného území).

B.6.3 Základní hodnocení sídel

Základní hodnocení sídel vychází z **průzkumů a rozborů kvalit** sídel řešeného území, **kteří představují hodnoty krajinného rázu**. Průzkumy a rozborů jsou zaměřeny na charakteristiku

- krajinného rámce sídla, vztahů sídla a krajinného rámce, obrazu sídla v krajině

- urbanistické struktury sídla, kde je zkoumán půdorys sídla a jeho prostorové a hmotové uspořádání
- zástavby, kde jsou zkoumány charakter zástavby, měřítko zástavby, architektonická kvalita stavebních objektů, převládající typy a formy staveb
- nezastavěných ploch v sídle;
- zeleně a nezastavěných ploch, kde jsou sledovány podíl vzrostlé zeleně v sídle, vzrostlá zeleň v okraji sídla, nezastavěné plochy, veřejná prostranství, jejich charakter a uspořádání, přítomnost jiných prvků přírodní povahy (skály, vodní toky apod.)
- a specifika sídla.

Sídla jsou hodnocena každé samostatně do tzv. karet obcí, hodnocení je však uspořádáno dle správních obvodů jednotlivých obcí, tj. vždy je uvedena obec a hodnocená sídla, která jsou její součástí. Hodnocení je prováděno dle následujících kroků:

- základní údaje o daném sídle – název, první písemná zmínka (letopočet), příslušný krajinný celek, krajinný prostor, případně kategorie, pokud se kategorizace zpracovává;
- charakteristika a hodnocení krajinného rámce stručně popisující
 - charakter krajinného rámce (přírodní podmínky, kulturní prvky a prostorové členění krajiny – původní plůžina), zasazení sídla do krajiny – krajinný rámeček, obraz sídla v krajině, vztah sídla a krajinného rámce z hlediska estetické a přírodní hodnoty, harmonických vztahů a harmonického měřítka, projevujících se dominant sídla a případná specifika krajinného rámce (existence komponované krajiny, přírodního útvaru apod.),
 - podstatné pozitivní hodnoty krajinného rámce ve vztahu k danému sídlu, vyplývající ze zasazení sídla do krajiny, obrazu sídla v krajině formou textu⁶²;
 - podstatná narušení krajinného rámce a rušivých prvků ve vztahu k sídlu;
- charakteristika urbanistické struktury sídla stručně popisující:
 - půdorys sídla (půdorysný typ), jeho dochovanost, citlivost půdorysného uspořádání novodobých forem ve vztahu k historickému půdorysu,
 - prostorové a hmotové uspořádání sídla, skladbu zástavby, vymezení veřejných prostranství, vztahy zástavby, zahrad a dalších nezastavitelných ploch (zejména drobné plochy orné půdy, trvalých travních porostů, rybníčky) v zastavěném území sídel apod.,
 - podstatné pozitivní hodnoty urbanistické struktury sídla ve vztahu ke krajinnému rázu,
 - podstatná narušení urbanistické struktury sídla ve vztahu ke krajinnému rázu;
- charakteristika zástavby stručně popisující:
 - charakter zástavby, její specifika, regionální formu apod.,
 - měřítko zástavby,
 - převládající architektonickou kvalitu stavebních objektů,
 - podstatné pozitivní hodnoty zástavby sídla ve vztahu ke krajinnému rázu,
 - podstatná narušení zástavby ve vztahu ke krajinnému rázu;
- charakteristika zeleně stručně popisující:
 - podíl vzrostlé zeleně v sídle a v jeho okrajích (charakter zeleně, její rozmístění, významné druhy dřevin apod.),
 - podstatné pozitivní hodnoty související se zelení ve vztahu ke krajinnému rázu;
- charakteristika nezastavěných ploch v sídle stručně popisující:
 - charakter veřejných prostranství (náves, pietní prostory, náměstí apod.)
 - charakteristické nezastavěné plochy (zejména ty, které vyplývají z prostorového uspořádání sídla (proluky ve vztahu k zástavbě, zahrady, humna) a dalších nezastavitelných ploch (zejména drobné plochy orné půdy, trvalých travních porostů, rybníčky) v zastavěném území sídla;
- případně charakteristika specifika stručně popisující daná specifika s uvedením jejich hodnot nebo narušení ve vztahu ke krajinnému rázu.

Základní hodnocení je prováděno stručně, je kladen důraz na projev daných prvků či jevů v obrazu sídla. Z charakteristiky by mělo být jasné, jaké hodnoty sídlo ve vztahu ke krajinnému rázu tvoří, jaká narušení naopak znehodnocují. Důraz je kladen na pohled prostřednictvím zákonných kritérií, tj. estetickou hodnotu, přírodní hodnotu, harmonické vztahy a harmonické měřítko, existující kulturní dominanty. Hodnocení sídel vyžaduje zkušenost a odbornost zaměřenou na urbanismus, architekturu

⁶² Hodnoty krajiny, a tedy i krajinného rámce daného sídla, by měly být zachyceny v hodnocení příslušného KP.

a památkovou ochranu. Bez dostatečných znalostí hrozí, že budou důležité aspekty obrazu i vztahů sídla opomenuty.

Výstup kapitoly:

Zpracování charakteristiky sídla a jeho základní hodnocení je provedeno ve struktuře:

- a. základní údaje o daném sídle
- b. charakteristika a hodnocení krajinného rámce
- c. charakteristika urbanistické struktury sídla
- d. charakteristika zástavby
- e. charakteristika zeleně
- f. charakteristika nezastavěných ploch v sídle
- g. případně charakteristika specifik

Charakteristika je provedena do

- tabulky č.9a (viz kap. Požadované výstupy/Tabulková část), pokud jsou sídla hodnocena bez následné kategorizace;

- do přiložené tabulky č.9b (viz kap. Požadované výstupy/Tabulková část), pokud jsou sídla hodnocena včetně kategorizace, viz kap. B.6.4;

B.6.4 Kategorizace sídel dle zjištěných hodnot

Kategorizace sídel vychází z předchozího základního hodnocení sídel z hlediska krajinného rázu, viz kap. B.6.3. Zjištěné hodnoty nebo narušení jsou základním vstupem k provedení kategorizace. Smyslem kategorizace je rozdělení sídel řešeného území do kategorií dle kvality jejich obrazu v krajíně a vztahů k jejich krajinnému rámci, dle kvality urbanistické struktury a zástavby. Krajinný rámec sídla je hodnocen pouze ve vztahu k danému sídle.⁶³ Cílem kategorizace je přehledná interpretace kvality sídel v řešeném území na základě předložené hodnotící škály a jejich vzájemné porovnání. Je souhrnným výsledkem základního hodnocení sídel.

Kategorizace sídel se provádí prostřednictvím hodnotících kritérií, která jsou rozdělena na dvě úrovně:

- **Hlavní hodnotící kritéria** – u nichž je hodnocení vyjadřováno ve třech stavech společného uplatnění sledovaných znaků daného sídla: pozitivní – neutrální – negativní⁶⁴, tj.
 - pozitivní (uvádí se znaménko +) vyjadřuje dílčí kvalitu sídla z hlediska krajinného rázu, která spoluvytváří estetickou a přírodní hodnotu, harmonické vztahy či harmonické měřítko – převažuje soulad všech jevů, prvků a složek, převažuje jejich vysoká kvalita;
 - neutrální (uvádí se znak 0) znamená, že dané kritérium se v kvalitě sídla z hlediska krajinného rázu významně neprojevuje, ale ani jeho kvalitu významně nenarušuje (může jít o mírná narušení souladu, mírná snížení estetické hodnoty, mírná přítomnost rušivých prvků, případně absence dané hodnoty);
 - negativní (uvádí se znaménko -) znamená, že z pohledu hodnocení daného kritéria je kvalita sídla z hlediska krajinného rázu narušena; výrazné potlačení estetické (příp. přírodní) hodnoty, harmonických vztahů nebo měřítko.
- **Doplňující hodnotící kritéria** – vyjadřují významný konkrétní znak, jež se vždy uplatňuje v obrazu sídla v krajíně a může tak akcentovat jeho hodnoty, nebo je naopak nevhodně

⁶³ Hodnocení je prováděno vždy na úrovni vymezených krajinných prostorů.

⁶⁴ Škála vychází z hodnocení projevu určitého charakteristického znaku rázu krajiny, jež se provádí v klasifikační tabulce na úrovni hodnocení krajinných prostorů.

potlačit. Dílčí hodnotící kritéria jsou v kategorizaci vyjadřována vždy výrazem „přítomnost <jevu, znaku>“; jsou hodnocena dvěma stavy: ANO/NE.

Hodnotící kritéria jsou uspořádána do přehledného schématu, které vychází ze struktury předcházejícího základního hodnocení sídel. Důležitým výsledkem provedené kategorizace je přiřazení kategorie A-D, která je souhrnným vyjádřením kvality sídla z hlediska krajinného rázu. Následující tabulka slouží k hodnocení hlavních kritérií:

Hlavní hodnotící kritéria			
Znak v obrazu sídla	Hodnotící kritérium (kvalita)	Hodnotí se:	Hodnocení výraznosti uplatnění těchto hodnot, míra jejich narušení, resp. míra dochovanosti:
Krajinný rámec sídla a obraz sídla v krajině, jeho estetická hodnota, harmonické vztahy a harmonické měřítko, přírodní hodnota krajinného rámce	Kvalita krajinného rámce	<i>prostředí, ve kterém je sídlo zasazeno, celkový obraz krajinného rámce</i>	(+) bez rušivých znaků – vysoká estetická přírodní hodnota, převažují harmonické vztahy i měřítko krajiny (o) s částečně rušivými znaky (-) s výraznými rušivými znaky – významné potlačení estetické, příp. přírodní hodnoty, harmonických vztahů, harmonického měřítka
	Vizuální projev sídla v krajině	<i>soulad sídla s krajinným prostředím, obraz sídla v krajině – význam siluety sídla, jeho rozložení v krajině a jedinečnosti jednotlivých staveb ve vizuální kvalitě krajiny – v působivosti, atraktivnosti a jedinečnosti obrazu krajiny význam sídla v harmonických vztazích</i>	(+) bez rušivých znaků, převládá harmonický vzhledový soulad a harmonické vztahy, harmonické měřítko, (o) s rušivými znaky – mírné narušení (-) s četnými až dominujícími rušivými znaky
	Zasazení sídla do krajiny	<i>respektování historického uspořádání a zasazení sídla v krajině, začlenění okrajů sídla,</i>	(+) v souladu s přírodním prostředím a historickým uspořádáním sídla, kvalitní začlenění okrajů sídla do krajiny (o) převážně nebo částečně v souladu s přírodním prostředím s řadou uplatňujících se narušení, místy rušivé znaky v okrajích sídla (-) převládající narušení historického uspořádání sídla v krajině, často nebo významně se projevující rušivé okraje sídla bez začlenění do krajiny

Urbanistická struktura sídla	Půdorys sídla	<i>dochovanost původního historického půdorysu, citlivost půdorysného uspořádání novodobých forem ve vztahu k historickému půdorysu</i>	(+) téměř intaktně dochovaná původní formace (k založení sídla) bez výrazných narušení dochovaný a dobře čitelný historický půdorys, vysoce kvalitní moderní půdorys, s minimálními změnami, citlivý rozvoj respektující půdorys sídla, nebo jeho částí (o) částečně narušený půdorys, nezanedbatelná přítomnost rušivých jevů, místy necitlivý rozvoj sídla bez respektování půdorysu (-) významně narušený, nečitelný, četné až dominující rušivé jevy a prvky, převládající nesoulad, vzájemný nesoulad ploch, cizorodé objekty a jevy
	Prostorové uspořádání sídla (ve vztahu k danému typu)	<i>skladba zástavby, vymezení veřejných prostranství, vztah zástavby, zahrad a dalších nezastavitelných ploch (zejména drobné plochy orné půdy, trvalých travních porostů, rybníčky) v zastavěném území sídel</i>	(+) bez rušivých prvků a jevů, výjimečná novodobá kompozice uspořádání zástavby moderního typu, převládá harmonie uspořádání a charakteru zástavby, soulad s přírodními podmínkami (o) částečně narušené, nezanedbatelná přítomnost rušivých objektů a jevů, nevhodné dostavby, zůstává převažující soulad s přírodními podmínkami (-) významně narušené, převládá nesoulad, vzájemný nesoulad jednotlivých seskupení, četné cizorodé objekty a jevy
Zástavba	Charakter zástavby	<i>uspořádání stavebních hmot, tvarů, formy, proporcí, dochovanost původní zástavby</i>	(+) převažuje soulad uspořádání stavebních hmot, tvarů, formy, proporcí, neuplatňují se rušivé objekty a jevy (nebo jen nevýznamně), významně uplatnění regionální formy a tvarosloví, citlivě provedené moderní ztvárnění (o) významná viditelná narušení odlišnými dostavbami a přestavbami, jež působí v kontextu původní zástavby rušivě (-) významně narušený celkový charakter zástavby, vysoký podíl přestaveb, nebo výrazně se uplatňující dostavby s nízkou arch. kvalitou bez kontextu k původní zástavbě sídla
	Měřítko zástavby	<i>soulad měřítek jednotlivých staveb</i>	(+) převažuje soulad měřítek, specifické odlišnosti jsou v souladu s celkem nebo akcentují jeho výraz a charakter (o) místy přítomnost cizorodého měřítka, bez zapojení, narušení souladu v proporcích, členění hmot, půdorysu (-) časté významné narušení měřítka, značný nesoulad v proporcích a členění stavebních hmot
	Architektonická kvalita stavebních objektů	<i>kvalita původního architektonického ztvárnění objektů, kvalita novodobých staveb</i>	(+) převažuje vysoká architektonická kvalita/dochované kvalitní objekty lid. architektury, bez významně se uplatňujících rušivých prvků, nebo narušení

			(o) významné množství rušivých jevů a arch. nekvalitních objektů, významný podíl objektů bez arch. hodnoty (-) výrazně se uplatňující architektonicky nekvalitní objekty, jevy snižující architektonickou kvalitu zástavby
Zeleň a nezastavěné plochy, veřejná prostranství	Podíl vzrostlé zeleně v sídle	<i>přítomnost vzrostlé zeleně uvnitř sídla, její vizuální uplatnění v sídle</i>	(+) zásadní podíl, jednoznačně spoluurčuje obraz sídla v krajině, přítomnost původních dřevin doprovázejících historické objekty, zeleň odpovídá charakteru sídla (o) významný podíl, doplňuje obraz sídla v krajině, její podíl je však nižší, převažuje hmota zástavby, zeleň často neodpovídá charakteru sídla, výskyt cizorodých forem ozelenění (-) malý podíl, téměř až absence sídelní zeleně, výrazné uplatnění zástavby, cizorodé formy výsadby a úpravy zeleně
	Charakteristické nezastavěné plochy	<i>kvalita veřejných prostranství, přítomnost zahrad, parků, charakteristických proluk, humna, nezastavitelné plochy v zastavěném území – sady, louky v intravilánu apod.</i>	(+) v souladu s daným typem zástavby (charakteristické volné plochy rozdělující jednotlivé shluky zástavby nebo oddělující usedlosti apod.) (o) místy významná narušení nevhodně upravených ploch (zbořeniště, manipulační plochy na nevhodných místech, nejasné uspořádání veřejných prostranství, nezanedbatelný neudržovaných ploch apod.), místy rušivé vlivy (-) významné zastoupení ploch s rušivými vlivy
	Vzrostlá zeleň v okraji sídla	<i>podíl vzrostlé zeleně na okrajích sídel, zastoupení soukromých zahrad/sadů na přechodech sídla do krajiny</i>	(+) převažuje harmonický přechod sídla do krajiny s vysokým podílem zeleně (o) částečně narušený harmonický přechod sídla do krajiny místy až absence vzrostlé zeleně v okrajích sídla (-) absence vzrostlé zeleně v okrajích sídla, nebo převaha cizorodé zeleně

Následující tabulka slouží k hodnocení doplňujících kritérií:

Doplňující hodnotící kritéria			přítomnost
Krajinný rámec	Pozitivní kritéria	Přítomnost komponovaných částí krajiny	ANO/NE
		Přítomnost prvků historického členění krajiny	
		Přítomnost krajinné památkové zóny	
		Přítomnost přírodní dominanty	
		Přítomnost ZCHÚ	
	Přítomnost přírodního parku		
Negativní kritéria	Rušivé dominanty		
	Významný podíl prvků snižujících přírodní a estetickou hodnotu		
Sídlo	Pozitivní kritéria	Přítomnost cenné urbanistické struktury	
		Přítomnost památkových zón či rezervací	
		Přítomnost četných kulturních památek	

		Přítomnost národní kulturní památky
		Přítomnost přírodních prvků akcentujících obraz sídla (charakteristicky se uplatňující zeleň, reliéf, řeka, skály apod.)
		Přítomnost kulturních dominant
		Přítomnost ikonického panoramatu/ikonické siluety
	Negativní kritéria	Rušivé objekty v sídle
		Rušivé dominanty
		Rušivá veřejná prostranství v sídle
		Rušivě působící zanedbanost (ploch, staveb apod.)

Vyhodnocení jednotlivých kritérií se provádí do tabulky:

- hlavní hodnotící kritéria – hodnocení se uvádí v uvedené škále (pozitivní, neutrální, negativní)
- doplňující hodnotící kritéria – uvádí se prostá přítomnost daného jevu (ANO/NE).

Na základě hodnocení sídel se provede zhodnocení výsledků hlavních a doplňujících hodnotících kritérií a sídlo se zařadí do jedné z kategorií:

KATEGORIE SÍDLA	KVALITY SÍDLA, ZDŮVODŇUJÍCÍ ZAŘAZENÍ DO KATEGORIE
Sídla kategorie A	<ul style="list-style-type: none"> ▪ všechna hlavní kritéria jsou hodnocena převážně kladně a jen výjimečně neutrálně⁶⁵ ▪ jedinečná sídla, často s památkovým potenciálem, vyznačující se jedním nebo více cennými soubory staveb vysoké architektonické kvality/urbanistické kvality ▪ bez rušivých komponent či s ojedinělými narušeními ▪ zanedbatelná míra úprav a změn původního sídla (intaktně dochovaná sídla) ▪ tvořící jedinečný obraz v krajině vysoké hodnoty
Sídla kategorie B	<ul style="list-style-type: none"> ▪ hlavní kritéria hodnocena převážně kladně (nadpoloviční většina) a jen minoritní zastoupení negativních hodnocení ▪ cenná sídla s některými rušivými jevy či prvky ▪ dochované historické jádro a/nebo historické soubory staveb ▪ významná míra úprav a změn ▪ převážně tvoří hodnotný obraz v krajině
Sídla kategorie C	<ul style="list-style-type: none"> ▪ hlavní kritéria jsou hodnocena převážně neutrálně, kladná a záporná hodnocení jsou zastoupena minimálně ▪ sídla bez výrazných pozitivních hodnot, s rušivými znaky ▪ s narušenou urbanistickou strukturou a/nebo s řadou rušivých prvků, objektů či vlivů rozvoje ▪ s ojedinělými historickými objekty v původním prostorovém uspořádání ▪ bez zřetelného pozitivního obrazu v krajině, může tvořit částečně rušivý obraz v krajině
Sídla kategorie D	<ul style="list-style-type: none"> ▪ převažuje záporné a neutrální hodnocení hlavních hodnotících kritérií ▪ sídla významně narušená, s vysokým podílem rušivých komponent ▪ bez dochované urbanistické struktury a bez architektonicky cenné zástavby, přeměněná novou zástavbou ▪ tvoří rušivý obraz v krajině
<i>Zvýšení/snížení hodnot dané kategorie</i>	

⁶⁵ Jde o případy, kdy se však dané kritérium neprojevuje významně v obrazu sídla v krajině („drobná vada na kráse“)

V ojedinělých případech, pokud budou doplňující hodnotící kritéria zastoupena v pozitivním (nebo naopak negativním) hodnocení v téměř všech kritériích, mohou způsobit změnu kategorie o jeden stupeň⁶⁶.

Kategoriím mnohou být dále přidávána znaménka „+“ nebo „-“, jež vyplývají z přítomnosti takových kvalit dle hlavních hodnotících kritériích, které zpravidla náležejí do jiné kategorie:

„+“ označuje sídla kategorie A-D, u nichž jsou přítomny části nebo prvky, či jevy jedinečné hodnoty (např. sídlo kategorie C si zachovává historické jádro)⁶⁷

„-“ označuje sídla kategorie A-B s rušivými komponentami, jež mírně snižují celkovou kvalitu obrazu sídla, sídla kategorie C-D s výraznými rušivými částmi, jež se významně uplatňují v obrazu sídla v krajině

Pozn.:

Upřesněním i odůvodněním provedené kategorizace je předcházející charakteristika provedená v základním hodnocení sídel. V základním hodnocení je proto třeba klást důraz na fakta tak, aby byl zřejmý důvod hodnocení jednotlivých kritérií.

Výstup kapitoly:

Vlastní kategorizace sídel je provedena do přiložené souhrnné tabulky č.10a (viz kap. Požadované výstupy/Tabulková část), která je buď přiložena přímo do textové části nebo je součástí příloh v tabulkové části. V případě hodnocení menšího počtu sídel (např. v rámci jedné obce) je možné využít přiloženou tabulku souhrnnou tabulku č.10b (viz kap. Požadované výstupy/Tabulková část).

Kategorizace se provádí vždy souhrnně pro všechna hodnocená sídla v jedné zvolené tabulce. (v souhrnné tabulce). Zároveň je uvedena v případě hodnocení sídel v tabulce č. 9b.

Záznam do výkresové části je prováděn body odlišenými dle jednotlivých kategorií, body jsou digitalizovány v měřítku mapy 1:25 tis., a jsou umístovány buď do centrální části sídla, nebo do jeho těžiště, jež je vždy situováno do zastavěného území. Digitalizace a uvedení atributové části se řídí požadavky v kapitole B.7 Požadované výstupy/Datová část.

B.6.5 Podrobné hodnocení sídel – segmentace

Segmentace se provádí u těch sídel (vsí i měst), kde je třeba detailně konkretizovat podmínky ochrany krajinného rázu. Zpracování segmentace sídel není povinné, zpravidla se provádí u cenných sídel nebo sídel s cennými částmi (např. památkové zóny), u nichž je důležité zajistit ochranu charakteru a struktury zástavby a obrazu sídla v krajině dle jednotlivých částí⁶⁸ O zpracování segmentace sídel rozhoduje zadavatel již v rámci zadání zakázky.⁶⁹

Pozn.:

Podrobné hodnocení sídel se provádí pouze v ojedinělých a odůvodněných případech, kdy má sídlo rozdílné charakteristiky v jednotlivých částech (zasazení části sídla v krajině, urbanistická struktura, charakter zástavby) a tedy i podmínky ochrany. U většiny venkovských sídel ČR

⁶⁶ Tedy např. v případě zařazení sídla dle hlavních hodnotících kritériích do kategorie C a přítomnosti téměř všech pozitivních doplňujících kritérií se může v ojedinělých případech sídlo kategorizovat jako kategorie B.

⁶⁷ A+ může představovat návrh na památkovou ochranu sídla

⁶⁸ např. řadová lánová ves s rozptýlenou zástavbou v závěru údolí, rozšířená pozdější odlišnou zástavbou s rozdílnou formou prostorového uspořádání, sídlo zasazené do komplikovaného prostoru v krajině, jež vyžaduje rozdílný přístup k ochraně sídla v jednotlivých částech apod.

⁶⁹ Pokud potřebu segmentace zjistí řešitel při zpracování hodnocení, je třeba pro náročnost zpracování uzavřít dodatek smlouvy nebo podrobné vyhodnocení sídel zajistit jinou zakázkou.

postačí základní hodnocení sídel, případně jejich kategorizace bez podrobnějšího hodnocení (segmentace).

Důležitými kritérii pro vymezení segmentů jsou především:

- Sídlo, případně jeho část, jehož obraz spoluurčuje rozdílný charakter prostorového uspořádání krajiny, tvary terénu, specifika přírodního prostředí, a tedy i odlišné podmínky ochrany krajinného rázu;
- cenná dochovaná forma prostorového uspořádání části sídla bez významných úprav v původním půdorysu⁷⁰;
- soubor zástavby, jež se z nějakého důvodu významně odlišuje od ostatních částí sídla a tvoří tak odlišný obraz dané části sídla v krajině;
- Přítomnost odlišných, případně odděleně situovaných forem prostorového uspořádání zástavby;
- odlišitelný soubor architektonicky nebo urbanisticky cenných staveb vytvářející charakteristický obraz v krajině nebo v prostoru sídla;

Segment vždy zahrnuje ucelenou část sídla, tj. zástavbu včetně veřejných prostranství, zahrad, proluk, pastvin uvnitř sídla, sadů po záhumení cestu apod.)⁷¹. Hranice segmentu zohledňují hranice parcel, pokud je to možné, pokud to možné není, je vedena tak, že reaguje na jednoznačné změny v uspořádání v charakteru objektů sídla⁷².

Pro jednotlivé segmenty sídla se již neprovádí kategorizace, provádí se však jejich charakteristika s cílem stanovení konkrétních podmínek ochrany reflektujících charakteristické znaky a hodnoty segmentu.

Charakteristika segmentu obsahuje:

- stručný popis daného segmentu, který odůvodňuje jeho vymezení (kde se nachází v sídle, jaký je jeho charakter, vztahy s ostatními částmi sídla, jaké podstatné znaky ho tvoří, jak je zasazen do krajiny, jaký obraz v sídle/krajině vytváří apod.);
- výpis hodnot a narušení daného segmentu;

Vymezování segmentů v rámci sídla je možné provádět

- plošně, tj. sídlo je rozděleno celé do jednotlivých segmentů;
- dílčím způsobem, tj. jsou vymezovány segmenty části sídla, u nichž je třeba detailně konkretizovat podmínky ochrany krajinného rázu⁷³.

Vymezování segmentů vždy předchází:

- (detailní) terénní průzkumy provedené v rámci základního hodnocení sídel viz kap. B.6.3;
- základní hodnocení sídel viz kap. B.6.3;
- je vhodné i provedení kategorizace (její provedení pro vymezení segmentů však není podmínkou) viz kap. B.6.4.

Výstup kapitoly:

Výstupem podrobného hodnocení sídel je v textové části k danému sídlu (viz kap. B.7 Požadované výstupy):

- Úvodní část představující rozsah sídel, u kterých je provedeno podrobné hodnocení včetně odůvodnění (popisem)
- přehledné grafické schéma vymezení jednotlivých segmentů sídla s legendou a doplněným titulkem;

⁷⁰ Původní půdorys sídla vychází z mapy stabilního katastru.

⁷¹ Nejedná se o vymezení jednotlivých staveb či stavebních parcel. Zároveň segment může obsahovat i nezastavěné části území, pokud s ním bezprostředně funkčně a/či prostorově souvisí.

⁷² Vymezování segmentů sídla by mělo být prováděno nad katastrální mapou tak, aby zohledňovalo parcelaci sídla.

⁷³ Zbylá část sídla je ponechána pouze v základním hodnocení (kategorizaci)

- uvedený seznam vymezených segmentů (pořadové číslo, název segmentu);
- stručná charakteristika jednotlivých segmentů sídla s důrazem na popis hodnot a odůvodnění vymezení segmentu, je možné využít tabulku č. 11.

Ve výkresové části jsou zobrazeny

- jednotlivé segmenty, viz kap. Požadované výstupy/Výkresová část.

V datové části je zpracována polygonová vrstva, jež byla digitalizována nad mapou měřítka katastrální mapy (ČÚZK) obsahující hranice jednotlivých segmentů s atributy dle požadavků uvedených v kap. Požadované výstupy/Datová část.

B.6.6 Podmínky ochrany pro zajištění ochrany krajinného rázu na úrovni sídel

Podmínky ochrany a ochranná doporučení vztažené k sídlům hodnoceného území, jsou uspořádány do několika úrovní dle jejich zaměření a podrobnosti. Na základní úrovni hodnocení sídla jsou zpracovány:

- cíle ochrany krajinného rázu,
- podmínky ochrany a ochranná doporučení.

Na úrovni podrobného hodnocení sídla jsou zpracovány

- detailní podmínky ochrany a ochranná doporučení.

Cíle ochrany krajinného rázu na základní úrovni hodnocení sídla

Cíle ochrany KR na základní úrovni definují rámcové směřování péče o krajinný ráz sídla, o jeho hodnoty, tj. ochranu podstatných hodnot krajinného rámce, urbanistické struktury, zástavby, zeleně, nezastavěných ploch a památek. Na této úrovni je možné uplatnit získané poznatky a výsledky z provedené kategorizace sídel (pokud byla zpracována). V takovém případě cíle vychází z hodnot přiřazených ke sledovaným hlavním nebo dílčím hodnotícím kritériím. Kategorizace pak slouží jako soubor signálních informací, který formulaci cílů zjednodušuje a zároveň odůvodňuje ve smyslu:

- zachování a ochrany pozitivně hodnocených kritérií sídla, které tvoří jeho hodnotu;
- udržení nebo zlepšení stavu neutrálně hodnocených kritérií sídla
- zlepšení nebo zajištění možností změny ve vztahu k negativně hodnoceným kritériím sídla, které jeho hodnotu narušují;
- respektování a podpora přítomnosti pozitivních dílčích kritérií.

V případě, že kategorizace sídel nebyla zpracována, formulace vychází ze zjištění uvedených v hodnocení daného sídla, reagují na klíčové znaky sídel, které se uplatňují v rázu krajiny.

Formulace cílů je vždy srozumitelná a opírá se o skutečná zjištění získaná hodnocením. Cíle jsou přehledně uspořádány do odrážek.

Cíle mohou být stanoveny pro všechna sídla hodnoceného území, nebo jen pro vybraná sídla; v takovém případě je nutné pro všechna sídla, kde cíle nebyly stanoveny, uvést důvody.

Podmínky ochrany krajinného rázu a ochranná doporučení na úrovni sídla

Na základě uvedených cílů jsou pro každé sídlo vypracovány konkrétní podmínky ochrany KR, které směřují k jejich dosažení. Podmínky ochrany tak navazují na případnou kategorizaci sídel. Podmínky ochrany jsou formulovány tak, aby byla zajištěna ochrana zjištěných podstatných pozitivních hodnot a v rámci rozvoje sídla nedocházelo k dalšímu zhoršení rušivých jevů.

Pro jednotlivá sídla je možné vypracovat seznam tzv. ochranných doporučení, jejichž smyslem je návrh zlepšování obrazu sídla v krajině, a tedy i kvalit krajinného rázu oproti současnému stavu. Ochranná doporučení mohou předkládat návrhy, možnosti apod. Ochranná doporučení jsou vždy vztažena k danému sídlu a vychází z uvedených zjištění získaných průzkumy a rozbory a následným hodnocením, reagují na uvedené cíle; jsou formulována jednoduchými větami/souvěťmi.

Detailní podmínky ochrany krajinného rázu a ochranná doporučení na úrovni vymezených segmentů sídla

Pro jednotlivé segmenty, pokud jsou v rámci hodnocení vymezovány, jsou vypracovány konkrétní podmínky ochrany, které zahrnují ochranu těch znaků a hodnot, pro které je segment vymezen.

Podmínky ochrany na úrovni konkrétní části sídla (vymezeného segmentu) upřesňují a lokalizují ochranné podmínky daného sídla. Pro segmenty je možné stanovit také ochranná doporučení.

Pozn.:

Z podmínek ochrany může vyplynout i potřeba ochrany sídla v územním plánování v podrobnosti regulace odpovídající regulačnímu plánu, případně územního plánu s prvky regulačního plánu, případně doporučení pořízení územní studie na část sídla (segment). V takovém případě je formulován požadavek v rámci ochranných doporučení.

Výstup kapitoly:

Cíle, podmínky ochrany a ochranná doporučení jsou vypracovány do příslušných tabulek (viz Tabulka 9a, 9b, 10a, 10b a 11 v kap. B.7 Požadované výstupy/B.7.3 Tabulková část).

B.7 Požadované výstupy

B.7.1 Schematické uspořádání výstupů

Výstupy materiálu Hodnocení krajinného rázu území sestávají zpravidla z:

- **textové části**, obsahující charakteristiku jednotlivých částí území, rozbory hodnot a návrh ochrany identifikovaných hodnot;
- **tabulkové části** obsahující přehledné rozbory hodnot, jež je zpravidla součástí textové části (může být samostatnou částí materiálu);
- **výkresové části** sestávající z výkresu širších vztahů a výkresu hodnocení krajinného rázu
- případně z **obrazové části** obsahující schémata, případně fotografie (ve vhodných případech, kdy fotografie vysvětluje hodnocení či určitá specifika).

Textová část materiálu členěna na:

- úvodní část
- část hodnocení krajiny
- část hodnocení sídel
- případně přílohy

Tabulková část obsahuje:

- přehled vymezených krajinných celků a krajinných prostorů;
- přehled dominantních rysů vymezených krajinných celků včetně návrhu ochrany krajinných celků;
- přehled identifikovaných znaků a stanovení jejich hodnot včetně návrhu ochrany krajinných prostorů;
- přehled lokalit soustředěných hodnot KR včetně jejich charakteristik a podmínek ochrany
- přehled a charakteristiky samostatně sledovaných hodnot obrazu krajiny (těch, které se zpracovávají);
- Základní hodnocení jednotlivých sídel (karty sídel) a jejich ochrany, pokud se zpracovává;
- (nepovinně) kategorizace sídel – souhrnná tabulka 9a nebo 9b dle kap. B.7.3;
- (nepovinně) podrobné hodnocení sídel – vymezených segmentů sídel a jejich ochrany.

Výkresová část sestává z výkresu:

- hodnocení krajinného rázu v měřítku 1:25 000.
- samostatně sledovaných hodnot obrazu krajiny v měřítku 1:25 000
- dílčích segmentů – nepovinně (pouze pokud se zpracovávají), v měřítku 1:10 000 (je možné vložit i do výkresu hodnocení krajinného rázu jako samostatný výřez)

Obrazová část obsahuje

- schémata vymezených KC, KP, LSH, nákresy apod.
- (nepovinně) reprezentativní fotografie vymezených územních jednotek,
- (nepovinně) reprezentativní fotografie dokladující určitá specifika,

Datová část obsahuje

- textovou, výkresovou a tabulkovou část ve formátu PDF/DOCX
- vrstvy ve formátu ESRI Shapefile

B.7.2 Textová část – podrobně

Úvodní část

- ✓ Tiráž:
 - a. název hodnocení dle požadavků zadavatele
 - b. datum ve formátu „mm.rrrr“ zpracování hodnocení
 - c. autor a řešitelský tým (seznam autorů)
 - d. případně jiné, zadavatelem požadované údaje dle zadání
 - e. obsah dokumentu
- ✓ Úvod:
 - a. předmět hodnocení
 - b. informace o území (*správní obvod kraje, ORP, obce*)
 - c. případně jiné, zadavatelem požadované údaje (např. v rámci programu, nebo dotace apod.)
 - d. cíle hodnocení – cíle hodnocení, popř. omezení hodnocení formou, co naopak cílem není
 - e. rozbor a revize dostupných materiálů hodnocení (viz kap. B.1.1)
 - f. rozbor podkladů – nástrojů územního plánování na území (viz kap. B.1.2)

Hodnocení krajiny

- ✓ Rozbor charakteru řešeného území
 - a. základní popis řešeného území
 - b. rozbor přírodních podmínek (viz kap. B.2.1);
 - c. rozbor kulturní krajiny a jejího historického vývoje (viz kap. B.2.2);
 - d. rozbor prostorových vztahů a charakteru území (viz kap. B.2.3);
 - e. shrnutí (viz kap. B.2.4).
- ✓ Členění řešeného území z hlediska krajinného rázu
 - a. Přehled vymezených územních jednotek (viz kap. B.3.1);
 - Seznam a schéma krajinných celků a krajinných prostorů
 - b. Přehled vymezených lokalit soustředěných hodnot (viz kap. B.3.2).
- ✓ Charakteristika jednotlivých územních jednotek a lokalit soustředěných hodnot, jejich hodnocení a návrh ochrany krajinného rázu
 - a. Charakteristika územních jednotek a jejich ochrana ve struktuře:
 - Krajinný celek č.X – charakteristika (identifikace, klasifikace) – způsob ochrany (viz kap. B.4.1 a B.4.4);
 - Krajinné prostory náležející KC č.X – charakteristika (identifikace, klasifikace) – způsob ochrany (viz kap. B.4.2 a B.4.4)
 - Krajinný celek č.Y – charakteristika (identifikace, klasifikace) – způsob ochrany;
 - Krajinné prostory náležející KC č.Y – charakteristika (identifikace, klasifikace) – způsob ochrany
 - ...
 - b. Charakteristika lokalit soustředěných hodnot KR a jejich ochrana (viz kap. B.3.4. a B.4.4)
- ✓ Samostatně sledované krajinné hodnoty
 - a. Významné krajinné dominanty (viz kap. B.5.1);
 - b. Významné pohledové horizonty (viz kap. B.5.2);
 - c. Krajinné osy (viz kap. B.5.3);
 - d. (nepovinně) další krajinné hodnoty navržené na doplnění do územně analytických podkladů (viz kap. B.5.4).

Hodnocení sídel

- ✓ Základní charakteristika osídlení řešeného území (viz kap. B.6.2)

- ✓ Základní hodnocení sídel (viz kap. B.6.3 a B.6.6):
 - a. základní údaje o daném sídlu
 - b. charakteristika sídla
 - c. Cíle ochrany, podmínky ochrany a ochranná doporučení
- ✓ (nepovinně) kategorizace sídel (viz kap. B.6.4 a B.6.6),
- ✓ (nepovinně) podrobné hodnocení sídel (viz kap. B.6.5 a B.6.6)

Závěrečná část

- ✓ Závěr
 - a. Shrnutí celého hodnocení, případně závěrečná diskuse
 - b. Přehled jevů, které budou navrženy na vložení do ÚAP s odkazem na části hodnocení, které budou pro ÚAP využity
- ✓ Zdroje a podklady
 - a. soupis použitých literárních a jiných zdrojů a podkladů dle uvedené citační normy ČSN ISO 690:2022 (viz kap. B.1)
- ✓ Seznam obrázků a tabulek
 - a. Seznam obrázků (které jsou součástí textové části)
 - b. Seznam tabulek (které jsou součástí textové části)
- ✓ Přílohy
 - a. Tabulková část (pokud je uvedena samostatně)
 - b. Obrazová část (pokud je uvedena samostatně)
 - c. Výkresová část, uvádí se seznam výkresů
 - d. Jiné přílohy

B.7.3 Tabulková část – detailní zpracování

Níže uvedené tabulky budou součástí textové části hodnocení, pokud zadavatel nebude požadovat samostatně.

Přehled všech povinných a doporučených tabulek:

Tabulka 1 Přehled vymezených krajinných celků a krajinných prostorů

(V tabulce je uveden příklad vyplnění pro území Havlíčkobrodsko v kraji Vysočina)

Krajinný celek:	<NÁZEV>	ID (kód):	<označení>
Vymezení: <popis>			
Krajinné prostory:			
ID (kód):	Krajinný prostor	Vymezení	
<označení>	<název>	<popis>	
<označení>	<název>	<popis>	

Tabulka 2 Přehled Krajinných celků s dominantními rysy KC a návrh ochrany KC

Kód a název KC			
Dominantní rys		Význam	Projev
očíslování	<dominantní rys>		
očíslování	<dominantní rys>		
Legenda: Význam: hlavní/spoluurčující Projev: pozitivní/negativní/neutrální			
Zásady ochrany			

očíslování	<zásada>	Odůvodnění
očíslování	<zásada>	Odůvodnění
Ochranná doporučení		
očíslování	<doporučení>	
očíslování	<doporučení>	

Tabulka 3 Přehled charakteristických znaků KP a jejich hodnot a návrh ochrany KP

Znak –projev/význam/cennost – hodnota krajinného rázu

Kód a název KP								
Charakteristický znak		Projev	Význam	Cennost	E	P	H	M
<i>Znaky přírodní charakteristiky</i>								
označ.	<charakteristický znak přírodní povahy>							
<i>Znaky kulturní a historické charakteristiky</i>								
označ.	<charakteristický znak kulturní či historické povahy>							
<i>Znaky prostorové charakteristiky</i>								
označ.	<charakteristický znak prostorové povahy>							
Legenda: Význam: zásadní/spoluurčující/doplňující Projev: pozitivní(+)/negativní(-)/neutrální(0) Cennost: běžný/cenný/jedinečný E – znak tvořící estetickou hodnotu, P – znak tvořící přírodní hodnotu, H – znak tvořící harmonické vztahy v krajině, M – znak utvářející harmonické měřítko krajiny								

Podmínky ochrany		
očíslování	<podmínka ochrany>	Odůvodnění
očíslování	<podmínka ochrany>	Odůvodnění
Ochranná doporučení		
očíslování	<doporučení>	
očíslování	<doporučení>	

Tabulka 4 Přehled vymezených lokalit soustředěných hodnot KR

ID (kód)	Název lokality soustředěných hodnot KR	Lokalizace
<označení>	<NÁZEV>	<upřesnění umístění>
Charakteristika	<popis>	
Podmínky ochrany	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <podmínka ochrany> ▪ <podmínka ochrany> 	
Ochranná doporučení	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <ochranné doporučení> ▪ <ochranné doporučení> 	

Tabulka 5 Přehled významných dominant v krajině

ID (kód)	Název dominanty	Lokalizace
<označení>	<NÁZEV>	<upřesnění umístění>

Typ dominanty	Přírodní	X/-	Kulturní	X/-
Charakteristika	<popis>			
Cíle ochrany	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <cíl ochrany> ▪ <cíl ochrany> 			

Možné doplnit (nepovinně):

Místa cenných ikonických pohledů na dominantu (nepovinný údaj)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <popis místa> ▪ <popis místa>
Pohledy z dominanty na cenné partie krajiny nebo cenné objekty (nepovinný údaj)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <popis pohledu> ▪ <popis pohledu>
Osy a výseče (nepovinný údaj)	<seznam pohledových os a výhledových výsečí s popisem> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <popis osy> ▪ <popis osy>

Tabulka 6 Přehled významných horizontů

ID (kód)	<označení>	Název	<název>
Charakteristika	<popis>		
Cíle ochrany	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <cíl ochrany> ▪ <cíl ochrany> 		

Tabulka 7 Přehled vymezených krajinných os

Název	<NÁZEV OSY>		
ID (kód)	<označení>	Typ osy	<přírodní/antropogenní>
Charakteristika	<popis>		
Cíle ochrany	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <cíl ochrany> ▪ <cíl ochrany> 		

Tabulka 8 Další krajinné hodnoty sledované v územně analytických podkladech

Název	<název hodnoty>		
ID (kód)	<označení>	jev ÚAP	<označení sledovaného jevu ÚAP>
Charakteristika	<popis>		
Cíle ochrany	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <cíle ochrany> ▪ <cíle ochrany> 		

Tabulka 9b Kategorizace sídel – zkrácená verze (vhodné pro malý počet sídel, např. v rámci obce)

		Obec:	Název obce				
		Název sídla: Hodnotící kritéria:	Sídlo A	Sídlo B	Sídlo C	Sídlo D	Sídlo...
			Hodnoceno znaménky + / - / o, případně barevně vybarveno				
Hlavní hodnotící kritéria	Krajinný rámec sídla	Kvalita krajinného rámce					
		Vizuální projev sídla v krajině					
		Zasazení sídla do krajiny					
	Urb. struktura sídla	Půdorys sídla					
		Prostorové uspořádání sídla					
	Zástavba	Charakter zástavby					
		Měřítko zástavby					
		Architektonická kvalita stavebních objektů					
	Zeleň, nezast. plochy, veř. prostranství	Podíl vzrostlé zeleně v sídle					
		Charakteristické nezastavěné plochy					
Vzrostlá zeleň v okrajích sídla							
			Hodnoceno přítomností ANO / NE				
Doplňující hodnotící kritéria	Krajinný rámec (pozitivní)	Přítomnost komponovaných částí krajiny					
		Přítomnost prvků historického členění krajiny					
		Přítomnost krajinné památkové zóny					
		Přítomnost přírodní dominanty					
		Přítomnost ZCHÚ					
		Přítomnost přírodního parku					
	Krajinný rámec (negativní)	Rušivé dominanty					
		Podíl prvků snižujících přír. a estet. hodnotu					
	Sídlo (pozitivní)	Přítomnost cenné urbanistické struktury					
		Přítomnost památkových zón či rezervací					
		Přítomnost četných kulturních památek					
		Přítomnost národní kulturní památky					
		Přítomnost přír. prvků akcentujících obraz sídla					
		Přítomnost kulturních dominant					
	Sídlo (negativní)	Přítomnost ikonického panoramatu/siluety					
		Rušivé objekty v sídle					
		Rušivé dominanty					
		Rušivá veřejná prostranství v sídle					
		Rušivě působící zanedbanost (ploch, staveb...)					
		Celkové zhodnocení kategorií A, B, C, D, event se +/-					

Tabulka10a Základní hodnocení sídel (karty sídel)

Obec:	Název obce	Katastr:	Název katastru
Sídlo:	Název sídla		
Základní údaje:	<včetně určení KC a KP, případně kategorie>		
Charakteristika			
<krajinný rámec> <urbanistická struktura> <zástavba> <zeleň a nezastavěné plochy> <specifika> <ortofoto v detailu zachycující půdorysnou strukturu sídla> <výřez z císařského otisku mapy stabilního katastru>			
Ochrana krajinného rázu			
Cíl(e) ochrany:			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <Cíl ochrany krajinného rázu ve vztahu k sídlu> 			
Podmínky ochrany:			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <Podmínka ochrany krajinného rázu ve vztahu k sídlu> 			
Ochranná doporučení:			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <Doporučení ochrany krajinného rázu ve vztahu k sídlu> 			

Tabulka 10b Základní hodnocení sídel s kategorizací (karty sídel)

Obec:	Název obce	Katastr:	Název katastru
Sídlo:	Název sídla	Kategorie A, B, C, D (+/-)	
Základní údaje:	<včetně určení KC a KP>		
Charakteristika			
<krajinný rámec> <urbanistická struktura> <zástavba> <zeleň a nezastavěné plochy> <specifika> <ortofoto v detailu zachycující půdorysnou strukturu sídla> <výřez z císařského otisku mapy stabilního katastru>			
Hlavní hodnotící kritéria (strukturováno dle tabulky hodnotících kritérií – viz kap. B.6.4)			Hodnocení
Znak v obrazu sídla	<název hodnotícího kritéria>	<slovní popis>	(+/-/o)
	<název hodnotícího kritéria>	<slovní popis>	(+/-/o)
Doplňující hodnotící kritéria (strukturováno dle tabulky doplňujících hodnotících kritérií – viz kap. B.6.4)			
Krajinný rámec	pozitivní	<název hodnotícího kritéria>	(ANO/NE)
	negativní	<název hodnotícího kritéria>	(ANO/NE)
	Komentář:		
Sídlo	pozitivní	<název hodnotícího kritéria>	(ANO/NE)
	negativní	<název hodnotícího kritéria>	(ANO/NE)
	Komentář:		

Celkové zhodnocení:	(+/-/0)
Ochrana krajinného rázu	
Cíl(e) ochrany:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <Cíl ochrany krajinného rázu ve vztahu k sídlu> 	
Podmínky ochrany:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <Podmínka ochrany krajinného rázu ve vztahu k sídlu> 	
Ochranná doporučení:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <Doporučení ochrany krajinného rázu ve vztahu k sídlu> 	

Tabulka č. 11 Charakteristika hodnocení vymezených segmentů sídla

Segment	<číslo nebo jiné označení segmentu>
Název	<název segmentu>
Charakter:	<stručný popis charakteru segmentu – uspořádání charakteru zástavby apod.>
Situace:	<situace uvádějící umístění segmentu>
Hodnoty:	<uvedení hodnot, jež segment z hlediska ochrany krajinného rázu představuje>
Narušení:	<uvedení narušení, jež se v segmentu z hlediska ochrany krajinného rázu projevuje>
Podmínky ochrany:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <seznam detailních podmínek ochrany ve smyslu ochrany krajinného rázu>
POZNÁMKA:	<případné poznámky a upřesnění>

B.7.4 Výkresová část

Výkresová část sestává z výkresu hodnocení krajinného rázu:

Výkres hodnocení krajinného rázu

Legenda	Popis
Hranice krajinných celků	Polygonová vrstva vyjadřující hranice s popiskem čísla a názvu KC
Hranice krajinných prostorů	Polygonová vrstva vyjadřující hranice s popiskem čísla a názvu KP
Lokality soustředěných hodnot KR	Transparentně vyplněné polygony vyjadřující vymezené lokality soustředěných hodnot KR s uvedením kódu odkazujícího do textové části
Kategorizace sídel	Bodově vyjádřená vrstva vyznačující hodnocená sídla, symbologie vyjadřuje kategorii
(Vymezené segmenty (části) sídel)	Pokud se zpracovává segmentace, je součástí výkresu ve výřezech, případně v samostatných výkresech. Polygonová vrstva vyjadřující hranice hodnocených segmentů sídel
Významné dominanty v krajině	Pokud se zpracovává. Bodová vrstva zobrazující kulturní dominanty s číslem odkazujícím do textové části
Významné pohledové horizonty	Pokud se zpracovává. Linií vyjádřené významné pohledové horizonty odlišené kódem odkazujícím do textové části
Významné krajinné osy	Pokud se zpracovává. Linií vyjádřené významné krajinné osy odlišené kódem odkazujícím do textové části
Další hodnoty KR sledované v jevech ÚAP	Pokud se zpracovává. Bodem/linií/polygonem vyjádřené další hodnoty KR, které jsou součástí jevů ÚAP odlišené kódem odkazujícím do textové části

Hranice katastrálních území	Obrys katastrálních území (zdroj: ČÚZK, RÚIAN)
Hranice obcí	Obrys území obcí (zdroj: ČÚZK, RÚIAN)
Podkladová mapa	
Mapa ZM1:25 tis. ČÚZK	Zdroj: ČÚZK, Geoportál

B.7.5 Obrazová část

Materiál může být doplněn, pokud je to účelné a prospěšné, dalšími fotografiemi či kresbami na základě uvážení zpracovatele, nebo na základě dohody s objednatel. Povinná jsou schémata, která jsou uvedena v požadovaných výstupech.

B.7.6 Datová část

Datová část se sestává z následujících souborů:

Datová sada	Požadovaný digitální výstup představuje:
Textová část	Soubory ve formátu DOCX/PDF
Tabulková část (pokud je předložena samostatně)	Soubory ve formátu DOCX/PDF ⁷⁴
Výkresová část	<p>Jednotlivé výkresy jsou vypracovány v uvedeném měřítku do velkého formátu A2 v souborovém formátu PDF/GeoPDF</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ výkres hodnocení krajinného rázu v měřítku 1:25 tis. <p>Výkresy jsou opatřeny</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ legendou a citací zdrojů obsahu jednotlivých vrstev a podkladových map, ▪ kladem listů (v případě, že je více než jeden) s číslováním ▪ tiráž na samostatné úvodní stránce. <p>Výkresy mohou být doplněny dalšími doplňujícími výkresy dle uvážení zpracovatele.</p>
Obrazová část (pokud je předložena samostatně)	<p>Fotografie jsou provedeny v dostatečném rozlišení a vypovídající kvalitou, obvykle barevné, pokud nereprezentují historický stav daného místa pro účely ilustrace změn.</p> <p>Každá fotografie i případný obrázek musí být označen číslováním popiskem, který obsahuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ popis obsahu fotografie, ▪ zdroj/nebo autora fotografie, ▪ datum pořízení fotografie. <p>Pokud není obrazová část materiálu hodnocení předkládána samostatně, a fotografie jsou vloženy do textu, pak platí předchozí pravidla, a dále platí:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ fotografie jsou do textu vkládány bez obtékání textu na šíři stránky, ▪ jsou opatřeny popisky, viz předchozí požadavky, <p>Dále je vždy vytvořen referenční seznam fotografií, který je vložen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ za obsah v textové části, ▪ nebo v případě samostatné přílohy je vložen na začátek obrazové části.
Vrstvy GIS	
Krajinné celky a krajinné prostory	Topologicky správně vytvořenou polygonovou vrstvou ve formátu SHP (ESRI Shapefile):

⁷⁴ Tabulková část je zpracována ve Wordu nebo kompatibilním textovém editoru, nikoliv jako tabulky v sešitech XLSX/XLS v tabulkovém procesoru.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ reprezentace soubory SHP/SHX/DBF/PRJ ▪ v souřadnicovém systému S-JSTK (5540) ▪ nazvanou „<IDZ>_uzemni_jednotky.shp/shx/dbf/prj“, kde IDZ značí kód zadavatele, ▪ obsahující souvislou bežešvou vrstvu s polygony vymezených krajinných celků a jejich dílčích částí krajinných prostorů s atributy. ▪ atributy obsahují pole: ID_KC (string 15), NAZEV_KC (string 50), ID_KP (string 20), NAZEV_KP (string 80), POPIS (string 250). <p>Vymezení hranic je provedeno s přesností v měřítka mapy 1:25 000 nebo přesnější (dle zadání zadavatele).</p>
Krajinné celky a krajinné prostory – návaznosti	<p>Topologicky správně vytvořenou liniovou vrstvu ve formátu SHP (ESRI Shapefile):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ reprezentace soubory SHP/SHX/DBF/PRJ ▪ v souřadnicovém systému S-JSTK (5540) ▪ nazvanou „<IDZ>_uzemni_jednotky_navaznosti.shp/shx/dbf/prj“, kde IDZ značí kód zadavatele, ▪ obsahující linie návazností územních jednotek mimo hodnocené území, naznačující, kam hranice KC pokračuje. ▪ Atributy obsahující pole: ID_KC (string 15), NAZEV_KC (string 50), ID_KP (string 20), NAZEV_KP (string 80), POPIS (string 250). <p>Vymezení hranic je provedeno s přesností v měřítka mapy 1:25 000 nebo přesnější (dle zadání zadavatele).</p>
Lokality soustředěných hodnot KR	<p>Topologicky správně vytvořená polygonová vrstva ve formátu SHP (ESRI Shapefile):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ reprezentace soubory SHP/SHX/DBF/PRJ ▪ v souřadnicovém systému S-JSTK (5540) ▪ nazvanou „<IDZ>_lokalita_soustr_hodnot.shp/shx/dbf/prj“, kde IDZ značí kód zadavatele, ▪ obsahující polygony vymezených lokalit soustředěných hodnot KR s atributy. ▪ Atributy obsahují pole: ID_SC (string 15), NAZEV_LSH (string 50), POPIS_LHS (string 250). ▪ Vymezení hranic je provedeno s přesností v měřítka mapy 1:25 000 nebo přesnější (dle zadání zadavatele).
Významné pohledové horizonty	<p>Topologicky správně vytvořená liniová vrstva ve formátu SHP (ESRI Shapefile):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ reprezentace soubory SHP/SHX/DBF/PRJ ▪ v souřadnicovém systému S-JSTK (5540) ▪ nazvanou „<IDZ>_predely_horizonty.shp/shx/dbf/prj“, kde IDZ značí kód zadavatele, ▪ obsahující polygony krajinných předělů a významných pohledových horizontů s atributy. ▪ Atributy obsahují pole: ID_PH (string 15), NAZEV_PH (string 50), TYP_PH (string 30), POPIS_PH (string 250). <p>TYP_PH nabývá hodnoty: krajinný předěl/významný pohledový horizont</p> <p>Vymezení hranic je provedeno s přesností v měřítka mapy 1:25 000 nebo přesnější (dle zadání zadavatele).</p>
Významné dominanty v krajině	<p>Topologicky správně vytvořená bodová vrstva ve formátu SHP (ESRI Shapefile):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ reprezentace soubory SHP/SHX/DBF/PRJ ▪ v souřadnicovém systému S-JSTK (5540) ▪ nazvanou „<IDZ>_dominanty.shp/shx/dbf/prj“, kde IDZ značí kód zadavatele, ▪ obsahující body kulturních a krajinných dominant. ▪ Atributy obsahují pole: ID_DM (string 15), NAZEV_DM (string 50), TYP_DM (string 20), POPIS_DM (string 250). <p>TYP_DM nabývá hodnoty: přírodní/kulturní</p> <p>Vymezení hranic je provedeno s přesností v měřítka mapy 1:25 000 nebo přesnější (dle zadání zadavatele).</p>

Krajinné osy	<p>Topologicky správně vytvořená liniová vrstva ve formátu SHP (ESRI Shapefile):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ reprezentace soubory SHP/SHX/DBF/PRJ ▪ v souřadnicovém systému S-JSTK (5540) ▪ nazvanou „<IDZ>_krajinne_osy.shp/shx/dbf/prj“, kde IDZ značí kód zadavatele, ▪ obsahující polylinie krajinných os. ▪ Atributy obsahují pole: ID_KO (string 15), NAZEV_KO (string 50), TYP_KO (string 20), POPIS_KO (string 250). <p>TYP_KO nabývá hodnoty: přírodní/kulturní</p> <p>Vymezení hranic je provedeno s přesností v měřítka mapy 1:25 000 nebo přesnější (dle zadání zadavatele).</p>
--------------	--

B.7.7 Kódování jednotlivých jevů

Jev	Kódování (ID)
Krajinný celek (KC)	<p>Ke každému KC je uveden kód:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kód KC se tvoří následujícím způsobem <IDZ>_<KC><NN>, kde IDZ = kód zadavatele (např. Kraj/ORP/AOPK...), KC – značí typ územní jednotky (krajinný celek), NN – číselné pořadí vymezené územní jednotky. <p><i>např.: CZ061_KC01, Horní Posázaví</i></p>
Krajinný prostor (KP)	<p>Ke každému KP je uveden kód:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kód KP se tvoří následujícím způsobem <Kód KC>/<KP><NN>, kde NN = pořadí krajinného prostoru v nadřazeném KC. <p><i>např.: CZ061_KC01/KP01 Přebyslavsko</i></p>
Lokality soustředěných hodnot KR (LSH)	<p>Ke každé vymezené lokalitě soustředěných hodnot KR (LSH) je uveden kód:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kód LSH se tvoří následujícím způsobem <IDZ>_<typ LSH><NNN>, kde IDZ = kód zadavatele (např. Kraj/ORP/AOPK...), Typ LSH – značí typ (přírodní hodnota - LSHP, kulturní a historická hodnota LSHK, hodnota prostorového uspořádání a obrazu krajiny - LSHO), NNN – číselné pořadí vymezené specifické části krajiny. <p><i>např.:</i></p> <p><i>CZ061_LSHP001, Dářko – jedinečný soubor rašelinišť s charakteristickými porosty borovice vytvářející unikátní obraz místa.</i></p> <p><i>CZ061_LSHK023, Zámeček Aleje – lovecký zámeček stojící uprostřed lesů mezi Stonařovem a Kněžicemi s navazujícím prostorem komponované lesní krajiny s charakteristicky se rozbíhajícími sedmi alejemi</i></p>
Významné pohledové horizonty	<p>Ke každému krajinnému předělu je uveden kód:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kód krajinného předělu/významného pohledového horizontu se tvoří následujícím způsobem <IDZ>_<H><NN>, kde IDZ = kód zadavatele (např. Kraj/ORP/AOPK...), H – značí krajinný předěl/významný pohledový horizont, NN – číselné pořadí krajinného předělu/významného pohledového horizontu.

	<i>např.: CZ061_H01, Peperek - Henzlička</i>
Významné dominanty v krajině	<p>Ke každé dominantě je uveden kód:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kód dominanty se tvoří následujícím způsobem <IDZ>_<D><NN>, kde IDZ = kód zadavatele (např. Kraj/ORP/AOPK...), D – dominantu, NN – číselné pořadí dominanty. <p><i>např.: CZ05_D01, Ještěd</i></p>
Krajinné osy	<p>Ke každé krajinné ose je uveden kód:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kód osy se tvoří následujícím způsobem <IDZ>_<D><NN>, kde IDZ = kód zadavatele (např. Kraj/ORP/AOPK...), O – osa, NN – číselné pořadí dominanty. <p>např.: CZ04_O01, Zámek Bynovec – vyhlídka Belveder</p>
Další hodnoty KR sledované v jevech ÚAP	Ke každé hodnotě je uveden kód v analogii předchozích samostatně sledovaných hodnot KR.

B.8 Doporučení aplikace hodnocení krajinného rázu

Výstupy hodnocení budou využity zejména pro územně správní činnost orgánů ochrany přírody a krajiny a jejich ostatní činnost, pro potřeby územního plánování, ale i pro ostatní orgány veřejné správy, samosprávu, investory a stavebníky pro stanovení koncepcí, strategických dokumentů, rozhodování a příp. pro širokou veřejnost jako forma edukace a osvěty.

B.8.1 Doporučení pro rozhodovací a ostatní činnost na úseku ochrany přírody a krajiny

Hodnocení území slouží jako odborný podklad pro činnost orgánů státní správy, zejména jako podklad pro:

- a) stanoviska a rozhodnutí do řízení vedených jiným úřadem⁷⁵ k záměrům při územním rozhodování a povolování staveb a terénních úprav, jakož i k jiným činnostem, které by mohly měnit krajinný ráz
- b) zpracování plánů péče a zásad péče velkoplošných zvláště chráněných území (nově pořizovaných či aktualizovaných)
- c) zpracování koncepcí a studií na úseku ochrany přírody a krajiny (strategií, návrhů vyhlášení přírodních parků, studií systému sídelní zeleně, krajinné zeleně, návrhů prvků ÚSES, vyhlášení registrovaných významných krajinných prvků, , přírodních rezervací a památek apod.)
- d) naplnění sledovaných jevů ÚAP souvisejících s ochranou krajinného rázu (zejm. 11, 11a, 13a, 17a, 30)
- e) uplatnění požadavků na ochranu krajinného rázu v rámci procesu pořizování územních a regulačních plánů

B.8.2 Doporučení pro územní plánování

Představený postup hodnocení území dovoluje další využití materiálu hodnocení území na úseku územního plánování. Ochrana krajinného rázu je zakotvena i ve stavebním zákoně, resp. jeho prováděcích vyhláškách. V rovině územního plánování slouží hodnocení krajinného rázu zejména jako podklad pro:

- a) vymezení krajin v zásadách územního rozvoje na úrovni kraje, stanovení cílových kvalit krajin a identifikaci přírodních a kulturních hodnot na úrovni kraje;
- b) naplnění jevů ÚAP na úrovni kraje a obce s rozšířenou působností;
- c) pořizování územně plánovací dokumentace na úrovni obcí a jejich částí (územní a regulační plány), návrh na potřebu míry regulace v územně plánovací dokumentaci (zda je možné ochranu krajinného rázu zajistit v ÚPD na úrovni územního plánu, či je žádoucí pořízení ÚP s prvky regulačního plánu, resp. regulační plán) a stanovení aplikace odst. 4 § 12 ZOPK;
- d) zpracování územních studií a dalších podkladů pro územně plánovací činnost⁷⁶.

Implementace do zásad územního rozvoje

Diferenciace území na krajinné celky je jedním z podkladů pro členění území kraje na krajiny, pro které se stanovují cílové kvality. Cíle ochrany krajinných celků jsou zároveň podkladem pro vytvoření zásad ochrany krajinného rázu na úrovni kraje. Významné dominanty v krajině, významné horizonty a dominantní rysy krajinných celků, jakož i lokality soustředěných hodnot vymezené v rámci hodnocení slouží jako podklad pro stanovení přírodních a kulturních hodnot kraje v zásadách územního rozvoje (kap. e) upřesnění územních podmínek koncepce ochrany a rozvoje přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území kraje), stanovené návrhy ochranných podmínek a doporučení mohou sloužit pro sestavení/doplnění kritérií a podmínek (zásad) v území a úkolů pro územní plánování stanovených zásadami územního rozvoje.

⁷⁵ Odborný materiál hodnocení krajinného rázu je jedním z podkladů pro hodnocení záměru. Orgán ochrany přírody a krajiny (OPK) je dotčeným orgánem, který vydává stanoviska, vyjádření, rozhodnutí nebo koordinovaná stanoviska a na území chráněných územích i souhlasy.

⁷⁶ Hodnocení území je využitelné pro stanovení území, pro které je vhodné zpracování územní studie jako podklad pro rozhodování v území.

Naplnění jevů územně analytických podkladů

Hodnocení slouží zejména pro naplnění jevů 17a krajinný ráz. Vymezené krajinné celky, krajinné prostory a lokality soustředěných hodnot včetně atributů (viz Požadované výstupy) a návrhu ochrany z hlediska KR jsou zahrnuty do jevu 17a. Do tohoto sledovaného jevu lze zahrnout i významné dominanty v krajině a terénní horizonty. Součástí jevu 11 Urbanistické a krajinné hodnoty mohou být všechny vymezené hodnoty KR na řešeném území (lokality soustředěných hodnot, významné krajinné dominanty, významné terénní horizonty, významná místa pohledů, pohledově exponovaná místa, kompoziční jevy v krajině, pohledové osy, historické krajinné struktury a další hodnoty KR), pokud jsou v hodnocení vymežovány. Hodnocení může sloužit i jako podklad pro naplnění/doplnění jevu 11a struktura a výška zástavby, zejména teze kapitoly B.6 – historická struktura zástavby, prostorové členění, forma zástavby, výška zástavby, urbanistické celky, hustota zástavby ad. V některých případech může být hodnocení podkladem pro naplnění či doplnění jevu 13a architektonicky nebo urbanisticky cenné stavby nebo soubory staveb, historicky významné stavby, místa nebo soubory staveb. Hodnocení slouží k naplnění jevu 30 Přírodní park, pokud bylo pro daný přírodní park zpracováno. Do územně analytických podkladů lze implementovat i případné identifikované rušivé jevy v krajině či problémy (střety) v území (jev č. 119) a další informace, které jsou podkladem pro zpracování územně plánovací dokumentace na úrovni obce.

Implementace do územních a regulačních plánů

Hodnocení území slouží jako podklad pro stanovení základní koncepce rozvoje území obce a ochrany jeho hodnot v rámci územního plánu, koncepce uspořádání krajiny a stanovení podrobných podmínek pro umístění a prostorové uspořádání staveb v rámci ploch s rozdílným způsobem využití. Hodnoty KR stanovené v hodnocení jsou podkladem pro stanovení přírodních a kulturních hodnot a charakteru území stanovených v územních plánech (v základní koncepci rozvoje území, ochrany a rozvoje jeho hodnot a v urbanistické koncepci), návrh ochranných podmínek slouží jako podklad pro stanovení podrobných podmínek pro umístění a prostorové uspořádání staveb. Ve vyhodnocení sídel či jednotlivých segmentech mohou být uvedena ochranná doporučení pro stanovení těchto podmínek. V rámci pořízení regulačního plánu se hodnocení využije pro stanovení podrobných podmínek pro využití pozemků, stanovení podmínek pro umístění a prostorové uspořádání staveb (ochranné podmínky a doporučení stanovených pro sídla či jejich segmenty), pro stanovení ochrany hodnot a charakteru území (zejména vymezených v krajinných celcích, krajinných prostorech nebo lokalitách soustředěných hodnot) a pro vytváření příznivého životního prostředí.

B.8.3 Doporučení pro aplikaci hodnocení ve vybraných činnostech ovlivňujících krajinný ráz

Ochrana krajinného rázu předpokládá soustavné rozvíjení spolupráce mezi orgány a institucemi resortů životního prostředí, kultury, místního rozvoje, zemědělství a mezi obcemi, jejich samosprávami a občanskými iniciativami.

Materiál kromě výše uvedeného může sloužit jako:

- podklad pro návrhy chráněných krajinných oblastí, případně krajinných památkových zón;
- podklad pro komplexní pozemkové úpravy, zejména při zpracování plánu společných zařízení (ve smyslu zákona č. 139/2002 Sb. o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů)
- podklad pro hodnocení vlivů na životní prostředí (podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí)
- pro ochranu obrazu památek (MPZ, VPZ, MPR, VPR) a krajinných památkových zón ve smyslu zákona ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcích vyhlášek

- podklad pro vzdělávání, propagaci a osvětu veřejnosti – vzdělávání na středních a vysokých školách v mnoha oborech pracujících s krajinou, posílení identity obyvatel s prostředím, ve kterém žijí.

Poznámky: